

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาปรังใหญ่)เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น
หมู่ที่ 4 ต.กำแพง อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

โดย

นางสาวเสาว์ยะ คงยศและคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

30 กรกฎาคม 2558

PDG55S0001

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาปรังใหญ่)เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น
หมู่ที่ 4 ต.กำแพง อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

โดย

นางสาวเสาว์ยะ คงยศและคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

30 กรกฎาคม 2558

คำนำ

“การที่ครอบครัวของฉันหันกลับมาทำนาอีกนั้น เพราะพื้นที่นากำลังจะหมดไป หายไปจาก ตำบลกำพวน” หลายคนคงลืมไปแล้วว่าบ้านกำพวนในอดีตเต็มไปด้วยท้องทุ่งนา อาชีพหลักของคำพวนคือการทำนา การทำนา หมายถึง การปลูกข้าวและการดูแลรักษาต้นข้าวในนา ตั้งแต่ปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยว การปลูกข้าวในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันไปตามสภาพของดินฟ้าอากาศ และสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ ในแหล่งที่ต้องอาศัยน้ำจากฝนเพียงอย่างเดียว ก็ต้องกะระยะเวลากการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับช่วงที่มีฝนตกสม่ำเสมอ และเก็บเกี่ยวในช่วงที่ฤดูฝนหมดพอดี เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน ปัจจุบันคนทำนาลดลง เกิดนาร้าง และมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาร้างมาปลูกพืชเศรษฐกิจแทน เด็กเยาวชนในท้องถิ่นแทบไม่รู้จักต้นข้าว “แต่ทุกวันนี้เราทุกคนยังต้องกินข้าว แล้วทำไมเราจึงไม่ทำนา” เป็นคำพูดของผู้อาวุโสในชุมชน ทำให้ทางครอบครัวข้าพเจ้าจึงเริ่มหันกลับมาฟื้นฟูพื้นที่ที่เคยปล่อยทิ้งให้รกร้าง

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรุใหญ่) นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่ง ทางทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา โดยไปเชื่อม กับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น และนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาปรุใหญ่ให้กลับมาเขียวขจีดังเช่นในอดีตอีกครั้ง

จากกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว นาปรุใหญ่ พบว่า การรวมคน โดยทางทีมวิจัยได้ประสานชาวนา และผู้ที่เกี่ยวข้อง มาร่วมทำกิจกรรมลงแขกดำนา และลงแขกเกี่ยวข้าวเป็นประจำทุกปี ซึ่งจากการมาร่วมทำกิจกรรม ทุกคนได้เล็งเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักว่าทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกันแต่ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ในแต่ละช่วงของฤดูกาลทำนา ทางกลุ่มฟื้นฟูนาข้าว นาปรุใหญ่ คำพวน ได้ประสานงานความร่วมมือจากภาคีต่างๆเพื่อจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่เด็กเยาวชนในเรื่องของคุณค่าของข้าว ความสำคัญของการทำนา โดยมีคณะครู อาจารย์ และนักเรียนจากโรงเรียนคำรงค์ศาสตร์วิทยา โรงเรียนบ้านกำพวน และโรงเรียนบ้านภูเขาทอง สับเปลี่ยน หมุนเวียนมาเรียนรู้จากฐานฐานติดต่อกันกว่า 6 ปี และทางกลุ่มฯยังคงทำหน้าที่ฟื้นฟูนาข้าวนาปรุใหญ่ต่อไป.

นางสาวเสาวีระ คงยศและคณะ

30 กรกฎาคม 2558

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ
	1.1 ความสำคัญของปัญหา 1
	1.2 โจทย์วิจัย 2
	1.3 วัตถุประสงค์ 3
	1.4 กระบวนการ 3
	1.5 ขอบเขตการศึกษา 5
	1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ 5
2	ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง
	2.1 แนวคิดการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว 6
	2.2 แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ผู้เขวชน 8
	2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 10
3	กระบวนการวิจัย
	3.1 ขอบเขตการศึกษา 13
	3.2 วิธีการเก็บข้อมูล 13
	3.3 กระบวนการวิจัย 15
	กิจกรรมที่ 1 ประชุมทีมวิจัยการบริหารจัดการโครงการ 15
	กิจกรรมที่ 2 ประชุมออกแบบเครื่องมือสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา 17
	กิจกรรมที่ 3 สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่ 18
	กิจกรรมที่ 4 สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการขั้นตอนการทำนา พิธีกรรมความเชื่อ 20
	กิจกรรมที่ 5 ประชุมออกแบบเครื่องมือเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น 23
	กิจกรรมที่ 6 ลงพื้นที่สำรวจพันธุ์ข้าวท้องถิ่น คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์ 27
	กิจกรรมที่ 7 เวทีถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำนาสู่เด็กเขวชน 28
	กิจกรรมที่ 8 สรุปกิจกรรมโครงการนัดประชุมวางแผนเพื่อเสนอความคิดเห็นเพื่อ ตรวจพื้นที่นา 35
	กิจกรรมที่ 9 สรุปกิจกรรมโครงการออกพื้นที่สำรวจพื้นที่เพื่อทำแผนที่ 37

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
	กิจกรรมที่ 10 วางแผนออกพื้นที่สัมภาษณ์ปัญหาการนาข้าว	38
	กิจกรรมที่ 11 สรุปผลกิจกรรม สํารวจความคิดเห็นสาเหตุเกิดปัญหานาร้างโดย สัมภาษณ์เจ้าของนา	45
	กิจกรรมที่ 12 ประชุมเพื่อทิมวิจัยไปศึกษาดูงานผสมพันธุ์ข้าว	49
	กิจกรรมที่ 13 สรุปผลจากการดูงานการผสมพันธุ์ข้าว	59
	กิจกรรมที่ 14 กลุ่มรายงานผลอบรมพันธุ์ข้าว เรื่องเงินที่สะสม สถานที่ตั้ง อุปกรณ์ การเกษตรนาข้าว	62
	กิจกรรมที่ 15 ประชุมวางแผนจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย	62
	กิจกรรมที่ 16 ประชุมเตรียมความพร้อม	63
	กิจกรรมที่ 17 เวทีนำเสนอผลการดำเนินงาน	67
4	ผลการศึกษา	71
	4.1 วิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	71
	4.2 พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว	72
	4.3 การรวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน และลักษณะประจำพันธุ์	80
	4.4 สาเหตุการเกิดปัญหานาร้างและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา	87
	4.5 กระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ผ่านมีปัญญาการทำนา	90
5	สรุป และข้อเสนอแนะ	94
	5.1 สรุป อภิปรายผล	94
	5.2 ข้อเสนอแนะ	99
	ภาคผนวก	
	ประมวลภาพกิจกรรม	
	แบบสำรวจประวัติดีความเป็นมาของนาปรุใหญ่ (บ้านคำพวน)	
	แบบสำรวจพันธุ์ข้าวท้องถิ่น	

1.1 ความสำคัญของปัญหา

นาพรุใหญ่บ้านกำพวน เป็นผืนนาผืนใหญ่ที่สุดของคนกำพวน มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 400 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่มขังน้ำ ดินเป็นหล่มเลน แต่เดิมนาพรุใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ทำนาปลูกข้าวของคนในหมู่บ้าน เป็นแหล่งอาหารหล่อเลี้ยงคนได้ทั้งหมู่บ้าน ในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งปลูกข้าว ที่สำคัญแต่ด้วยกระแสการพัฒนา ในช่วงปี พ.ศ.2535 นายทุนเข้ามากว้านซื้อพื้นที่นาจากชาวนาเพื่อที่จะ ทำนากุ้ง ประกอบกับชาวนาเจอกับปัญหาหอยเชอรี่ระบาดหนัก กัดกินต้นข้าวของชาวนาที่ปลูกไว้จนหมด ชาวนาพยายามเก็บหอยเชอรี่ แต่จำนวนหอยเชอรี่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้ชาวนาเริ่มท้อแท้ และชาวนายังต้องเจอกับเหตุการณ์น้ำท่วมนาข้าว ซึ่งน้ำที่ไหลมาจากทางทิศเหนือของนาพรุใหญ่ ไหลผ่าน ที่ทิ้งขยะของหมู่บ้าน ไหลเข้ามาในคันนาของชาวนา ทำให้ชาวนาเริ่มประสบปัญหาเกิดอาการคัน เป็น ผดผื่นแดงตามผิวหนัง เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ชาวนาเกิดความวิตกกังวล กลัวเป็นโรคผิวหนัง จึงทำให้ชาวนา เริ่มขายที่นา และเริ่มหยุดการทำนาไปทีละเจ้า ในที่สุดนาพรุใหญ่ ก็ถูกปล่อยให้เป็นนาข้าวร้างมาตั้งแต่ปี 2538 จากพื้นที่นาร้างค่อยๆถูกแทนที่ด้วยสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น

จนกระทั่งหลังจากเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. 2548 ครอบครัวของนายอุ้มมาก คงยศและลูกๆ ได้เริ่มหันมาฟื้นฟูนาข้าวที่เคยทิ้งให้รกร้าง ในพื้นที่นาพรุใหญ่ จำนวน 12 ไร่ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง ทำให้ไม่มีรายได้ จึงได้มีการพูดคุยกันภายในครอบครัว ว่าทุกวันนี้เราทำงานหาเงินเพื่อซื้อข้าวสาร ในแต่ละปี ครอบครัวนายอุ้มมาก คงยศ จ่ายเงินเพื่อซื้อข้าวสารประมาณ ปีละ 40,000 บาท และยังไม่รวมค่าใช้จ่ายอื่นๆในครอบครัว ด้วยเหตุนี้ทำให้ครอบครัวนายอุ้มมาก คงยศ และครอบครัวนายสุโรหมัน หาญจิตร เกิดแนวความคิดการฟื้นฟูนาพรุใหญ่ ที่เคยปล่อยทิ้งรกร้างมานานกว่า 10 ปี จึงเกิดการพูดคุยในวงเล็กๆในเรื่องการพลิกฟื้นผืนนาพรุใหญ่ให้เขียวขจีขึ้นมาอีกครั้ง

ปลายปี พ.ศ. 2551 ได้มีการชักชวนเพื่อนบ้านให้หันกลับมาทำนา จนมีสมาชิกเพิ่มขึ้น 7 คน ทำนาได้ข้าวสาร จำนวน 400 ถัง และได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรฟื้นฟูนาข้าว (นาพรุใหญ่) ตำบลกำพวน โดยมีหน่วยงานให้การสนับสนุน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบล กำพวน สำนักงานเกษตรอำเภอ สุขสำราญ ได้เข้ามาให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนในการทำนาข้าว มีการแนะนำให้จัดตั้งกลุ่มและจดทะเบียนเกษตรกร จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการให้คำแนะนำในการทำปุ๋ยหมักใส่नाข้าว และในปี 2552 ทางมูลนิธิรวมมิตรไทย เข้ามาสนับสนุนและให้คำแนะนำ ส่งเสริมการทำ นาข้าว พาไปศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้เกษตรธรรมชาติบางแก้ว จังหวัดพัทลุง และการฟื้นฟูนาข้าวบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการศึกษาดูงานเป็นผลให้กลุ่มเกษตรกร

พื้นปูนขาว (นาพรุใหญ่) ค้าปลากำพวน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 17 คน ทำให้ในปีนั้นทำนาได้ข้าวสาร 900 ถัง และในปี 2553 กลุ่มเกษตรกรพื้นปูนขาว (นาพรุใหญ่) ค้าปลากำพวน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 21 คน ทำนาได้ข้าวสารเพิ่มเป็น 1,000 ถัง

จากการดำเนินงานทางกลุ่มเกษตรกรพื้นปูนขาว (นาพรุใหญ่) ค้าปลากำพวน ปัจจุบันได้พลิกฟื้นผืนนาพรุใหญ่เพิ่มขึ้น เป็นจำนวน 98 ไร่ ทั้งนี้ด้วยความพยายามของสมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันจัดงานสุขสำราญร่วมใจพื้นปูนขาวไทยให้ยั่งยืน โดยให้คนในชุมชน เด็กเยาวชนมาร่วมกัน ลงแขกดำนา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554 ทำให้พบว่าเด็กๆเยาวชนในท้องถิ่นจำนวนมากไม่เคยเห็นวิถีชีวิตแบบชาวนามาก่อน ไม่เคยเห็นและ ไม่เคยสัมผัสต้นข้าว รวมถึงขั้นตอนการทำนา ซึ่งการลงแขกดำนาในครั้งนี้ถือว่าเป็นการเปิดโลกการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กๆที่ได้ลงแขกดำนาเป็นครั้งแรก ความพยายามสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว และผสมผสานให้เกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการโดยมีนักเรียน คณะครู จากโรงเรียนบ้านกำพวน โรงเรียนบ้านภูเขาทองและโรงเรียนดำรงศาสตร์วิทยา มาร่วมกิจกรรมปฏิบัติการขั้นตอนของการทำนา ทำให้เด็กๆเยาวชน ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาการทำนาข้าว เกิดการเรียนรู้ทักษะการสังเกต การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ผ่านกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว และอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดวิถีชีวิตการทำนา ให้กับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสังคม เด็กเกิดความสุขกับการเรียนรู้ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน นำไปสู่สำนึกรักษ์ท้องถิ่นของตนเองต่อไป

ด้วยเหตุนี้ทางสมาชิกกลุ่มจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ผืนนาข้าว (นาพรุใหญ่) โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมาย 1) เพื่อขยายพื้นที่การทำนา และเพิ่มจำนวนสมาชิกชาวนา 2) เพื่อการถ่ายทอดวิถีชีวิตการทำนาให้กับเด็กเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างชาวนารุ่นใหม่ในอนาคต และ3) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวนาในอดีตถึงปัจจุบัน พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาข้าว และรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นบ้านกำพวน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง

ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาพรุใหญ่)นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่งทางทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา โดยไปเชื่อมกับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น และนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาพรุใหญ่ให้กลับมาเขียวขจีดังเช่นในอดีตอีกครั้ง

1.2 โจทย์วิจัย

การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาพรุใหญ่)เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่นเป็นอย่างไร ?

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำงานข้าว
3. เพื่อศึกษารวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์
4. เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำงาน
5. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ผ่านเรื่องภูมิปัญญาการทำนา

1.4 กระบวนการวิจัย

1. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือนละ 1 ครั้ง ทีมวิจัยกำหนดวันประชุมประจำเดือน โดยประสานงานทีมวิจัย ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและการติดตามการทำงานของทีมวิจัย
2. สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมการ ให้ความสำคัญของกระบวนการสร้างเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน โดยทีมวิจัย จะต้องประสานผู้เกี่ยวข้องและผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาร่วมในการให้สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่ และหลังจากการจัดเวที ทีมวิจัยจะต้องสรุปและรวบรวมข้อมูล
3. สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการทำนา ขั้นตอนการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชน ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง กระบวนการสร้างเรียนรู้สู่เด็กร่วมกัน
4. สำรวจพื้นที่นาพรุใหญ่ เพื่อจัดทำแผนที่นาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชน กำหนดวัน ในการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่นาพรุใหญ่ โดยประสานงานสมาชิกทีมวิจัยและพี่เลี้ยง และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนที่นาข้าวเพื่อที่จะได้สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยตรง
5. สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง
6. รวบรวมพิธีกรรม ความเชื่อ ขั้นตอนการทำนาในรอบปีทีมวิจัยและเด็กเยาวชนในท้องถิ่น ร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กเยาวชน

7. สรุปบทเรียนการดำเนินงานที่มิวิจยกำหนดวัน เวลา ที่จะสรุปบทเรียนการดำเนินงาน และรวบรวมข้อมูล

8. สํารวจรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น คุณค่าลักษณะประจำพันธุ์ที่มิวิจยและเด็กเยาวชน ร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง ของ กระบวน การสร้างเรียนรู้ผู้เด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น

9. เวทีย้อนอดีต 30 ปี ชาวนากำพวน เพื่อดำยทอดประวัติศาสตร์การทำนาข้าวนาพรุใหญ่ ผู้เด็กเยาวชน ทีมวิจยกำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมการนำเสนอข้อมูลความเป็นมาของนาพรุใหญ่ ขั้นตอน การทำนาและภูมิปัญญาการทำนาและพันธุ์ข้าวในท้องถิ่นและพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนา โดยทีม วิจยจะต้องประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และหลังจากการจัดเวที ทีมวิจยจะต้อง สรุป และรวบรวมข้อมูล

10. ศึกษาดูงาน(ศูนย์วิจยข้าว/โรงเรียนชาวนา/โครงการวิจยข้าวฯ)โดยทีมวิจยประชุม วางแผนกำหนดวันเดินทางศึกษาดูงาน และกำหนดประเด็นในการเรียนรู้นอกสถานที่ ประสานงานแหล่ง เรียนรู้ และหลังจากศึกษาดูงานที่มิวิจยร่วมกันสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

11. สํารวจความคิดเห็นสาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง โดยทีมวิจยประชุมวางแผนกำหนด วันเดินทางศึกษาดูงาน และกำหนดประเด็นในการเรียนรู้นอกสถานที่ ประสานงานแหล่งเรียนรู้ และ หลังจากศึกษาดูงานที่มิวิจยร่วมกันสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

12. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหา เพื่อการฟื้นฟู การทำนาในอนาคต โดยทีมวิจยประชุมวางแผนกำหนดวัน เวลา สถานที่ เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ และ ประสานผู้เข้าร่วมสมาชิกในชุมชน ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น โรงเรียน เกษตรอำเภอสหัสขันธ์ มูลนิธิรวมมิตรไทย องค์การบริหารส่วนกำพวน และเครือข่ายนักวิจย เป็นต้น

13. เวทีนำเสนอผลงานวิจย ทีมวิจยกำหนดวันประชุม เพื่อจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจย โดยประสานงานสมาชิกทีมวิจยและพี่เลี้ยง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น โรงเรียน เกษตรอำเภอสหัสขันธ์ มูลนิธิรวมมิตรไทย องค์การบริหารส่วนกำพวน และเครือข่ายนักวิจย เป็นต้น หลังจากจัดเวที ทีมวิจยจะต้องมีการสรุปและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง

14. จัดทำรายงาน ทีมวิจยวางแผนประชุมสมาชิกและร่วมกันเขียนรายงานวิจย ซึ่งตลอด การดำเนินงานที่มิวิจยจะต้องจัดทำรายงานครั้งที่ 1 รายงานความก้าวหน้า 6 เดือนแรกของการทำงาน และ รายงานครั้งที่ 2 เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ 6 เดือนหลังของการทำงาน พร้อมรายงานการเงินตามแผนงาน ที่กำหนดไว้

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 พื้นที่ศึกษา บ้านภูเขาทอง หมู่ที่ 4 ตำบลกำแพงน อําเภอสขสํารณ จังหวัระนง

1.5.2 ระยะเวลา 1 ปี

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 มิตงานวิจัย

- 1.ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 2.ได้เรียนรู้พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว
- 3.ได้เรียนรู้สายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์
- 4.ได้เรียนรู้สาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา
- 5.ได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ผ่านเรื่องภูมิปัญญา

1.6.2 มติการพัฒนา

- 1.ได้พัฒนาศักยภาพ ทักษะ กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบของทีมวิจัย
- 2.เกิดกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวสู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น

บทที่ 2

ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมาย 1) เพื่อขยายพื้นที่การทำนาและเพิ่มจำนวนสมาชิกชาวนา 2) เพื่อการถ่ายทอดวิถีชีวิตการทำนาให้กับเด็กเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างชาวนารุ่นใหม่ในอนาคต และ 3) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวนาในอดีตถึงปัจจุบันพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาข้าว และรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นบ้านเก่าพวนทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง

ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่) นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่งทางทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา โดยไปเชื่อมกับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาข้าวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น และนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาปรังใหญ่ให้กลับมาเขียวจีดังเช่นในอดีตอีกครั้ง โดยทีมวิจัยได้ทบทวนแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ครอบคลุมเนื้อหาและกระบวนการวิจัย โดยมีประเด็นหลักๆดังนี้

2.1 แนวคิดการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคนหรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องการทำมาหากิน เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า การทำเครื่องมือการทำนา การทำการเกษตร เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดมาให้เรา มีวิธีการหลายอย่างที่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน คือ

1. การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสິงที่ดั้งเดิมไว้เช่น ประเพณีต่าง ๆ และคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

2. การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ดั้งเดิมที่หายไป เลิกไป หรือกำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์

3. การประยุกต์ คือ การปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีบวงสรวงต้นไม้ เพื่อให้เกิดสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาป่ามากยิ่งขึ้น การประยุกต์ประเพณีการทำบุญข้าวเปลือกที่วัด มาเป็นการสร้างธนาคารข้าว เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน

4. การสร้างใหม่ คือ การค้นคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การประดิษฐ์โปงลาง การคิดโครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหของชุมชน โดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกันมา

หารูปแบบใหม่ เช่น การสร้างธนาคารข้าว ธนาคาร โคกระบือ การรวมกลุ่มแม่บ้าน เยาวชน เพื่อทำกิจกรรมกันอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิม นั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันทำมาหากิน การร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความรู้เหล่านี้ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นแนวทาง หลักเกณฑ์ วิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของ ครอบครัว ความสัมพันธ์คนกับคน ความสัมพันธ์กับผู้ล่วงลับไปแล้ว กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกับธรรมชาติ

อย่างไรก็ตามการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่)นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา ศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาข้าวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่นและนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาปรังใหญ่ให้กลับมาเขียวชอุ่มอีกครั้ง โดยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ผลกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการความคิดและการแสดงออกความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านในชุมชน ความสัมพันธ์ที่ดี มีหลักเกณฑ์ที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนมา เช่น ลูกควรปฏิบัติอย่างไรกับพ่อแม่ กับญาติพี่น้อง กับผู้สูงอายุ พ่อแม่ควรเลี้ยงดูลูกอย่างไร ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในยามทุกข์ยากหรือมีปัญหาความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ผู้คนสมัยก่อนพึ่งพาอาศัยธรรมชาติแทบทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่พัฒนาก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ ยังไม่มีระบบการค้าแบบสมัยใหม่ ไม่มีตลาด ชาวบ้านมีหลักเกณฑ์ในการใช้สิ่งของในธรรมชาติ ไม่ตัดไม้อ่อน ทำให้ต้นไม้ในป่าขึ้นแทนที่ถูกตัดไปได้ตลอดเวลาชาวบ้านยังไม่รู้จักสารเคมี ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ฆ่าหญ้า ฆ่าสัตว์ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สิ่งของในธรรมชาติให้เกื้อกูลกัน ใช้มูลสัตว์ไปไม่โยนหญ้าที่เนาเปื้อนเป็นปุ๋ย ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ น้ำสะอาดและไม่เหือดแห้ง ชาวบ้านเคารพธรรมชาติ เชื่อว่ามีเทพมีเจ้าสถิตอยู่ในดิน น้ำ ป่า เขา สถานที่ทุกแห่งจะทำอะไรต้องขออนุญาตและทำด้วยความเคารพ และพอดีพองาม ชาวบ้านรู้คุณธรรมชาติ ที่ได้ให้ชีวิตแก่ตน พิธีกรรมต่าง ๆ ถ้วนแสดงออกถึงแนวคิดดังกล่าว เช่น งานบุญพิธีเกี่ยวกับ น้ำ ข้าว ป่าเขา รวมถึงสัตว์ บ้านเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ มีพิธีสู่ขวัญข้าว เป็นต้น รวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวบ้านรู้ว่ามีมนุษย์เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของจักรวาล ซึ่งเต็มไปด้วยความเร้นลับ มีพลังและอำนาจที่เขาไม่อาจจะหาคำอธิบายได้ ความเร้นลับดังกล่าวรวมถึงญาติพี่น้องและผู้คนที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านยังความสัมพันธ์ กับพวกเขา ทำบุญและรำลึกถึงอย่างสม่ำเสมอทุกวันหรือในโอกาสสำคัญ ๆ

2.วิถีชีวิตการทำมาหากินแม้วิถีชีวิตของชาวบ้านเมื่อก่อนจะดูเรียบง่ายกว่าทุกวันนี้ และยังอาศัยธรรมชาติและแรงงานเป็นหลักในการทำมาหากิน แต่พวกเขาก็ต้องใช้สติปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาให้เพื่อจะได้อยู่รอด ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ในอดีตก็ยังมิใช่น้อย โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวมีสมาชิกมากขึ้น จำเป็นต้องขยายที่ทำกิน ต้องหักร้างถางพง บุกเบิกพื้นที่ทำกินใหม่ การปรับพื้นที่ป็นคันนาเพื่อทำนา

ซึ่งเป็นงานที่หนัก การทำไร่ทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และดูแลรักษาให้เติบโตและได้ผล เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ การจับปลาล่าสัตว์ก็มีวิธีการ บางคนมีความสามารถมาก รู้ว่าเวลาไหนที่ใดและวิธีใดจะจับปลาได้ดีที่สุด คนที่ไม่เก่งก็ต้องใช้เวลานานและได้ปลาน้อย การล่าสัตว์ก็เช่นเดียวกัน การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ก็เป็นความรู้ความสามารถที่มีมาแต่โบราณ คนทางภาคเหนือรู้จักบริหารน้ำเพื่อการเกษตร และเพื่อการบริโภคต่างๆ โดยการจัดระบบเหมืองฝายมีการจัดแบ่งปันน้ำกันตามระบบประเพณีที่สืบทอดกันมา มีหัวหน้าที่ทุกคนยอมรับ มีคณะกรรมการจัดสรรน้ำตามสัดส่วนและตามพื้นที่ทำกิน นับเป็นความรู้ที่ทำให้ชุมชนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้ลำน้ำ ไม่ว่าต้นน้ำหรือปลายน้ำ ได้รับการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ทุกคนได้ประโยชน์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2.2 แนวคิดการจัดการกระบวนการเรียนรู้สู่เยาวชน

การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่) นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชน ในท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่นและนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาปรังใหญ่ เพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและสมดุลทั้งใจ กาย สังคม และปัญญา ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น เยาวชนมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่เขาสนใจโดยไม่ ละทิ้ง การคิด พูด อ่าน เขียน โดยมีรูปธรรมที่สามารถสื่อสารกับชาวบ้านได้ในเรื่องปัจจัยสี่ เช่น การผลิตอาหารเอง การสร้างที่พักอาศัยเอง เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค (อาหารเป็นยา) พร้อมกับการสร้างเยาวชนต้นแบบ ในด้านการศึกษาที่ไม่จำเป็นต้องกู้หนี้ยืมสิน แต่สามารถเรียนจบปริญญาตรีได้ ต้นแบบในด้านการประกอบอาชีพในชุมชน และสามารถอยู่ในชุมชนได้บนวิถีชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้นแบบของเยาวชนที่เรียนรู้ และมีความสุขจากการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้นแบบของเยาวชนที่เห็นคุณค่าและร่วมรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เช่น การทำนาปลูกข้าว และพวกเขาฝันถึงการเป็นแหล่งอาหารของชุมชนโดยใช้ตลาดชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนให้คนในท้องถิ่นหันมาบริโภคอาหารในท้องถิ่นมากขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลกระบวนการทำงานกับเด็กเยาวชน สถาบันยุวโพธิชนและศูนย์เรียนรู้ชาวดิน พบว่าฐานคิดในการทำโครงการ จากประสบการณ์การทำงานเด็กและเยาวชนในชนบทของพบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนชนบทปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่ไม่ได้แตกต่างจากเด็กในชุมชนเมืองมากนัก ด้วยกระแสสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ความสนใจของเด็กและเยาวชนในชนบทมุ่งไปที่ความทันสมัยตามกระแสสื่อ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ อาหาร กิจกรรมเมื่อเวลาว่าง เช่น การเล่นเกม อินเทอร์เน็ต รวมถึงเป้าหมายในการศึกษาที่มุ่งการแข่งขันเพื่อให้ได้งานการดีๆ ทำ ซึ่งมักจะหมายถึงงานที่มีรายได้มากและสบาย ไม่ต้องเหนื่อยมาก สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดมิติของการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม และเข้าใจโลกตามความเป็นจริง ขาดความมุ่งมั่นอดทน และขาดการรอคอย เด็กและเยาวชนเหล่านี้แม้จะอยู่ในชุมชนท้องถิ่น แต่ความสนใจที่พุ่งออกไปข้างนอกทำให้พวกเขาหลุดจาก

รากเหง้าที่ดำรงของชุมชน รวมถึงการขาดความสัมพันธ์กับคนและชุมชนรอบข้าง มีความเป็นปัจเจกชนสูง และความเชื่อมั่นในตนเอง เคารพตนเอง จึงมักจะเกิดจากภายนอก เช่น การแต่งกาย การมีข้าวของเครื่องใช้ที่ทันสมัย มีทรัพย์สิน หรือ มีอำนาจ บารมีจากภายนอก สถาบันยุวโพธิชนและศูนย์เรียนรู้ชาวดินตระหนักถึงสภาพปัญหานี้จึงได้ริเริ่ม การขยายขอบเขตการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เข้าสู่โรงเรียนตามระบบ โดยเริ่มทำกับโรงเรียน ในเขตเทศบาล ทำให้เราค้นพบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนค้นพบศักยภาพของตนเอง และมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ทางสถาบันจึงได้ขยาย ขอบเขตงานสู่โรงเรียนในชนบท โดยเชื่อมโยงกับโรงเรียนโคกกลางวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และอยู่ใกล้ๆ กับศูนย์เรียนรู้ชาวดิน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น การประสานงานกับโรงเรียนโคกกลางวิทยาคครั้งนี้มีเป้าหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เยาวชนรู้จักตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง เคารพตนเอง ขณะเดียวกันก็รู้จักความรักความสัมพันธ์กับผู้อื่น เสริมสร้างทัศนคติของการเห็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งไม่ยึดเอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง และมีจิตใจรับใช้สังคม โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ

หลักคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า

1. เชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) คือทัศนคติที่เชื่อมั่นว่ามนุษย์มีศักยภาพที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามอยู่ในตน เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์พืชที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโต เมื่อมีเงื่อนไขต่างๆ พร้อมเมล็ดพันธุ์นั้นก็จะสามารถเติบโตขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธ เรื่องศักยภาพในการตื่นรู้หรือความเป็นพุทธะ ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงมีใช้การ “สอน” แต่เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพภายในที่มีอยู่แล้วสามารถพัฒนา ขึ้นได้ เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างเงื่อนไขให้เกิดการเติบโตขึ้นจากภายใน

2. กระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic paradigm) ก็เป็นปรัชญาพื้นฐานหนึ่งที่มองเห็นว่าความจริงของธรรมชาติของสรรพสิ่งคือการเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้ปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่าง ไม่แยกส่วนจากชีวิต จึงไม่ยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง ทัศนะนี้มีผลต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลระหว่างการเรียนรู้ภายในและภายนอก เน้นความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเอง และเปลี่ยนแปลงโลก และมองเห็นความเชื่อมโยงของส่วนต่างๆ ที่เป็นฐานการเรียนรู้ของมนุษย์คือ กาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ

อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ได้เน้นให้เด็กและเยาวชนในชุมชนให้เข้าร่วมเรียนรู้ผ่านการร่วมทำกิจกรรมการฟื้นฟูนาข้าว นาปรุใหญ่ ที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือให้เด็กและเยาวชนมีแรงบันดาลใจในการทำสิ่งที่มีประโยชน์ เกิดความรักและภาคภูมิใจ ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ส่วนประเด็นที่จะนำมาวิเคราะห์ผล ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตนเอง เด็กเยาวชนที่ร่วมกันทำโครงการบอกว่า สิ่งที่ยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตนเองมากที่สุดคือ การมีความสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

ได้ ทำให้เด็กเรียนรู้และสนุกไปด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับครอบครัว สิ่งที่ยากเห็นมาที่สุดเกี่ยวกับครอบครัว คือ ถึงแม้พ่อแม่จะมีความเข้าใจพวกเขามากขึ้นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการฟื้นฟูอาชีพ และต้องการให้พ่อแม่ตระหนักถึง การเปลี่ยนแปลงของพวกเขา และต้องการทำประโยชน์ให้กับครอบครัวมากขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชุมชน เยาวชนศูนย์เรียนรู้การทำงานอาชีพได้ร่วมกันกำหนดภาพฝันเกี่ยวกับชุมชนว่า ทำให้เด็กๆ รักและมีความสุขกับการอ่าน การคิด การเขียน และการพูดคุยแลกเปลี่ยน รวมถึงการแสวงหาความรู้ในรูปแบบอื่นๆ นอกจากเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้แล้ว ก็ยังอยากให้งิจกรรมเหล่านี้เป็นตัวบ่มเพาะคุณธรรมและฝึกฝนตนเองตั้งแต่วัยเยาว์

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนงานวิจัยโครงการศึกษาและจัดการองค์ความรู้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นบ้านบางแก้ว และส่งเสริมการทำนาแบบธรรมชาติ จ.พิจิตรพบว่าจากปัญหาที่พันธุ์ข้าวพื้นบ้านเริ่มสูญหายไป เนื่องจากชาวนานิยมปลูกข้าวพันธุ์เศรษฐกิจและใช้สารเคมีในการทำลายศัตรูพืช ชาวนาจำนวนหนึ่งอำเภอบางแก้ว จังหวัดพิจิตร จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อที่จะฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในการทำนา และการทำนาปลอดสารพิษ

ทีมวิจัยได้ศึกษาสาเหตุและกระบวนการที่ทำให้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองของชาบบางแก้วหายไป หรือเปลี่ยนคุณภาพไป และวิธีการที่จะฟื้นฟูพันธุ์ข้าวและคุณภาพข้าวดังกล่าวกลับคืนมาสู่วิถีการทำนาของชาบบางแก้ว โดยเริ่มแรกได้ริเริ่มการทำนาแบบธรรมชาติ กลุ่มชาวนาในพื้นที่ อ.บางแก้ว จำนวนหนึ่งได้เข้าร่วมทำนาตามโครงการนี้ได้ผลอย่างดียิ่งทั้งในแง่ผลผลิต และการปรับเปลี่ยนความคิด รวมทั้งการแปรรูปผลผลิตจากข้าวออกจำหน่ายแก่ผู้สนใจ ในด้านการสร้างกลุ่มก็กล่าวได้ว่ากลุ่มวิจัยนี้สามารถผลักดันให้เกิดองค์กรชาวนาที่เข้มแข็งภายใต้ชื่อ “กลุ่มบ้านเรียนรู้เกษตรกรรมธรรมชาติ บางแก้ว” องค์กรดังกล่าวสามารถบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเช่น สนับสนุนให้ชาวนาทำนาแบบชีวภาพได้ประสบความสำเร็จ สนับสนุนให้ชาวนาทำข้าวซ้อมมือและแปรรูปผลผลิตจากข้าวอีกหลายประเภทออกจำหน่าย สามารถจัดการด้านการเงินอย่างลงตัวระหว่างรายได้ส่วนตัวและรายได้ของกลุ่มสามารถผลักดันให้ชาวนาสร้างเครือข่าย กับข้าราชการ องค์กรพัฒนาต่างๆ และกับชาวนานอกพื้นที่ในกลุ่มชาวนา อ.บางแก้วเป็นที่รู้จักดี และได้รับการยอมรับอย่างสูง จนแกนนำของกลุ่มได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นทั้งในระดับจังหวัด และระดับภาค นอกจากนี้ยังสามารถฟื้นฟูพิธีกรรมแรกดำข้าว (ประกอบในช่วงก่อนดำนา) พิธีกรรมขอขง (ประกอบก่อนเก็บเกี่ยวข้าว) และพิธีกรรมการทำขวัญข้าว (ประกอบตอนนำข้าวขึ้นยุ้ง) รวมทั้งสามารถฟื้นฟูประเพณีการเอาแรงในการดำนา และเก็บเกี่ยวข้าวได้อย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตามจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางจากการศึกษามา ทบทวนเพื่อวางแผนกระบวนการเรียนรู้การทำนาภูมิปัญญา โดยไปเชื่อมกับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ใน วิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาข้าวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์

ข้าวต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ผู้เด็กเยาวชนในท้องถิ่น และนำไปสู่การพลิกฟื้น
ผืนนาพรุใหญ่ ให้กลับมาเขียวขจี รวมถึงการกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการฟื้นฟูภูมิ
ปัญญา การทำนาให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

จากการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูการทำนาในพื้นที่พรุปลายอ โดยกระบวนการ
มีส่วนร่วมของคนในตำบลละดุง อำเภอสาขามบุรี จังหวัด ปัตตานี ตั้งแต่กระบวนการค้นหาปัญหา และ
สาเหตุร่วมกัน วางแผนงาน แก้ไขปัญหาคำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเตรียมความพร้อม ให้กับนักวิจัย
สำหรับการดำเนินงานตลอดโครงการ ระดมความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจร่วมของชุมชนต่อการ
ดำเนินงานในโครงการ ทำพิธีลงแขกเกี่ยวข้าว เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเกษตรกรและฟื้นฟูการทำ
นาร่วมกัน ศึกษาข้อมูลพรุปลายอและการทำนาในพื้นที่พรุ

1. การเรียนรู้ร่วมของคนในชุมชน เกี่ยวกับการทำนาในพื้นที่พรุปลายอ เกิดจากกระบวนการ
สร้างความเข้าใจร่วม ต่อปัญหา สาเหตุและ ผลกระทบที่เกิดขึ้น และหาทางออกร่วมกันผ่านการประชุม
แลกเปลี่ยนหลายฝ่าย หลายครั้ง ทั้งเวทีใหญ่ เวทีย่อย ทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการทำนาโดยตรง เช่น เกษตรกร
และฝ่ายสนับสนุน เกษตรตำบลที่ส่งเสริมให้เกิดนาร่องในการทำนา ผ่านการ วางแผนและการปฏิบัติงานจริง
จนเห็นผลเป็นรูปธรรม สามารถขยายผลการทำนาที่เริ่มจากหมู่ 3 เมื่อ ปี 2546 ไปสู่หมู่ที่ 4 ในปี 2547
องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีแนวคิดในการพัฒนาโดยใช้คน เป็นศูนย์กลาง สำนักงานชลประทานที่ 12
ที่มีการติดตามและสนับสนุนงานในพื้นที่มาอย่าง รวมถึงการเผยแพร่และถอดทอดข้อมูล ของทีมวิจัยใน
เรื่องการฟื้นฟูการทำนาในพื้นที่พรุปลายอให้กับชุมชนในทุกพื้นที่ที่มีโอกาส เช่นตามประเพณีการแข่งขัน
การตกปลาของชุมชนเวทีการลงแขกเกี่ยวข้าวจากกลาตัมภาน์และเก็บข้อมูลในชุมชน

2. ข้อมูลสภาพพื้นที่พรุปลายอขนาดของพรุ การถือครองที่ดินในพรุ ด้านกายภาพ ภูมิปัญญา
การทำนาในพรุเช่นพันธุ์ข้าวพื้นเมือง วิธีการทำนา ผลผลิตที่ได้ วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นความเชื่อต่อการทำ
นาและเป็นกุศโลบายของผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อให้ลูกหลานได้มีความสามัคคีกัน โดยสอดคล้องกับ คำสอนอยู่ใน
รูปแบบ ของประเพณีต่อการทำนาข้าว เช่น ประเพณีกินข้าวใหม่ ที่ในอดีตเมื่อมีการเกี่ยวข้าวกันเสร็จ
เรียบร้อย ชาวบ้านจะมีการรวมตัว กันเพื่อทำพิธีกินข้าวใหม่ โดยมีกติกาที่กำหนดร่วมกัน เช่น นำข้าวหม้อ
แกงหม้อมารับประทานร่วมกัน หรือจะใช้วิธีการ จัดการโดยให้มาทำที่บ้านคนใดคนหนึ่งแล้วค่อยทยอยมา
รับประทานร่วม ในวันนั้นจะมีการ ทำพิธีกวาดข้าวดอก และมีการแสดงต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้บ่งบอกถึงความ
สามัคคีแอบแฝงอยู่ หรือ พิธีเก็บข้าวเข้ายุ้งฉางมีการนำข้าวที่เก็บได้เข้ายุ้งฉางจะมีการนำอ้อย 1 ต้น
กล้วย 1 หวี เทียน 1 แท่ง ข้าวดอก 1 ถ้วย ข้าวเหนียวเหลือง 1 ถ้วย นำเข้าไปตั้งไว้ในยุ้งฉางแล้วอธิฐาน
ในสิ่งดีๆ เป็นการ ขอพรให้อยู่เย็นเป็นสุข ยกตัวอย่างเช่น “ให้มีข้าวเหลืองกินเหลือใช้ ซึ่งบ่งบอกถึงภูมิปัญญา
ของ คนเฒ่าคนแก่ว่า คนเราควร มีความกตัญญูรู้คุณต่อสรรพสิ่งทั้งหลายและให้เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน
ไม่โอหังอวดรู้

3. ความเปลี่ยนแปลงของป่าพรุในอดีตจนถึงปัจจุบัน อันเกิดจากนโยบายของภาครัฐ
ในการส่งเสริมให้เกิดการทำนาปีละ 2 ครั้ง เพื่อสร้าง รายได้และแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในพื้นที่

ประกอบกับการขาดข้อมูลในการตัดสินใจของชาวบ้านและภาครัฐต่อผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้น จากการพัฒนา ดังกล่าว เช่นการตัดโค่นป่าสาธุซึ่งเป็นแหล่งอาหารและเป็นต้นไม้ที่สร้างระบบ นิเวศน์ของป่าในพื้นที่พรุ ออกไปด้วยเหตุผล ว่าเป็นสิ่งที่กีดขวางทางน้ำ การสร้างประตูประบายน้ำไม่ถูกหลักอุทกศาสตร์ รวมไปถึง แหล่งต้นน้ำถูกทำลายมากขึ้น จากการตัดไม้ทำลายป่า บนภูเขา ที่อยู่อำเภอกะพ้อ ทำให้เกิดผลการ เปลี่ยนแปลงต่อปริมาณน้ำที่แตกต่างจากในอดีต

4. ทางเลือกในการฟื้นฟูการทำนาในพื้นที่พรุปลายอ คือยึดหลักการทำนาที่ดี ประกอบด้วย น้ำดี พันธุ์ดี ปุ๋ยดี และวิธีการดี ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการศึกษา ข้อมูลเรื่องน้ำที่เหมาะสมสำหรับการทำนาทั้ง 5 หมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับพรุปลายอ และอดีตมีทำนาในพรุ ความเห็นร่วมเรื่องปริมาณน้ำ ที่เหมาะสม โดยวัดจาก สถานที่ที่ตั้งประตูประบายน้ำ คือ 30 เซนติเมตร ในช่วงฤดูการหว่านกล้า การทำประตูประบายน้ำแบบปิดตาย หากน้ำในพื้นที่นี้เท่ากับ 30 เซนติเมตร ก็แสดงว่าพื้นที่อื่น ก็สามารถทำนาได้ด้วย และได้้นำข้อมูลในระหว่าง การศึกษา แลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็น ร่วมกันระหว่างชลประทาน จนส่งผลให้เกิดการหนุนเสริมของ หน่วยงานชลประทาน ประสาน ช่องทางแหล่งเงินทุนทุกองค์กรที่มีโอกาส จนกระทั่งตำบลกะลุงได้รับ งบประมาณในการจัดการเรื่องประตูประบายน้ำใหม่ ตามความต้องการของชาวบ้าน เป็นเงินประมาณ 15 ล้านบาท ซึ่งขณะนี้ทาง โครงการ กำลังดำเนินการก่อสร้าง และระหว่างการก่อสร้างมีการปิดประตูประบายน้ำเดิม ส่งผลให้น้ำขังมากขึ้นและสร้างความชุ่มชื้นให้กับดิน จนเกิด หญ้าเขียว ขึ้นมาอีกครั้ง ส่งผลต่อวัช ควาย ของชาวบ้านที่เลี้ยงอยู่ได้มีอาหารที่สมบูรณ์เช่นเดิม มีการขยายผลนำร่องการทำนา ที่เป็นรูปธรรม จากหมู่ที่ 3 เป็นหมู่ที่ 4 ที่ชาวบ้านเริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญว่ากำลังทำนาได้อีกครั้งหนึ่ง จากเดิมครั้งที่พรุยัง สมบูรณ์ก็มีการทำนาในพรุ หลังจากที่ดินสภาพของพรุ เปลี่ยนแปลงไปก็เริ่มทำนาริมพรุ และปัจจุบันกำลังรุก คืบเข้าไปยังพรุอีกครั้ง หนึ่งแล้วในพื้นที่ประมาณ 12 ไร่ แม้จะเป็นพื้นที่น้อยนิดหากเทียบกับพื้นที่ของพรุ 1,500 ไร่ แต่มันก็เป็น เครื่องพิสูจน์ว่าการทำนาในพรุกำลังจะเปิดฉากขึ้นมา และนั่นก็หมายถึง วิถีชีวิตเดิม ๆ ของชาวบ้านกำลังจะกลับคืนมาอีกครั้ง

ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาพรุใหญ่)นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่งทาง ทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา โดยไปเชื่อม กับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชน ในท้องถิ่น และนำไปสู่การพลิกฟื้นผืนนาพรุใหญ่ให้กลับมาเขียวขจีดังเช่นในอดีตอีกครั้ง.

บทที่ 3

ขอบเขตการศึกษา

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ทางสมาชิกกลุ่มจึงได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ผืนนาข้าว (นาปรังใหญ่) ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่) นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่งทางทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญา โดยไปเชื่อมกับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียน ผ่านกระบวนการศึกษาศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่น

3.1 ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่การเรียนรู้บ้านภูเขาทอง หมู่ที่ 4 ตำบลคำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

1. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือนละ 1 ครั้ง ทีมวิจัยกำหนดวันประชุมประจำเดือน โดยประสานงานทีมวิจัย ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและการติดตามการทำงานของทีมวิจัย
2. สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาปรังใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ทีมวิจัยกำหนดวันเวลา และจัดเตรียมการ ให้ความสำคัญของกระบวนการสร้างเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน โดยทีมวิจัย จะต้องประสานผู้เกี่ยวข้องและผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาร่วมในการให้สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาปรังใหญ่ และหลังจากการจัดเวที ทีมวิจัยจะต้องสรุปและรวบรวมข้อมูล
3. สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการทำนา ขั้นตอนการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชน ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง กระบวนการสร้างเรียนรู้สู่เด็กร่วมกัน
4. สำรวจพื้นที่นาปรังใหญ่ เพื่อจัดทำแผนที่นาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชน กำหนดวันในการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่นาปรังใหญ่ โดยประสานงานสมาชิกทีมวิจัยและพี่เลี้ยง และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนที่นาข้าวเพื่อที่จะได้สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยตรง
5. สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง

6. รวบรวมพิธีกรรม ความเชื่อ ขั้นตอนการทำนาในรอบปี ทีมวิจัยและเด็กเยาวชนในท้องถิ่น ร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อ สร้าง การเรียนรู้ให้กับเด็กเยาวชน

7. สรุปบทเรียนการดำเนินงาน ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา ที่จะสรุปบทเรียนการดำเนินงาน และ รวบรวมข้อมูล

8. ดำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น คุณค่าลักษณะประจำพันธุ์ทีมวิจัยและเด็กเยาวชน ร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง ของ กระบวนการสร้างเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น

9. เวทีย้อนอดีต 30 ปี ชาวนากำพวน เพื่อถ่ายทอดประวัติศาสตร์การทำนาข้าวนาพรุใหญ่ สู่เด็กเยาวชน ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมการนำเสนอข้อมูลความเป็นมาของนาพรุใหญ่ ขั้นตอน การทำนาและภูมิปัญญาการทำนาและพันธุ์ข้าวในท้องถิ่นและพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนา โดยทีม วิจัยจะต้องประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และหลังจากการจัดเวที ทีมวิจัยจะต้อง สรุป และรวบรวมข้อมูล

10. ศึกษาดูงาน(ศูนย์วิจัยข้าว/โรงเรียนชาวนา/โครงการวิจัยข้าวฯ) โดยทีมวิจัยประชุม วางแผนกำหนดวันเดินทางศึกษาดูงาน และกำหนดประเด็นในการเรียนรู้นอกสถานที่ ประสานงานแหล่ง เรียนรู้ และหลังจากศึกษาดูงาน ทีมวิจัยร่วมกันสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

11. ดำรวจความคิดเห็นสาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง โดยทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวัน เดินทางศึกษาดูงาน และกำหนดประเด็นในการเรียนรู้นอกสถานที่ ประสานงานแหล่งเรียนรู้ และหลังจาก ศึกษาดูงาน ทีมวิจัยร่วมกันสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

12. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหา เพื่อการฟื้นฟู การทำนาในอนาคต โดยทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวัน เวลา สถานที่ เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ และ ประสานผู้เข้าร่วมสมาชิกในชุมชน ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น โรงเรียน เกษตรอำเภอสหัสขันธ์ มูลนิธิฉลามไทย องค์การบริหารส่วนตำบลกำพวน และเครือข่าย นักวิจัย เป็นต้น

13. เวทีนำเสนอผลงานวิจัย 2 ทีมวิจัยกำหนดวันประชุม เพื่อจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย โดยประสานงานสมาชิกทีมวิจัยและพี่เลี้ยง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น โรงเรียน เกษตรอำเภอสหัสขันธ์ มูลนิธิฉลามไทย องค์การบริหารส่วนตำบลกำพวน และเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น หลังจากจัดเวที ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุปและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง

14. จัดทำรายงาน ทีมวิจัยวางแผนประชุมสมาชิกและร่วมกันเขียนรายงานวิจัย ซึ่งตลอด การดำเนินงาน ทีมวิจัยจะต้องจัดทำรายงานครั้งที่ 1 รายงานความก้าวหน้า 6 เดือนแรกของการทำงาน และ

รายงานครั้งที่ 2 เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ 6 เดือนหลังของการทำงาน พร้อมรายงานการเงินตามแผนงานที่กำหนดไว้

3.3 กระบวนการวิจัย

จากการออกแบบกระบวนการวิจัย กิจกรรมวิจัยจัดว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญ เพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว (นาปรังใหญ่) นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 โดยการดำเนินงานทีมวิจัย ได้มีการประสานงานที่ปรึกษา พี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อประชุมออกแบบกระบวนการและร่วมสรุปผลการดำเนินงานและการติดตามหนุนเสริมกระบวนการทำงานของทีมวิจัยอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 1 ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน

วันที่ 15 สิงหาคม 2555

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 13 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย 2 คน
3. ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอสุราษฎร์ธานี 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงบริหารจัดการโครงการวิจัย และชี้แจงการทำบัญชีการเงินโครงการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงนักวิจัยชี้แจงการบริหารจัดการโครงการและทำความเข้าใจการใช้เอกสารการเงินโครงการ
2. ทำความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานแผนงานกิจกรรมวิจัย
3. แลกเปลี่ยนซักถามการบริหารจัดการโครงการ

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมทำความเข้าใจเป้าหมายการบริหารจัดการโครงการ ในระยะที่ 1 สัญญาเริ่ม 15 กรกฎาคม 2555 - 15 กรกฎาคม 2556 ระยะเวลา 1 ปี ทีมวิจัยจะต้องดำเนินงานตามวัตถุประสงค์โครงการดังนี้ ศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว ศึกษารวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์ รวมทั้งศึกษาสาเหตุการเกิดปัญหานาไร่ และวิธีแก้ไขปัญหามาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา

โดยเป้าหมายหลักในฟื้นฟูการเรียนรู้จากคนในชุมชน ผู้เกี่ยวข้องการทำนา โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านเด็กเยาวชนในพื้นที่ ส่วนด้านการบริหารจัดการโครงการ มี 3

องค์ประกอบสำคัญ คือ 1. คน 2. งาน 3. เงิน ทั้ง 3 องค์ประกอบจะต้องเดินคู่กันอย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์คุ้มค่า เกิดผลเชิงรูปธรรมในพื้นที่ ทั้งนี้ทางทีมวิจัยจะต้องร่วมกันบริหาร โครงการวิจัย ตามระเบียบ กรอบระยะเวลาที่ระบุในสัญญา อย่างไรก็ตามกระบวนการทำงานจะมีพี่เลี้ยงนักวิจัยติดตามหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดเส้นทางการทำงาน ซึ่งโดยภาพรวมของการทำงาน จะต้องออกแบบโดยเฉลี่ย 3 ครั้ง เช่น 1.ก่อนทำ ต้องมีการประชุมออกแบบวางแผนการดำเนินงาน 2.ลงมือทำ ทีมวิจัยปฏิบัติการ จัดประชุมหรือลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ข้อมูล การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น 3. หลังจากการทำกิจกรรมจะต้องมีการสรุปทบทวนการดำเนินงาน AAR ทุกครั้ง เพื่อเป็นการทบทวนการทำงาน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีอะไร จะต้องมาปรับวิธีการทำงานอย่างไรบ้าง รวมทั้งการสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานมีอะไรบ้าง เกิดขึ้นได้อย่างไร กล่าวได้ขั้นตอนสรุปทบทวนนี้มีความสำคัญมากในการทำงานวิจัย ส่วนเรื่องการบริหารงบประมาณ การใช้จ่ายจะต้องมีระบบการลงบัญชีรายรับรายจ่ายของโครงการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทางทีมวิจัยได้แบ่งบทบาทหน้าที่คนรับผิดชอบบัญชีการเงินไว้แล้ว ส่วนกิจกรรมที่ต้องดำเนินงานมีดังนี้

1. **ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมทีมวิจัยและชุมชน** ทีมวิจัยจัดประชุมทีมวิจัยประจำเดือนละ 1 ครั้ง และชี้แจงโครงการต่อชุมชน

2. **ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล** ทีมวิจัยสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการทำนา ขั้นตอนการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สำรวจพื้นที่นาพรุใหญ่ เพื่อจัดทำแผนที่นาข้าว สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ข้าวรวมรวบพิธีกรรม ความเชื่อ ขั้นตอนการทำนาในรอบปี และสำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น คุณค่าลักษณะประจำพันธุ์

3. **ขั้นตอนการสรุป วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน** ทีมวิจัยสรุปทบทวนการดำเนินงานสำรวจความคิดเห็นสาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง จัดเวทีย้อนอดีต 30 ปี ชวนนกก้าววน กิจกรรมศึกษาดูงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหา เพื่อการฟื้นฟู การทำนาในอนาคตจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย และจัดทำรายงานวิจัย

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการประชุมประจำเดือนทีมวิจัย ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ จำนวน 15 ครั้ง โดยมีเป้าหมายหลักในการประชุมประจำเดือนในเรื่องของการบริหารจัดการโครงการ การวางแผน ออกแบบกิจกรรมวิจัย ซึ่งแต่ละครั้งทีมวิจัยได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในทีมวิจัย มีการบันทึกวาระการประชุม โดยภาพรวมของการประชุมประจำเดือนนั้น พบว่า ทีมวิจัยได้วางแผนการทำงานอย่างมีขั้นตอน มีการบริหารจัดการคน งาน เงิน อย่างชัดเจนโปร่งใส ในแต่ละครั้งจะมีทีมวิจัยเข้าประชุมมากกว่า 10 คน ซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้เรื่องการทำนา และพี่เลี้ยงนักวิจัย และยังพบอีกว่าทีมวิจัยมีความตั้งใจในการดำเนินงาน เสนอแนะ แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมต่างๆ รวมทั้ง

การรายงานความก้าวหน้าของงาน และวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่ในเชิงเล่าสู่กันฟัง ส่วนกระบวนการทำงานของทีมวิจัย ทีมวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างดี

ปัญหาอุปสรรค

ด้านปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงาน พบว่า ตลอดการทำงานทีมวิจัยใช้การประชุมปรึกษาหารือเป็นวงพูดคุยในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาเรื่องช่วงเวลาในการจัดประชุมหรือทำกิจกรรม คำนึงนัดหมายหรือกำหนดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน จะทำให้กลุ่มเป้าหมายที่ได้นัดหมายจะได้มาร่วมกิจกรรมของโครงการได้ เป็นต้น

ข้อคิด/ข้อเสนอแนะ

การทำงานเป็นทีมนั้น ทุกคนจะต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกคน อย่างมีเหตุผล งานที่ทำจึงจะประสบความสำเร็จได้

กิจกรรมที่ 2 ประชุมทีมวิจัยออกแบบเครื่องมือสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2555 - เวลา 10.00 - 11.00 น.

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กเยาวชนรุ่นหลังได้รู้จักเครื่องมือการทำงานและภูมิปัญญาในการออกแบบเครื่องมือของผู้เฒ่าผู้แก่ในสมัยก่อน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทีมวิจัยประชุมวางแผนออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูล เตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่ เช่น การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ กระดาษ,ปากกา,ดินสอ,สมุด

2. แบ่งบทบาทหน้าที่ภายในทีมวิจัย นัดหมายลงพื้นที่ ทีมวิจัยต้องสังเกต จดบันทึก และสรุปผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมออกแบบเครื่องมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามในแบบสำรวจข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

ประวัติส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ เพศ วันเดือนปีเกิด อาชีพ และที่อยู่ปัจจุบัน

ส่วนที่ 2. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมานาพรุใหญ่

- 2.1 ลักษณะพื้นที่ในอดีต (ก่อนทำนา)
- 2.2 เริ่มทำนาปี พ.ศ.อะไร
- 2.3 ใครเป็นผู้บุกเบิกการทำนาก็คน เป็นใครบ้าง (ชื่อ-สกุล)
- 2.4 สาเหตุอะไรที่เรียกว่านาพรุใหญ่
- 2.5 พันธุ์ข้าวที่ปลูกมาจากไหน
- 2.6 มีกี่พันธุ์ข้าว ชื่ออะไรบ้าง
- 2.7 เครื่องมือการทำนาในอดีตมีอะไรบ้าง
- 2.8 อดีตมีพื้นที่ไร่
- 2.9 อดีตเจ้าของนามีกี่คน ปัจจุบันมีกี่คน
- 2.10 พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ข้าวอะไร
- 2.11 วิธีการเก็บเกี่ยว มีกี่วิธี อะไรบ้าง
- 2.12 วิธีการเก็บรักษาผลผลิตเก็บอย่างไร
- 2.13 ครั้งแรกในการทำนาใช้ข้าวจำนวนเท่าไร ได้ผลผลิตมาจำนวนเท่าไร
- 2.14 ปัญหาอุปสรรคมีอะไรบ้าง
- 2.15 ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินการ

ทีมวิจัยมีการเตรียมความพร้อมและวางแผนก่อนการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนทั้งหมด 12 คน ตามประเด็นในแบบสอบถาม และนัดหมายกันเพื่อสรุปรวบรวมข้อมูลต่อไป

ข้อคิด/ข้อเสนอแนะ

จากการกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม ทางพี่เลี้ยงนักวิจัยจะต้องช่วยกระตุ้นในทีมวิจัยร่วมกันคิด โดยต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมนี้ให้กับทีมวิจัยเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกัน

กิจกรรมที่ 3 สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

วันที่ 22 ตุลาคม 2555

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสัมภาษณ์ผู้รู้เรื่องประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่
2. สัมภาษณ์ขั้นตอนการทำนาจากอดีตถึงปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดเวลาสถานที่ ในการประชุม อยู่ในพื้นที่และลงพื้นที่ที่สำรวจของกลุ่มเป้าหมาย
คนชราที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม

2. ประสานงานทีมวิจัย ทีมวิจัยได้มีการสัมภาษณ์แต่ละบุคคล

3. มีการประชุมก่อนการเปิดประชุมและอบรมจากแผนการก่อนออกสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

เรื่องประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่

4. สัมภาษณ์ขั้นตอนการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และพิธีกรรมความเชื่อภูมิปัญญาของ
ชาวนาจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินงาน

จากทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่ พบว่า

เดิมเคยทำนาจากที่อื่นมาก่อน และเมื่อมาทำนาที่นาพรุใหญ่ พุทธศักราช 2000 ก่อน
สงครามโลกครั้งที่ 1 มีการทำนาที่อื่นก่อนเช่น นาบ้าน นาคลองเขาน้อย นาต้นท่อม นาพรุกวม นาคลองปลิง
นาต้นหรีด นาลวดต้นหมาก เป็นต้น ก่อนที่จะมาเป็นนาพรุใหญ่

บุคคลที่เข้ามา คือ หลวงรินทร์ ชวนกันมา 3 คนพี่น้อง โตะหมาดสัน โตะปรัง โตะไร่ย์ มา
หักนำดินหรีดที่นาพรุใหญ่ มีโตะนาสุ มาจากเมืองละงู จ.สตูล ชักชวนกันมาทั้งหมด 5 คน โตะนาสุ โตะ
หม้าย โตะอี โตะคำชาย โตะผ้า ซึ่งพบว่ามี 5 ตระกูลที่เข้ามาอยู่ในกำพวนคือ 1)ตระกูลสาถิ 2)ตระกูลมา
โนชน์ 3)ตระกูลกลาง และ 4)ตระกูลช่วยชาติ ส่วนตระกูลกำพวน เป็นตระกูลดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ยุค
แรกของการสร้างบ้านสร้างเมือง

เมื่อมีคนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ได้มีการทำนาขยายพื้นที่นาพรุใหญ่เพิ่มขึ้น จากเริ่มแรก
พื้นที่นาพรุใหญ่แห่งนี้จะเป็นป่ารก เป็นนาพรุ มีร่องคลองที่มีน้ำลึกมาก ก่อนที่จะทำนาได้นั้นต้องมีการขุด
ดินจากบนเขามาถมคลองที่ลึกในสมัยก่อนการขุดดินก็ลำบาก ต้องมีการทำเรือ เพื่อใช้เป็นพาหนะบรรทุกดิน
มาถมในร่องคลอง การถมดินต้องขุดดินใส่เรือมาเทใส่ในคลองมาถมเพื่อให้ดินขึ้น มีการถมร่องคลองนั้น
นานมากกว่าร่องคลองนั้นขึ้น เมื่อร่องดินก็สามารถทำเป็นคันนาได้ และใช้แรงงานคนสับดินที่ละวาสองวา
เพื่อทำเป็นคันนา มีการใช้ควายไถนา หลังจากนั้นก็ได้มีคนเข้ามาบุกเบิกการทำนาเพิ่มมากขึ้น ใครที่ขยัน
มากก็จะได้พื้นที่นามาก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในอดีต มีเจ้าของแค่ 10 ราย จนมาถึงปัจจุบันมีเจ้าของถึง 150 ราย พื้นที่นาพรุใหญ่มีเนื้อที่
ทั้งหมดประมาณ 500 ไร่ ปัจจุบันได้มีการพลิกฟื้นผืนป่านาพรุใหญ่จากที่ทิ้งไว้ให้ร้างก็มีการทำขึ้นมาใหม่
เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 98 ไร่ สาเหตุที่ตั้งทิ้งไว้ให้รกร้างก็คือในช่วงปี พ.ศ.2535 นายทุนเข้ามากว้านซื้อพื้นที่นา

จากชาวนาเพื่อที่จะทำนาทุ่งประกอบกับชาวนาเจอปัญหาหอยเชอรี่ระบาดหนักกัดกินต้นข้าวของชาวนาที่ปลูกไว้จนหมด ชาวนาพยายามเก็บหอยเชอรี่ แต่จำนวนหอยเชอรี่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้ชาวนาเริ่มท้อแท้ และชาวนายังต้องเจอกับเหตุการณ์น้ำท่วมนาข้าว ซึ่งน้ำที่ไหลมาจากทิศเหนือของนาपुरใหญ่ไหลผ่านที่ทิ้งขยะของหมู่บ้าน ไหลเข้ามาในคันนาของชาวนา ทำให้ชาวนาเริ่มประสบปัญหา เกิดอาการคัน เป็นผดผื่นแดงตามผิวหนัง เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ชาวนาเกิดความวิตกกังวล กลัวเป็นโรคผิวหนัง จนทำให้ชาวนาเริ่มขายที่นา และเริ่มหยุดการทำนาไปทีละเจ้า ในที่สุดนาपुरใหญ่ ก็ถูกปล่อยให้เป็นนาข้าวร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จากพื้นที่นาร้างค่อยๆถูกแทนด้วยสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น เมื่อชาวนาประสบปัญหามากขึ้น ได้มีการพูดคุยกัน และได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว (นาपुरใหญ่) ดำบลกำพวน มาจนถึงปัจจุบัน

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้มีการวางแผนงานก่อนและมีการประชุมแต่ละขั้นตอนนี้ก่อนจะวางแผนการแบ่งหน้าที่กันก่อนไปสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับความเป็นมาของนาपुरใหญ่และได้ศึกษาสัมภาษณ์ขั้นตอนการทำงานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้บรรลุจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์ของทีมวิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีการร่วมมือและให้คำแนะนำและให้ช่วยกันอนุรักษ์นาข้าวเพื่อไม่ให้สูญหายไปกับอดีต ซึ่งผู้เฒ่าตาชายได้เข้ามาบอกพื้นที่นาपुरใหญ่ด้วยความลำบากและอดทนกว่าจะมีพื้นที่แห่งนี้

กิจกรรมที่ 4 สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน พิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

วันที่ 25 ตุลาคม 2555

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย 10 คน

2. พี่เลี้ยงนักวิจัย 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของพิธีกรรม ความเชื่อในการทำนา
2. สัมภาษณ์ขั้นตอนการทำพิธีกรรม ความเชื่อก่อนการทำนาและ หลังการทำนา

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทีมวิจัยประชุมวางแผนการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้มีความรู้ในชุมชนเกี่ยวกับความเชื่อ ขั้นตอนการทำพิธีกรรม ความเชื่อก่อนการทำนาและ หลังการทำนา
2. ทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่ และกำหนดการลงพื้นที่ โดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มย่อยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งภายในทีมวิจัย ได้แบ่งบทบาทหน้าที่ มีคนชวนคุย ตั้งคำถาม มีคนจดบันทึกข้อมูล และคนถ่ายภาพ

3.หลังจากประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อย ทีมวิจัยนัดหมายกันสรุปผลจากการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละครั้ง

ผลการดำเนินการ

การทำพิธีกรรมความเชื่อทางศาสนาในการทำนา ผู้นำพิธีจะต้องอ่านคдуа การทำนาถึงทำที่ ฎีกะ ขั้นตอนอ่านคдуаเนื้อที่ใช้ ข้าวเปลือกถึงทำที่กล้าครั้งไรให้หว่านบนที่ดอน(ที่ดอน คือ พื้นที่บริเวณนา) 1.ค้ำที่กล้าก่อน 1 เดือน เตรียมพื้นที่ 2.จุดไฟเผา ไปปรับพื้นที่เพื่อที่จะหว่านกล้า 3.ใช้แซ็กหัว 1 ถึง 1 วัน ยกขึ้นจากน้ำ 3 วันเพื่อให้มันงอกหน่อ สีขาวก่อนจะหว่านให้ชาลอวาปี แล้วอาซากุลชี 3 ครั้ง 4.แล้วหว่านข้าวลงดิน 5.ช่วงระหว่างรอดันกล้ายาวก็ต้องทำหว่านาและไถนาเพื่อที่เตรียมนาเพื่อที่จะคานาประมาณเดือน ขั้นตอนที่ 1 บางคนมีควายหลายตัวใช้ให้ควายเหยียบนาหรือไถนาประมาณ 4-5 กลางคืน อดีตให้ข้อสูบลึงนาทำทวนขังน้ำเพื่อให้หญ้าตาย ขั้นตอนที่ 2 ใช้ไถนาด้วยเครื่องไถนา 6.ก่อนถอนกล้าให้อ่านคдуаหรือก่อนคานาให้ชาลาวานาปีก่อนลงมือทำนา ให้ดูฤกษ์ ดูยามในการทำนา วันไหนให้ทันหายใจก่อนให้หาย เพื่อจะได้ทำนาได้ 7.ในวิธีเก็บเกี่ยว พิธีกรรมความเชื่อ ขั้นตอนการทำนาในรอบปี ทีมวิจัยได้มีการวางแผนงานก่อนและมีการประชุมแต่ละขั้นตอนก่อนจะวางแผนได้แบ่งหน้าที่กันก่อนที่ไปสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อในการทำนาและศึกษาขั้นตอนการทำนาจากอดีต - ปัจจุบัน

ขั้นตอนการทำนาและภูมิปัญญาการทำนา

1.เตรียมพื้นที่สำหรับทำนา กำจัดวัชพืชที่มีในพื้นที่นั้นปรับพื้นที่นาให้เหมาะสม อดีตมีการขุดดินทำที่นา แล้วใช้ควายไถนาประมาณ 10-20 ตัว

2.ใช้พื้นที่สำหรับหว่านต้นกล้าใช้พื้นที่ดอนเพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึง

3.ก่อนหว่านกล้าให้เลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อให้ต้นงอกงาม แขน้ำ 1 คืบ แล้วเอามาตากไว้ในตะแกรง 3 วัน เพื่อให้เมล็ดงอกหน่อ เมื่อข้าวงอกก็เอาไปหว่านลงพื้นที่กล้าให้เต็มพื้นที่ ก่อนจะมีการหว่านข้าวนั้นจะมีความเชื่อทางศาสนาอิสลาม นั่นคือ การขอคдуа ขอพรจากพระเจ้า เมื่อทำพิธีเสร็จก็หว่านข้าวได้เลย และจะต้องขุดดินกลบ เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ยข้าวที่หว่านไว้ ระยะเวลาทิ้งไว้ 1 เดือน เพื่อรอให้มันโตเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์ ในระยะ 1 เดือน ก็มีการใส่ปุ๋ย 15 วันต่อครั้ง

4.เมื่อต้นกล้าอายุ 1 เดือน ก็เริ่มคานาโดยใช้ควายหรือรถไถ ก่อนที่จะมีการไถนา ก็มีพิธีกรรมการรับขวัญควายโดยการนำพวงมาลัยคล้องไว้ที่คอในการเหยียบนาก็มีการอ่านคдуа เมื่ออ่านคдуаเสร็จก็เริ่มเหยียบนาได้เลย การเหยียบนาเพื่อให้ต้นหญ้าตาย เหยียบถมกันไปมาจนกว่าหญ้าเน่าเปื่อยจนหมด

5.หลังจากนั้นก็เริ่มทำหว่านา เพื่อเป็นที่กักเก็บน้ำ ให้น้ำขังอยู่ในพื้นที่เป็นการหล่อเลี้ยงต้นข้าวให้เจริญเติบโต และก็ปิดหว่านา ขังน้ำไว้

6.เมื่อครบกำหนดการเพาะกล้า 1 เดือน ต้นกล้าเติบโตเต็มที่ก็ได้พอเหมาะแก่การปลูก ต้องไปถอนกล้ามาเพื่อที่จะนำมาคานา แต่ก่อนอื่นก่อนที่จะถอนกล้า ต้องมีการอ่านคдуа ขอขอบคุณพระเจ้าที่ช่วย

ดูแลต้นกล้า ให้รอดพ้นจากการถูกกัดกินจากแมลงต่างๆ (ความเชื่อ) หลังจากนั้นก็เริ่มลงมือถอนกล้า เมื่อถอนกล้าเสร็จก่อนที่จะดำนาจะต้องดู วัน เวลา ข้างขึ้นหรือข้างแรม ที่เหมาะแก่การดำนา (ความเชื่อ) และการอ่านคณา ของพรจากพระเจ้า ให้ข้าวที่ปลูกปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนอน และเพลี้ย เป็นต้น อย่ามีอุปสรรคใดๆ ในการปลูกข้าว พื้นที่สำหรับดำนา ไม่ควรจะมีวัชพืชต่างๆ ควรที่จะทำลายให้สิ้นซาก ต้นกล้าที่เตรียมไว้ควรที่จะตัดปลายใบออก เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นกล้าล้มเมื่อโดนลมแรงๆ จากนั้นนำต้นกล้ามาดำ เมื่อดำเสร็จแล้วก็เปิดน้ำทิ้งไว้ เพื่อให้ต้นกล้าปรับสภาพ เมื่อต้นกล้าที่ปลูกมีระยะเวลาได้ 15 วัน ก็ควรที่จะใส่ปุ๋ยเพื่อให้ลำต้นแข็งแรง มีการแตกกอได้หลายต้น และตอนที่ดำนาขณะที่ทำต้นกล้าปักลงดินนั้นใช้หัวแม่มือกดทับรากของต้นกล้าลงไป และตอนที่ปักให้หยุดหายใจ(ความเชื่อ)

7. เมื่อดำนาเสร็จก็รอให้ข้าวเจริญเติบโตเต็มที่ ก็จะเริ่มมีการตั้งท้องลำต้นจะกลม ควรใส่ปุ๋ยชีวภาพ ข้าวจะได้ออกรวงสมบูรณ์ เมล็ดจะออกรวงสุกเต็มที่ ก็ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว การเก็บนั้นจะลงแขกช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าว หรือไม่ก็เก็บเอง บางทีอาจจะมีการจ้างเก็บเกี่ยว ในส่วนของการเก็บเกี่ยวนั้นใช้กะหรือเคียวก็ได้ ในการเก็บเกี่ยวข้าวก็มีพิธีกรรม คือ การผูกข้าว ขวัญข้าว ในการทำก็หาข้าว 3 รวง ก็ออกรวงหันหน้าเข้าหากัน เรียกว่า ขวัญข้าว นำข้าว 3 รวงมาผูกกันเป็นข้อๆ ในแต่ละข้อก็จะมีการมัดข้าว ดอกไม้ ใบโกสน และต้นหมากผู้ นำมาผูกเข้าด้วยกัน ทำเป็น 4 มุม และอ่านคณาขอบคุณพระเจ้า ที่ช่วยดูแล ค้ำครองต้นข้าวให้มีความเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ รอดพ้นจากการถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนอน นก เพลี้ยและแมลงเป็นต้นจนได้ข้าวออกรวงสุกจนได้เก็บเกี่ยวในวันนี้ และลงแรงร่วมกันเก็บเกี่ยวข้าวส่วนอื่นให้เสร็จจนหมดก่อนตรงที่มีการทำขวัญข้าวในวันไว้เก็บที่หลัง

8.เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วก็ขนเข้ามาไว้ที่พักข้าว เรียกว่า เฝงข้าวหรือหนานา เพื่อป้องกันไม่ให้ข้าวโดนฝนเค็ดขาด เพราะถ้าหากข้าวที่เก็บมานั้นโดนฝนจะทำให้เกิดราได้ง่าย และจะทำการขนข้าวที่เก็บมานั้นตอนช่วงหน้าแล้ง อยู่ประมาณเดือนสี่ หรือช่วงเดือนมีนาคม ขนข้าวกลับมาบ้านไว้ที่ขังข้าว (เปาะข้าว) เอมาวางไว้ 2 กอง เรียกว่า กบข้าว

9.วิธีการกอง (ความเชื่อ) ให้วางไว้ที่ทางทิศตะวันตกก่อนแล้วจึงนำไปวางกับทิศตรงข้ามวางเรียงกันไป เพื่อหลอมให้เป็นแห่งเดียว

10.ก่อนที่จะนำไปนวดนั้นก่อนขั้นที่เก็บข้าว ขังข้าว (เปาะข้าว) นั้น (ความเชื่อ) ให้อ่านคณา และทำการขอข้าวด้วยเพื่อที่จะนำไปนวดเพื่อจะได้บริโภค อ่านคณาเสร็จก็ขึ้นไปเอาข้าวมาจุใส่แฉกแล้วนำมานวด ฟัด ดาก และนำไปสีให้เปลือกออกหมด และนำข้าวที่สีเสร็จแล้วไปใส่ถุง

ภูมิปัญญา

- 1.การทำเวียนลาก เพื่อใช้ขนข้าว
- 2.แซก ที่หอบข้าว
- 3.แฉก ที่ใส่ข้าว
- 4.ครก สาก ทำจากไม้
- 5.คูปุก ใช้มือ

6.กระดิ่ง ใช้เหยียบ

ปัญหา/อุปสรรค

ทีมวิจัยมาไม่ครบเพราะติดภารกิจ

กิจกรรมที่ 5 ประชุมทีมออกแบบเครื่องมือและสำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น คุณค่าลักษณะประจำพันธุ์
วันที่ 4 ธันวาคม 2555

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของเครื่องมือสำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่น
- 2.ให้เด็กเยาวชนรุ่นหลังได้เห็นเครื่องมือของการทำนาและภูมิปัญญาของคนในสมัยก่อน

ขั้นตอนการดำเนินการ

- 1.สมาชิกได้มีการประชุม-การทำวิจัยเรื่องพันธุ์ข้าว
- 2.เรื่อง1 การวางแผน สำรวจพันธุ์ข้าว(ท้องถิ่น)ที่บ้าน

คุณค่าลักษณะประจำพันธุ์

- 1.ข้าวเล็บนก
- 2.ข้าวลูกหวาย
- 3.ข้าวเล็บมือนาง
- 4.ข้าวสังข์หยด
- 5.ข้าวดอกขำ
- 6.ข้าวเหลืองภูเขาทอง
- 7.ข้าวดอกขำ
- 8.ข้าวสามสายพันธุ์
- 9.ข้าวประทุม
- 10.ข้าวนางเกิด
- 11.ข้าวเหนียวดำ
- 12.ข้าวเหนียวขาว-ข้าวเหนียวสุขสำราญ

คุณลักษณะประจำพันธุ์

1.ข้าวเล็บนก ความสูงของต้นประมาณ1.5เมตร ใบยาว คอรวงยาว คงสดไม่แห้งง่ายเมล็ดสั้นเล็กท้ายดำ 1 เม็ดแตกกอประมาณ 10 ต้น(พื้นดินทนต่อน้ำลึกที่พระยาระยะเก็บเกี่ยว ประมาณ 7 เดือน

2.ข้าวลูกหวาย ความสูงประมาณ 1.5 เมตร ยาวเขียวเข้ม ตอนข้าวกำลังออกรวงเป็นสีน้ำตาลเข้มคอรวงยาว แตกกอประมาณ 7-10 ต้น เมื่อข้าวสุกเมล็ดข้าวเปลือกเป็นสีน้ำตาลคล้ายลูกหวายเมื่อกะเทาะเปลือกออกจะมีสีแดงเมื่อหักเมล็ดข้าวขาวจะเป็นสีขาวเหมือนนมคล้ายข้าวเหนียวเป็นพันธุ์ข้าวที่อ่อนนุ่มเวลาหุงต้องใส่น้ำน้อยๆ

3.ข้าวสังข์หยด ความสูงของลำต้นประมาณ 1 เมตรความยาวของใบเมล็ดเรียวยอนท้ายดำเปลือกสีฟางข้าวเมื่อกะเทาะเปลือกออกมีสีแดงต้องเก็บก่อนอย่าให้ข้าวสุกอมเมล็ดจะเป็นสีแดงเข้มรสชาติจะจัดต้องเก็บเมื่อข้าวเริ่มสุกใหม่คอรวงข้าวสีเขียวเป็นข้าวที่มีลูกข้าวมากตลอดปี เป็นข้าวอ่อนนิยมปลูกทำเป็นข้าวกล้อง แตกกอ1 ต้น ประมาณ 8-10 ต้น ระยะเวลา5เดือนเก็บ

4.ข้าวเล็บมือนาง ความสูงประมาณ 1 เมตร ความยาวของใบ คอรวงเล็กเมล็ดเรียวยาวกว่าข้าวสังข์หยดตอนข้าวขาวอนเหมือนเล็บมือผู้หญิงเมล็ดเปลือกสีเหลืองอ่อนใสเมล็ดข้าวข้างในจะเป็นสีขาวเป็นพันธุ์ข้าวที่อ่อนนุ่ม หอมต้องเก็บกินระยะใกล้กับข้าวสังข์หยดเก็บก่อนข้าวคอรวงเขียวอ่อนรสชาติจะหอมอร่อยเมื่อหุง นิยมปลูกทำข้าวกล้อง-ข้าวซ้อมมือ แตกกอ 1 ต้นประมาณ 8-10ต้นระยะเวลา 5เดือน

5.ข้าวดอกขำ ความสูงประมาณ 40เซนติเมตร ความยาวของใบปอมสั้น ทั้งเมล็ดแดงและขาวเมล็ดจะใหญ่กว่าข้าวเล็บมือนาง-กับข้าวสังข์หยดเป็นข้าวที่นุ่มหอมคล้ายใบเตย นิยมปลูก ทำข้าวกล้อง-และข้าวซ้อมมือเป็นพันธุ์ข้าวไร้ทคลองเอามาปลูกในพื้นที่นา-หากเป็นข้าวคอนหรือที่ไร้ต้นข้าวสูง 1.5 เมตร หากปลูกในพื้นที่นา ประมาณ40-60 เซนติเมตรเป็นข้าวที่ไม่แตกกอ 1 ต้นแตกกอ 2-3ต้นรวงข้าวจะยาวปานกลางใบข้าวจะชูขึ้นบนเป็นข้าวไม่ค่อยอยู่บนผืนดิน อยู่ในน้ำก็ไม่สูงอยู่ในที่ดอนถึงจะสูงเป็นพันธุ์ข้าวอ่อนเวลาหุงจะมีกลิ่นหอมคล้ายใบเตยระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 4เดือน

6.ข้าวเหลืองภูเขาทอง ความสูงประมาณ 1.5 เมตรคล้ายข้าวเล็บมือนางเมล็ดจะเป็นสีเหลืองเหมือนทองเมื่อข้าวสุกคงจะยาว ข้างในเป็นสีขาวปนเหลืองเป็นข้าวแข็ง 1ต้นแตกกอประมาณ 8-10 ต้นยาวคอรวงยาวเหลืองเก็บง่ายเป็นเมล็ดข้าวที่มีน้ำหนักมาก รวงยาวระยะเก็บเกี่ยวประมาณ 7เดือน

7.ข้าวนางเกิด ความสูงประมาณ 1.5 เมตรใบยาวเหลืองเมล็ดออกรวงจะเป็นสีม่วงเมล็ดเล็กท้ายสีดำแตกกอประมาณ 10-70 ต้นเป็นข้าวที่แข็งปานกลางข้างในจะเป็นสีขาวหม่นๆนิยมนิ ฝัดข้าวเมล็ดเล็กระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวประมาณ 6-7 เดือนเก็บคอรวงคอรวงสีม่วงปนเขียว-ดำ

8.ข้าวสามสายพันธุ์ ความสูงลำต้นประมาณ 1.5 เมตรคอรวงยาวสีเหลืองเมล็ดเมื่อออกรวงจะเป็นสีขาว-เมื่อข้าวสุกจะเป็นสีเหลืองอ่อนเมล็ดใหญ่มีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์คล้ายข้าวเล็บมือนางข้างในจะมรสสีแดง-ขาว-เขียว เป็นพันธุ์ข้าวที่อ่อนนุ่ม ทำเป็นข้าวกล้อง-หรือทำเป็นข้าวใส ใบยาว คอรวงยาวใบเขียวอมเหลือง ระยะเวลาการปลูก 6-7 เดือนเก็บเกี่ยว แตกกอประมาณ 7-10 ต้น ต่อ1ต้น

9.ข้าวประทุม ความสูงลำต้นประมาณ 4.0-5.0 เซนติเมตรใบเรียวยาวใหญ่ แดกกอประมาณ 4 ต้นต่อระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3 เดือนเป็นพันธุ์ข้าวอ่อนนุ่ม หอม

10.ข้าวเหนียวดำ ความสูง 1 เมตร ใบเขียวเข้ม-ดำ ลำต้นสีดำคอรวงเขียวปนดำ 1 ต้นแดกกอประมาณ 5.8 ต้น เมื่อข้าวสุกจะเป็นสีดำแรกออกกราวจะเป็นสีดำปนม่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 3 เดือน นิยมทำข้าวกล้อง-หรือข้าวซ้อมมือ(หุงน้ำข้าวเป็ง)

11.ข้าวเหนียวขาว ความสูงประมาณ 1.5 เมตรเปลือกเป็นสีเหลืองแดกกอ 1 ต้นประมาณ 8 ต้น เมล็ดจะเป็นสีขาวเมล็ดใหญ่ใบสีเขียวปนเหลืองระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3 เดือน

จากการสำรวจประวัติความเป็นของนาพรุใหญ่ (บ้านกำพวน) จากคำบอกเล่าของ นางสาว เพียร หาญจิตร บ้านเลขที่ หมู่ที่ 3 บ้านกำพวน ต.กำพวน อ.สุขสำราญ อายุ 94 ปี ความเป็นมาของการทำนาพรุใหญ่ กว่าจะมาทำนาที่นาพรุใหญ่ มีการทำนาที่ไหนบ้าง (เป็นป่าพรุใหญ่) นาลาวจาก นาบ้าน นาโคก นาโน นาดันเหรียญ นาเกาะดำ นาดันท่อม นาพรุกรัง นาโตะก้อง ลูกโตะขุนเทศ หักนาดันจากข้างบนลงมาข้างใต้ ลงมานาโตะปึง โตะผา ปะโตะคอออน ทำนาข้างบนก่อน ข้างล่างมีจะเข้มาๆ จึงมีการฆ่าจะเข้ก่อน ถึงจะทำนาได้ เพราะเป็นที่ร่อนน้ำขังลึกมากๆ หักนามาคนละ 10 ไร่ 15 ไร่ แล้วแบ่งให้ลูกๆ กันแล้วก็มีการขายนากันเพิ่มขึ้นโดย มีการชักชวนกันมาทำนาและมีการแบ่งปันกันให้โดยไม่มีการเอาคืน เพราะต้องการให้มีเพื่อนๆ มาอยู่ใกล้กันเพราะมีสัตว์ป่ามากมายโดยเฉพาะเสือ และมีการช่วยเหลือกันทำนากันก็ช่วยกันจนหมด แต่ละเจ้าๆ จนเสร็จตลอดปี

เมื่อก่อนที่จะมาเป็นนา เมื่อก่อนนาพรุใหญ่มีพื้นที่ เป็นป่าพรุใหญ่มากๆ และมีต้นไม้ใหญ่มากและเป็นที่พรมน้ำขัง และมีร่องน้ำไหล ผ่านมีเสือ มีจะเข้มาๆ และมีสัตว์ป่ามาก จึงเรียกพื้นนานี้ว่า “นาพรุใหญ่ เป็นพื้นที่นาที่ใหญ่ที่สุดของ ต. กำพวน เริ่มการบุกเบิกพื้นที่นาพรุใหญ่ปี พ.ศ. 2000 ในอดีตพื้นที่นาพรุใหญ่ 500 ไร่ และปัจจุบันเจ้าของพื้นที่นามีประมาณ 150 คน ในยุคแรกผู้บุกเบิกการทำนา คือ

1. นายแพท	สาตี
3. นายสันขาว	กลาง
4. นายมาดเชบ	เรียบร้อย
5. นางโสม	สาตี
6. นายจิ๋ว	กิจการ
7. นายผา	มาโนช
8. นายสัน	ช่วยชาติ

พันธุ์ข้าวที่ปลูกมีการนำเอาพันธุ์ข้าวมาจากโตะคำหญิง นามสกุลมาโนช โตะคำราย นามสกุลสาตี (ชื่อข้าวดำ) อยู่ที่นากล้วยนอก ย้ายมาอยู่ที่กำพวนโตะขุนเทศ นามสกุล กลาง ข้าวที่นิยมปลูกมากที่สุดในนาพรุใหญ่ คือ ข้าวข้อมี ข้าวลูกยี ข้าวดำ ข้าวขาว ข้าวลูกสน – กันดัง ข้าวเล็กนก

ในอดีตเครื่องมือในการทำนา จอบ พลั่ว ขวาน บั้งก็ทำจากหวาย เหล็กชุด ใช้เรือ ชุดดิน ไร่เรือ เอมาวางเป็นแนวคันนา ใช้ควายไถและคราด และใช้ความสูง 20-30 ตัว ชั่งคอกไว้ในนํ้านา แล้วใช้วิธีถอนไล่ห้วง แล้วเหยียบทั้งหมดนาให้เสร็จภายใน 3-9 วัน แล้วขังน้ำไว้แล้วก็เริ่มดำได้เลย

วิธีเก็บเกี่ยวข้าวเก็บด้วยแกะ ทำโค้งแบบวงเดือน เผลอแขน เมื่อเก็บข้าวเต็มกำ แล้วใส่ใน เผลอแขนก่อนเอาไปใส่ในกระสอบ หรือกระเผลอ เมื่อแขนที่ราวเหล็กใช้มือรูด เพื่อต้องการให้ข้าวหลุดใส่ ในเผลอแขน ในการปลูกข้าวใช้พันธุ์ข้าว 4 ถึงข้าว ได้ข้าวประมาณ 300 เผลอ เท่ากับ 350 ถึงข้าว แต่ละ ข้าวๆ 1 ถึง ได้ข้าว 100 ถึงข้าวเปลือก การเก็บรักษาตากคอกข้าวให้แห้งตัว บนคันนา แล้วเอาไปกองที่ เเพงข้าว เมื่อข้าวแห้งแล้วก็ขนกลับมาไว้ที่บ้าน โดยหาบด้วยแกล เมื่อพามาไปกองทิ้งเกลียง กองไว้บนเปะาะ ข้าว (ขังข้าว) เมื่อต้องการจะกินก็นวดด้วยเท้า และฝัดเสร็จตาก แล้วใช้ครกสีๆ ด้วยมือ แล้วใช้ครก สาก ดำข้าว ใครกินข้าวกล้องสีด้วยมือ เสร็จเอามาตำ เป็นข้าวซ้อมมือ และซ้อมด้วยเครื่องเคื่องครก

ในอดีตมีการแลกเปลี่ยนขายข้าวข้าวเปลือก แลกกับปลา ไม่ขาย ให้คนที่ไม่มีนา หรือทำนา ไม่พอกิน เพราะบางคนมีนายน้อยไม่พอกิน ก็มีการแบ่งปันให้ไปกินก่อน พออีกปีก็ทำให้คืนข้าวกลับมา

ปัญหาอุปสรรคในการทำนาเมื่อครั้งอดีต ประสบปัญหา ป่า หนุนา ถึง นก ใช้วิธีดักแร้วดัก หมูป่า ใช้ไม้ไผ่ขัดแนวรั้วประมาณ 1 วา จนรอบถึงของใครก็ทำต่อไปทั้ง 4 ด้าน ลิด ใช้วิธี ดักแร้วข้างคัน นนาประมาณ 1 วา ดักแร้ว โดยทำหมด นกหนูไม่กินข้าว

สิ่งที่อยากเห็นในอนาคตอยากให้รักษานาไว้ รุ่นลูกหลานได้รู้จักนาและถ้าทำนาให้ทำ ต่อไป เพราะนาเขาลืมกันหมดแล้ว เด็กๆ ไม่รู้จักทำนา ไม่รู้จักคันข้าวและไม่ได้กินข้าว นาพรุใหญ่ นาน แล้ว จนลืมไปแล้วว่า ข้าวใหม่ของนาพรุใหญ่รสชาติแบบไหนแล้ว เมื่อก่อนได้กินข้าวนาพรุใหญ่ กินทุก ครั้วเรือน ทุกคนไม่ค่อยเป็นโรค

จากคำบอกเล่าของ นางกำคำ กำพวน อายุ 88 ปีเกิดวันที่ 6 เดือน มิ.ย. พ.ศ. 2468 ได้เล่า ว่าในอดีตมีทำนบ้านก่อน ขยายไปทำนาพรุใหญ่ พวกไ้ะหมาดสันมาจากกลาง อ.ภูเก็ถ มากิน 3 คน พี่ น้อง ไ้ะหมาดสัน ไ้ะปรัง ไ้ะโหรย์ เป็นปะของไ้ะเส้นกลาง มาหาขอคันตีดในนาพรุใหญ่ ชุดแรกที่เข้า มาหักนาพรุใหญ่ไ้ะนาพรุที่ไ้ะหมาย ไ้ะของหว่ามัดมาโนช ไ้ะอี มาโนช ปะไ้ะวาหาบ มาโนช ไ้ะฉา ไ้ะนาผู้เป็นไ้ะของไ้ะแนของไ้ะย้าคราย ไ้ะคำชาย มาโนช ไ้ะคำ เป็นไ้ะของไ้ะยาเรีย กลาง ไ้ะฉี เป็นลูกสุดท้ายในจำนวนพี่น้อง 5 คน ไ้ะฉีมีลูก 4 คน นามสกุลข้างแห 1 ไ้ะ ยาดิ 2 ไ้ะเคม 3 ไ้ะดอละ ช่วแห ปะของไ้ะเล่าคำ เมียไ้ะฉา 4 ไ้ะ ป้าไ้ะคำ ลูก 4 คน 1 ไ้ะย้ามะของไ้ะครุหนี 2 ไ้ะ แลสะมีลูก 3 คน ไ้ะแซป้า มะไ้ะเหหนวก ช่วชาติ เมื่อก่อนนาพรุใหญ่มีพื้นที่นาพรุและรกร้าง มากๆ มีหวายกำพวน มีต้นกำ มีภูเขาล้อมรอบเหมาะที่ทำนามีการทำนาเกิดขึ้น สาเหตุที่เรียกพื้นที่นาคือว่า “นาพรุใหญ่” เพราะมีพื้นที่กว้างใหญ่ๆ มากๆ มีน้ำมีดินน้ำมากๆ เริ่มการบุกเบิกพื้นที่นาพรุใหญ่ยุคสงคราม ครั้งที่ 1 ผู้บุกเบิกการทำนา

1. ตระกูลมาโนช

ไ้ะนา มาโนช

2. ตระกูลกลาง

ไ้ะมาดสัน กลาง

3. ตระกูลหาญจิตร โต้ะตาเว่น หาญจิตร
4. ตระกูลกำพวน โต้ะหลงเร็น กำพวน
5. ตระกูลสวัสดิ์ มาจากสุราษฎร์ธานี ท่านะ เขาเรียกโต้ะสุราษฎร์ธานี ปะของโต้ะตา

หาแพท

6. โต้ะขุนระย้า นามสกุลสาถิ ประของโต้ะเรียย สาถิ
7. โต้ะโหด ฟินิจ
8. ตระกูลถักจันทร์
9. โต้ะฮู่มาก บำรุงตระกูล คงยศ
10. ตระกูลคงยศ โต้ะหามาต คงยศ

พันธุ์ข้าวที่ปลูกมีการนำเอาพันธุ์ข้าวมาจากไหนใครเป็นคนเอามาจากภูเก็ต ข้าวหอมมี ผู้ที่เริ่มบุกเบิกนาชุดแรก พันธุ์ข้าว 5 พันธุ์ข้าว ได้แก่ ข้าวหอมมี ข้าวขาว ข้าวลูกหยี ข้าวเหนียวเขือ ข้าวลูกสน พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกมากที่สุด ในพรุใหญ่ คือ ข้าวหอมมี ข้าวขาว สิ่งที่ยากเห็นในอนาคต อยากให้มีนาทำนาต่อไปอีก

กิจกรรมที่ 6 ลงพื้นที่สำรวจพันธุ์ข้าวท้องถิ่น (คุณค่าและลักษณะพืช)

วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2555

สถานที่ พื้นที่นาพรุใหญ่

ผู้เข้าร่วมทีมวิจัย

1. ทีมวิจัย 6 คน
2. เยาวชน 13 คน
3. พี่เลี้ยงนักวิจัย 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลงพื้นที่สำรวจพันธุ์ข้าวท้องถิ่นและคุณค่าของพันธุ์ข้าว
2. เพื่อศึกษาคุณค่าลักษณะ ชนิดและเมล็ดข้าว รวงข้าว ต้นข้าว การแตกกอ ใบ คอรวงข้าว

แต่ละชนิดแตกต่างกันอย่างไร

ผลการดำเนินงาน

เมื่อทีมวิจัยได้ลงพื้นที่โดยมีการเอาเยาวชนเข้าร่วมวิจัยพันธุ์ข้าวในพื้นที่โดยตรงและเพื่อให้เด็กได้ศึกษาเรียนรู้การสังเกตของข้าวแต่ละชนิดว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ได้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปเมื่อได้รู้จักพันธุ์ข้าวและรู้คุณค่าของข้าวทุกคนก็รู้สึกประทับใจอยากจะร่วมทำกิจกรรมแบบนี้

สรุปผลการดำเนินงาน

เด็กๆและเยาวชนต้องการจะมาร่วมกิจกรรมอีกครั้งต่อไป เมื่อพวกเขาได้มาเรียนรู้การทำนา ได้รู้ถึงความลำบากของชาวนา และทางทีมวิจัยก็ได้ทำอาหารเลี้ยง โดยนำข้าวที่ปลูกเองมาหุงเลี้ยงทุกคน โดยไม่ต้องซื้อหา นับเป็นเศรษฐกิจพอเพียง พอมี พอกิน

กิจกรรมที่ 7 เวทีถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำนาสู่เด็กเยาวชน

วันที่ 29 มกราคม 2556

สถานที่ หมู่ที่ 4 กำพวน

ผู้เข้าร่วม

- 1.ทีมวิจัย 12 คน
- 2.เด็กและเยาวชนทั้งหมด 100 คน
- 3.พี่เลี้ยง 2 คน
- 4.เกษตรอำเภอ 1 คน
- 5.เกษตรตำบล 2 คน
- 6.ที่ปรึกษาโครงการ 5 คน

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมการพบปะกับทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมงาน พี่เลี้ยงทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาโครงการและเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ อบต.กำพวน ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน
- 2.เพื่อที่จะได้มีการแบ่งหน้าที่ โดยเริ่มจากการเปิดงาน การทำกิจกรรมในครั้งนี้โดยมีขั้นตอนของการทำกิจกรรมดังนี้
ขั้นที่ 1 ทีมวิจัยได้เล่าประวัติความเป็นมาของนาข้าวบ้านนาพรุใหญ่ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบันให้ฟัง
ขั้นที่ 2 เล่าขั้นตอนการทำนาว่ามีอะไรบ้างภูมิปัญญว่าเป็นอย่างไร ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน
ขั้นที่ 3 พูดเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของชาวนาเกี่ยวกับศาสนา ก่อนที่จะลงมือทำนาว่าต้องทำอะไรกันบ้าง

ผลการดำเนินงาน

กำหนด เวลา สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมโครงการ โดยประธานกลุ่มได้กล่าวเปิดงานการฟื้นฟูนาข้าวเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำนาและประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่และการเก็บเกี่ยวข้าวยังเป็นวิถีชีวิตของชาวนาคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อการทำเกษตรกรรมแบบ

ยั่งยืนและเกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิต หลายฝ่ายต่างให้ความสนใจและเกิดความร่วมมือในการฟื้นฟูนาข้าว การทำนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรฟื้นฟูนาข้าวจึงได้กำหนดให้จัดงาน สุขสำราญร่วมใจ ฟื้นฟูนาข้าวไทย ให้ยั่งยืน ครั้งที่ 4 เพื่อสานต่อเป้าหมายของกลุ่มเพื่อเป็นกลุ่มนำร่องในการทำการเกษตรปลอดสารพิษเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญให้แก่คนในชุมชน โดยที่ผ่านมามีผลผลิตที่ได้มาส่วนหนึ่งได้บริโภคในครัวเรือนสามารถค่าใช้จ่าย ทางกลุ่มหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหากได้รับการผลิตข้าวที่เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน

กิจกรรมในวันนี้มีการลงแขกเกี่ยวข้าวร่วมกันกับเยาวชนและผู้เข้าร่วมทุกท่าน โดยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายท่องเที่ยวในเขตอำเภอสุขสำราญ และองค์กรภาคประชาชน

ประธานในพิธีเปิดงานเสร็จก็เริ่มทำกิจกรรม

โดยมีกิจกรรมดังนี้

จุดเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม และความเป็นมาของบ้านนาพรุใหญ่บ้านกำแพง

เมื่อพุทธศักราช 2000 มีการทำนาที่อื่นก่อนเช่น นาบ้าน นาคลองเขาน้อย นาต้นท่อม นาพรุ กวม นาคลองปลิง นาต้นตริค นาสวดคันหมาก เป็นต้น ก่อนที่จะมาเป็นนาพรุใหญ่บุคคลที่เข้ามา คือ หลวงรินทร์ ชวนกันมา 3 คนพี่น้อง โตะหมาดสัน โตะปรัง โตะโรย มาหักนำต้นตริคที่นาพรุใหญ่ มีโตะนาฮูมา จากเมืองละงู จ.สตูล ชักชวนกันมาทั้งหมด 5 คน โตะนาฮู โตะหม้าย โตะอี โตะคำชาย โตะฝ้า ซึ่งพบว่ามี 4 ตระกูลที่เข้ามาอยู่ในกำแพงคือ ตระกูลสาลี ตระกูลมาโนชน์ ตระกูลถกลาง ตระกูลช่วยชาติ เป็นต้นเมื่อมีคนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ได้มีการทำนาขยายพื้นที่นาพรุใหญ่เพิ่มขึ้น จากเริ่มแรกพื้นที่นาพรุใหญ่แห่งนี้จะเป็นป่ารก เป็นนาพรุ มีร่องคลองที่มีน้ำลึกมาก ก่อนที่จะทำนาได้นั้นต้องมีการขุดดินจากบนเขามาถมคลองที่ลึกในสมัยก่อนการขุดดินก็ลำบาก ต้องมีการทำเรือ เพื่อใช้เป็นพาหนะบรรทุกดินมาถมในร่องคลอง การถมดินต้องขุดดินใส่เรือมาเทใส่ในคลองมาถมเพื่อให้ดินขึ้น มีการถมร่องคลองนั้นนานมากกว่าร่องคลองนั้นดิน เมื่อร่องดินก็สามารถทำเป็นคันนาได้ และสับดินที่ละวาสองวา เพื่อทำเป็นคันนา มีการใช้ควายไถนา หลังจากนั้นก็ได้มีคนเข้ามาบุกเบิกการทำนาเพิ่มมากขึ้น ใครที่ขยันมากก็จะได้พื้นที่นามาก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในอดีต มีเจ้าของแค่ 10 คน จนมาถึงปัจจุบันมีเจ้าของถึง 150 คน พื้นที่นาพรุใหญ่มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 500 ไร่ ปัจจุบันได้มีการพลิกฟื้นผืนป่านาพรุใหญ่จากที่ทิ้งไว้ให้ร้างก็มีการทำขึ้นมาใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 98 ไร่ สาเหตุที่ตั้งทิ้งไว้ให้รกร้างก็คือในช่วงปี พ.ศ.2535 นายทุนเข้ามากว้านซื้อพื้นที่นาจากชาวนาเพื่อที่จะทำนาทุ่งประกอบกับชาวนาเจอปัญหาหอยเชอรี่ระบาดหนักกักกั้นคันข้าวของชาวนาที่ปลูกไว้จนหมด ชาวนาพยายามเก็บหอยเชอรี่ แต่จำนวนหอยเชอรี่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้ชาวนาเริ่มท้อแท้ และชาวนายังต้องเจอกับเหตุการณ์น้ำท่วมนาข้าว ซึ่งน้ำที่ไหลมาจากทิศเหนือของนาพรุใหญ่ไหลผ่าน

ที่ทิ้งขยะของหมู่บ้าน ไหลเข้ามาในคันทนาของชาวบ้าน ทำให้ชาวนาเริ่มประสบปัญหาเกิดอาการคัน เป็นผด ผื่นแดงตามผิวหนัง เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ชาวนาเกิดความวิตกกังวล กลัวเป็นโรคผิวหนัง จนทำให้ชาวนาเริ่ม ขยายที่นา และเริ่มหยุดการทำงานไปที่ละเจ้า ในที่สุดนาพรุใหญ่ ก็ถูกปล่อยให้เป็นนาข้าวร้างมาตั้งแต่ปี 2538 จากพื้นที่นาร้างค่อยๆถูกแทนด้วยสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น เมื่อชาวบ้านประสบปัญหามากขึ้น ได้มีการพูดคุย กัน และได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว (นาพรุใหญ่) ตำบลกำพวน มาจนถึงปัจจุบัน

ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2551 โดยนายหรรณภิพล หงษ์ขยและครอบครัว ได้รวมตัวกันกับกลุ่มเกษตรกรนาข้าวหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ต.กำพวน อ.สุขสำราญ จ.ระนอง กว่า 20 คน ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำนาข้าว ซึ่ง เคยเป็นอาชีพที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนกว่า 120 หลังคาเรือน และต้องการอนุรักษ์นาข้าวพรุใหญ่เพื่อ เป็นมรดกให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ เห็นความสำคัญของวิถีชีวิตแบบชาวนาซึ่งอาจจะสูญหายไป จากการเปลี่ยนนาข้าวเป็นสวนยาง สวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในปัจจุบัน

กลุ่มเกษตรกรนาข้าวพรุใหญ่ ได้รับการสนับสนุนในการจดทะเบียนจัดตั้งและการให้ คำปรึกษาโดยเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัด เจ้าหน้าที่ อบต.กำพวน มูลนิธิวมมิตรไทย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน(กสน.)

จุดเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรมและวัฒนธรรมความเชื่อในการทำนา

1.เตรียมพื้นที่สำหรับทำนา กำจัดวัชพืชที่มีในพื้นที่นั้นปรับพื้นที่นาให้เหมาะสม อดีตมีการ ขุดดินทำที่นา แล้วใช้ควายไถนาประมาณ 10-20 ตัว

2.ใช้พื้นที่สำหรับหว่านต้นกล้าใช้พื้นที่ดอนเพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึง

3.ก่อนหว่านกล้าให้เลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อให้ต้นงอกงาม แชน้ำ 1 คืบ แล้วเอามาตากไว้ใน ตะแกรง 3 วัน เพื่อให้เมล็ดงอกหน่อ เมื่อข้าวงอกก็เอาไปหว่านลงพื้นที่กล้าให้เต็มพื้นที่ ก่อนจะมีการหว่าน ข้าวนั้นจะมีความเชื่อทางศาสนาอิสลาม นั่นคือ การขอคุอา ขอพรจากพระเจ้า เมื่อทำพิธีเสร็จก็หว่านข้าวได้ เลย และจะต้องขุดดินกลบ เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ยข้าวที่หว่านไว้ ระยะเวลาทิ้งไว้ 1 เดือน เพื่อรอให้ มันโตเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์ ในระยะ 1 เดือน ก็มีการใส่ปุ๋ย 15 วันต่อครั้ง

4.เมื่อต้นกล้าอายุ 1 เดือน ก็เริ่มดำนาโดยใช้ควายหรือรถไถ ก่อนที่จะมีการไถนา ก็มีพิธี กรรมการรับขวัญควายโดยการนำพวงมาลัยคล้องไว้ที่คอในการเหยียบนาก็มีการอ่านคุอาเมื่ออ่านคุอาเสร็จก็ เริ่มเหยียบนาได้เลย การเหยียบนาเพื่อให้ต้นหญ้าตาย เหยียบถมกันไปมาจนกว่าหญ้าเน่าเปื่อยจนหมด

5.หลังจากนั้นก็เริ่มทำหว่านา เพื่อเป็นที่กักเก็บน้ำ ให้น้ำขังอยู่ในพื้นที่เป็นการหล่อเลี้ยงต้น ข้าวให้เจริญเติบโต และก็ปิดหว่านา ขังน้ำไว้

6.เมื่อครบกำหนดการเพาะกล้า 1 เดือน ต้นกล้าเติบโตเต็มที่ก็ได้พอเหมาะแก่การปลูก ต้อง ไปถอนกล้ามาเพื่อที่จะนำมาดำนา แต่ก่อนอื่นก่อนที่จะถอนกล้า ต้องมีการอ่านคุอา ขอขอบคุณพระเจ้าที่ช่วย ดูแลต้นกล้า ให้รอดพ้นจากการถูกกัดกินจากแมลงต่างๆ (ความเชื่อ) หลังจากนั้นก็เริ่มลงมือถอนกล้า เมื่อ

กลอนกล้าเสร็จก่อนที่จะดำนาจะต้องดู วัน เวลา ข้างขึ้นหรือข้างแรม ที่เหมาะแก่การดำนา (ความเชื่อ) และการ อาดูอา ของพรจากพระเจ้า ให้ข้าวที่ปลูกปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การถูกหอยเชอร์รี่กัดกิน หนู นก และเพลี้ย เป็นต้น อย่างมีอุปสรรคใดๆ ในการปลูกข้าว พื้นที่สำหรับดำนา ไม่ควรจะมีวัชพืชต่างๆควรถูกที่จะ ทำลายให้สิ้นซาก ดันกล้าที่เตรียมไว้ควรที่จะตัดปลายใบออก เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นกล้าล้มเมื่อโดนลมแรงๆ จากนั้นนำต้นกล้ามาดำ เมื่อดำเสร็จแล้วก็เปิดน้ำทิ้งไว้ เพื่อให้ต้นกล้าปรับสภาพ เมื่อต้นกล้าที่ปลูกมี ระยะเวลาได้ 15 วัน ก็ควรที่จะใส่ปุ๋ยเพื่อให้ลำต้นแข็งแรง มีการแตกกอได้หลายต้น และตอนที่ดำนาขณะที่ ทำต้นกล้าปักลงดินนั้นใช้หัวแม่มือกดทับรากของต้นกล้าลงไป และตอนที่ปักให้หยุดหายใจ(ความเชื่อ)

7.เมื่อดำนาเสร็จก็รอให้ข้าวเจริญเติบโตเต็มที่ ก็จะเริ่มมีการตั้งท้องลำต้นจะกลม ควรใส่ปุ๋ย ชีวภาพ ข้าวจะได้ออกรวงสมบูรณ์ เมล็ดจะออกรวงสุกเต็มที่ ก็ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว การเก็บนั้นจะลงแขก ช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าว หรือไม่ก็เก็บเอง บางที่อาจจะมีการจ้างเก็บเกี่ยว ในส่วนของการเก็บเกี่ยวนั้นใช้กะหรือ เคียวก็ได้ ในการเก็บเกี่ยวข้าวก็มีพิธีกรรม คือ การผูกข้าว ขวัญข้าว ในการทำก็หาข้าว 3 รวง ก็ออกรวงหัน หน้าเข้าหากัน เรียกว่า ขวัญข้าว นำข้าว 3 รวงมาผูกกันเป็นช่อๆ ในแต่ละช่อก็จะมีใบร่มข้าว ดอกไม้ ใบโกสน และต้นหมากผู้ นำมาผูกเข้าด้วยกัน ทำเป็น 4 มุม และอ่านบูชาขอบคุณพระเจ้า ที่ช่วยดูแล ค้ำครองต้นข้าว ให้มีความเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ รอดพ้นจากการถูกหอยเชอร์รี่กัดกิน หนู นก เพลี้ยและแมลงเป็นต้น จนได้ ข้าวออกรวงสุกจนได้เก็บเกี่ยวในวันนี้ และลงแรงร่วมกันเก็บเกี่ยวข้าวส่วนอื่นให้เสร็จจนหมดก่อน ตรงที่มี การทำขวัญข้าวในวันไว้เก็บที่หลัง

8.เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วก็ขนเข้ามาไว้ที่พักข้าว เรียกว่า เฝงข้าวหรือหนานา เพื่อป้องกัน ไม่ให้ข้าวโดนฝนเด็ดขาด เพราะถ้าหากข้าวที่เก็บมานั้นโดนฝนจะทำให้เกิดราได้ง่าย และจะทำการขนข้าวที่ เก็บมานั้นตอนช่วงหน้าแล้ง อยู่ประมาณเดือนสี่ หรือช่วงเดือนมีนาคม ขนข้าวกลับมาบ้านไว้ที่หยุ่งข้าว (เปาะข้าว) เอมาวางไว้ 2 กอง เรียกว่า กบข้าว

9.วิธีการกอง (ความเชื่อ) ให้วางไว้ที่ทางทิศตะวันตกก่อนแล้วจึงนำไปวางกับทิศตรงข้าม วางเรียงปนกันไป เพื่อหลอมให้เป็นแห่งเดียว

10.ก่อนที่จะนำไปนวดนั้นก่อนขึ้นที่เก็บข้าว หยุ่งข้าว (เปาะข้าว) นั้น (ความเชื่อ) ให้อ่านคุ อาและทำการขอข้าวด้วยเพื่อที่จะนำไปนวด เพื่อจะได้บริโภค อ่านคุอาเสร็จก็ขึ้นไปเอาข้าวมาจุใส่เณอ แล้วนำมานวด ฟัด ดาก และนำไปสีให้เปลือกออกหมด และนำข้าวที่สีเสร็จแล้วไปใส่ถุง

จุดเรียนรู้ที่ 3 พันธุ์ข้าวและลักษณะประจำพันธุ์

1.ข้าวลูกหวาย ลักษณะของลำต้นจะอวบ มีสีม่วงลายของลำต้นคล้ายกับสีลายลูกหวาย ต้น ข้าวมีความสูง150-160 เซนติเมตร ในส่วนของใบข้าวลูกหวายจะมีสีเขียวเข้มขรุขระ ความกว้างของใบ ประมาณ 2 เซนติเมตร และความยาวของใบประมาณ 62 เซนติเมตร คอรวงข้าวยาวประมาณ 18-19 เซนติเมตร ความยาวของรวงข้าวประมาณ 32 เซนติเมตร รวงข้าวจะเป็นสีดำเมื่อออกรวงใหม่ เมื่อข้าวสุกจะ

มีเปลือกสีเหมือนลูกหวายสีน้ำตาลอมดำ เมล็ดข้าวจะมีสีแดงส้มการแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 7 เดือน

2.ข้าวเล็บมือนาง ความสูงของต้นอยู่ที่ประมาณ 120 เซนติเมตร ความยาวของใบประมาณ 53 เซนติเมตร และความกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร คอรวงยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ลักษณะของเมล็ดข้าวเรียวยาวดำ เปลือกสีเหลือง เมล็ดข้าวจะเป็นสีขาวการแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 5 เดือน

3.ข้าวเล็บนก ความสูงประมาณ 150 เซนติเมตร ความยาวของใบประมาณ 60 เซนติเมตร และความกว้างประมาณ 2 เซนติเมตร คอรวงยาวประมาณ 8 เซนติเมตร คอรวงนี้จะไม่ค่อยเห็นเวลาได้ง่ายจะมีความสออยู่เสมอ ในส่วนของเมล็ดนั้นจะสั้นเล็กปลายจะมีสีดำ การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน

4.ข้าวสังข์หยด ลำต้นจะแข็งแรง ความสูงของลำต้นประมาณ 120 เซนติเมตร ลักษณะของใบจะมีสีเขียวใบเรียวยาวกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร และมีความยาวประมาณ 27 เซนติเมตร คอรวงยาวประมาณ 28 เซนติเมตร รวงข้าวยาว 8 เซนติเมตร ลักษณะของเมล็ดข้าวเรียวยาวจนปลายสีดำ เปลือกจะมีสีฟาง เมล็ดข้าวจะมีสีแดงเข้ม การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 5 เดือน

5.ข้าวเหลืองภูเขาทอง ลำต้นจะมีสีเหลือง ความสูงของลำต้นประมาณ 165 เซนติเมตร ลักษณะของใบจะมีสีเหลือง ความกว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตร และมีความยาวประมาณ 60 เซนติเมตร คอรวงยาวประมาณ 8 เซนติเมตร เปลือกของเมล็ดจะมีสีเหลือง ลักษณะของเมล็ดข้าวสีขาวนํ้านม การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 15 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน

6.ข้าวนางเกิด ลักษณะของลำต้นจะเป็นสีเขียวอ่อน ลำต้นมีความสูงประมาณ 160 เซนติเมตร ลักษณะของใบมีสีเขียวเข้ม ความกว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตรและมีความยาวประมาณ 60 เซนติเมตรคอรวงยาวประมาณ 7 เซนติเมตร เปลือกของเมล็ดข้าวเมื่อออกรวงจะเป็นสีเขียวอมม่วง ลักษณะของเมล็ดข้าวจะเล็กปลายสีดำ คล้ายกับข้าวเล็บนก การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 15-20 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 6-7 เดือน

7.ข้าวสามสายพันธุ์ ลักษณะของลำต้นจะเป็นสีเขียวอมขาว คอปล้องสีน้ำตาล ลำต้นมีความสูงประมาณ 160 เซนติเมตร ความกว้างประมาณ 2 เซนติเมตร มีความยาวประมาณ 50 เซนติเมตร คอรวงข้าวสีขาวอมเหลือง ความยาวคอรวง 38 เซนติเมตร เปลือกเมล็ดข้าวสีเหลือง ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 15-20 ต้น

8.ข้าวเหนียวดำ ลักษณะของลำต้นเป็นปล้องสีน้ำตาล ความสูงประมาณ 100 เซนติเมตร ใบจะมีสีเขียวเข้มดำ และเรียวยาว ประมาณ 37 เซนติเมตร เมื่อข้าวออกรวงเป็นสีดำเข้ เมื่อข้าวสุกเต็มทีเปลือกจะเป็นสีน้ำตาลอมดำเมล็ดเป็นสีดำ ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 3 เดือน การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 5-8 ต้น

9.ข้าวดอกขาว ลักษณะของลำต้นเป็นปล้องสีเขียวอมเหลือง ความสูงประมาณ 100 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวอมน้ำตาล เรียวยาวประมาณ 3.7 เซนติเมตร เมื่อข้าวออกรวงมีสีขาวเมล็ดขาวใหญ่ เมื่อ

เมล็ดสุกเต็มที่เปลือกจะเป็นสีขาวอมเหลือง เมล็ดปลายสีดำแดง ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 4 เดือน การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 3-4 ต้น

10.ข้าวดอกขาแดง ลักษณะของลำต้นเป็นปล้องสีเขียวมน้ำตาล ความสูงประมาณ 10 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวมน้ำตาล เมล็ดยาวเรียวใหญ่ เมล็ดเมื่อออกรวงเป็นสีเหมือนฟาง เมื่อเมล็ดสุกเต็มที่เมล็ดมีสีแดงกลิ่นหอมเหมือนใบเตย ความยาวใบเรียวยาวประมาณ 3.7 เซนติเมตร ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 4 เดือน การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 3 ต้น

11.ข้าวหอมปทุมธานี ลักษณะของลำต้นเป็นปล้องสีเหลืองความสูงประมาณ 50 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวมน้ำตาลเรียวยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร เมื่อเมล็ดสุกเต็มที่เมล็ดมีสีเขียวอมเหลืองเข้มเมล็ดมีขาวอมเหลือง คอรวงยาวประมาณ 3.6 เซนติเมตร ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 3 เดือน การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 5-7 ต้น

จุดเรียนรู้ที่ 4 อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวข้าว

1.แฉะ เป็นเครื่องมือเก็บข้าวของภาคใต้ (ปัจจุบันหายากมาก) ลักษณะของแฉะ คล้ายๆกับเรือมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือกระดานแฉะ ตาแฉะ หลอดแฉะ หรือด้ามแฉะ การทำแฉะ ส่วนใหญ่ใช้ไม้ดินเปิด ทำเป็นรูปสามเหลี่ยมคางหมูความยาวประมาณ 5-6 เซนติเมตร ความยาวตอนล่างประมาณ 8-9 เซนติเมตร กว้างประมาณ 9 เซนติเมตร ทำเป็นแผ่นหนาเส้นผ่านศูนย์กลางครึ่งของกระดาน การใช้งานเอาแฉะใส่ในระหว่างนิ้วกลางกับนิ้วนาง จับรวงข้าวมาทาบกับรวงแฉะ ใช้คมแฉะ

ตัดที่คอรวงข้าวแต่ละราว ไปจนหมดส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับรวงข้าวทำต่อไปแล้วนำข้าวมาผูกเป็นรวงให้แน่น

ประโยชน์จากแฉะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บเกี่ยวข้าวได้ละเอียดกว่า เมล็ดข้าวไม่ร่วงหล่นสามารถแยกรวงข้าวได้

จุดเรียนรู้ที่ 5 การดำข้าว การสีข้าว การฟัดข้าว

การสาธิตและทดลองการสีข้าว

1.กระด้ง กระด้งเป็นภาชนะเครื่องสานใช้สำหรับฟัดข้าว สานเป็นวงกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 50-80 เซนติเมตร ขอบปากทำด้วยไม้ไผ่ เมื่อดำข้าวจนเปลือกออกหมดแล้ว เมล็ดข้าวเรียกว่าข้าวสาร ส่วนเปลือกเรียกว่าแกลบ แยกเปลือกกับเมล็ดออกจากกันโดยดักข้าวในครกออกมาใส่รวมในกระด้งเพื่อฟัดเปลือกออกไป วิธีฟัดข้าว จะดักข้าวที่ผ่านการดำแล้วใส่ในกระด้ง ผู้ที่ทำหน้าที่ฟัดข้าวจะถือกระด้งที่ขอบใช้มือทั้ง 2 ข้างแล้วร่อนโยนข้าวขึ้น ลง บนอากาศเป็นจังหวะ เปลือกข้าวก็จะลอยออกไปจากกระด้งเองเหลือแต่ข้าวสารและปลายข้าวหลังจากนั้นเทข้าวสารและปลายข้าวลงในเทียง (คล้ายกับกระด้ง) เพื่อร่อนเอาปลายข้าวออกจากข้าวสาร ปลายข้าวสารเรียกว่า ข้าวเป็อน(ปลายสาร)

2.เทิง มีรูปแบบคล้ายกับกระดัง ใช้สีข้าวเปลือกให้ร้อนออกจากเมล็ด เรียกว่าข้าวกลิ้ง แล้วนำมาใส่ครกตำข้าวเป็นข้าวสาร เครื่องสีข้าวจะสานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปทรงกระบอก มีขอบสูง มีส่วนประกอบ 5 ส่วน คือ ท่อนพื้นบน ท่อนพื้นล่าง แขนหมุน ไม้กระดาน และคันโยก ครกไม้

3.ครกไม้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าครกซ้อมมือ ครกตำข้าว ใช้ตำข้าวเปลือก ส่วนใหญ่สมัยก่อนใช้เพื่อตำข้าวเปลือกเป็นหลัก เพราะไม่มีโรงสีข้าวในปัจจุบัน ชาวบ้านส่วนใหญ่หาวิธีการตำข้าวเปลือกเพื่อให้เมล็ดข้าวสารไวหุงกิน การทำครกไม้จะใช้ไม้แข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้พะค่า ไม้พะยอม เป็นต้นการทำครกไม้ คัดไม้ยาว 1 เมตร ตัดท่อนท้ายให้เรียบเสมอกัน เพื่อเวลาตำจะได้ไม้กระดก จากนั้นเจาะตรงกลางด้านบนของท่อนไม้ให้ลึก และตกแต่งไปเรื่อยๆ ให้ลึกประมาณ 50 เซนติเมตร

เมื่อทำครกเสร็จแล้ว การตำมี 2 วิธี

1.ตำสากมือ ชนิดไม้เนื้อแข็ง ใช้ไม้ท่อนเดียวกลมๆ ยาวประมาณ 2 เมตร เหลาให้คอดตรงกลางเพื่อจับสาก ตำได้ทั้งบนและล่าง

2.สากชนิดไม้ 2 ท่อน คือท่อนหนึ่งสำหรับตำ อีกท่อนหนึ่งสำหรับมือจับเรียกว่าสากโยน หรือสากมือ

ขั้นตอนและวิธีการทำนา

1.การเตรียมดิน

1.เตรียมปุ๋ยหมักแห้งลงในนา หลังเก็บเกี่ยว (เดือนธันวาคม-มกราคม) อัตรา 100 กก.ต่อไร่ 1กระสอบปุ๋ยประมาณ 20 กก. แล้วไถกลบ

2. ถ้าไม่ได้หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังเก็บเกี่ยวก็ให้หว่านในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา 150 กก. ต่อไร่

3.เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม นำน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบ โดยใช้ น้ำ 4 ถึงปี๊บ ต่อ 1 ไร่ ใช้ น้ำหมักชีวภาพ ปี๊บละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปี๊บละ 2 ช้อน

2.การเตรียมกล้า

1.แช่เมล็ดพันธุ์ข้าว ในอัตรา 20 กก. ต่อไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้ น้ำ 1 ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพปี๊บละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปี๊บละ 2 ช้อน แช่พันธุ์ข้าว 30 นาที

2. นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมไว้เมื่อครบอายุที่กำหนดไว้ก็ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง 20 กก. ต่อไร่

3.นำน้ำหมักชีวภาพมาฉีดพ่น โดยใช้ น้ำ 4 ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพปี๊บละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปี๊บละ 2 ช้อน

4.เมื่อต้นกล้าอายุได้ 20 วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง 20 กก. ต่อไร่ฉีดพ่นตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

5.ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า เมื่อครบ 25-30 วันเริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

3.ปัญหาในนาข้าว

ปัญหาที่เกิดขึ้นในนาข้าวขณะนี้ คือ โรคขอบใบแห้ง ใบเปิดโปร่งแสง โคนเน่า ใบไหม้ เป็นต้นปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีจนดินแน่นแข็ง วิธีการแก้ปัญหา คือ เลิกใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว ผลิตปุ๋ยหมักแห้งใช้เองเพื่อให้เลิกใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตขึ้นเอง ใช้เพื่อลดการเสื่อมสภาพของดินและปลอดภัยจากโรคต่างๆ

อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้พลิกฟื้นผืนนาพหุใหญ่เพิ่มขึ้น เป็นจำนวน 98 ไร่ ทั้งนี้ด้วยความพยายามของสมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันจัดงานสุขสำราญร่วมใจฟื้นฟูนาข้าวไทยให้ยั่งยืน โดยให้คนในชุมชน เด็กเยาวชนมาร่วมกัน ลงแขกดำนา ทำให้พบว่าเด็กๆเยาวชนในท้องถิ่นจำนวนมากไม่เคยเห็นวิถีชีวิตแบบ ชาวนามาก่อน ไม่เคยเห็นและ ไม่เคยสัมผัสต้นข้าว รวมถึงขั้นตอนการทำนา ซึ่งการลงแขกดำนาในครั้งนี้ถือว่าเป็นการเปิดโลกการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กๆที่ได้ลงแขกดำนาเป็นครั้งแรก ความพยายามสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว และผสมผสานให้เกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ โดยมีนักเรียน คณะครู จากโรงเรียนบ้านกำแพงวน โรงเรียนบ้านภูเขาทองและโรงเรียนดำรงศาสตร์วิทยา มาร่วม กิจกรรมปฏิบัติการขั้นตอนของการทำนา ทำให้เด็กๆเยาวชน ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาการทำนาข้าว เกิดการเรียนรู้ทักษะการสังเกต การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ผ่านกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว และอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันเป็น แนวทางการจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดวิถีชีวิตการทำนา ให้กับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสังคม เด็กเกิดความสุขกับการเรียนรู้ จึงเป็น อีกทางเลือกหนึ่งของการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคน ในชุมชนนำไปสู่สำนึกรักษ์ท้องถิ่นของตนเองต่อไป

กิจกรรมที่ 8 สรุปกิจกรรมโครงการนัดประชุมวางแผนเพื่อเสนอความคิดเห็น เพื่อตรวจพื้นที่นา

วันที่ 28 สิงหาคม 2556

สถานที่ ม.4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	12	คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	1	คน
3. สำนักงานเกษตรอำเภอสุขสำราญ		

วัตถุประสงค์

1. ประชุมวางแผน ออกพื้นที่นาข้าว เพื่อจะไปสำรวจพื้นที่เพื่อทำแผนที่
2. ประชุมเพื่อขอเครื่องสีข้าว และศูนย์เรียนรู้

3. นักร้องเยาวชน เพื่อจะสำรวจนาข้าว
4. ทีมวิจัยได้มีการดำนาร่วมกับผู้ใหญ่และเยาวชน

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้วางแผนลงพื้นที่สำรวจพื้นที่นาข้าว ร่วมกับเด็กและเยาวชน โดยจัดบริเวณพื้นที่นาข้าวที่ยังทำนาในปัจจุบัน โดยให้เด็กๆ ได้มีส่วนร่วม บางคนมาไม่ได้ และได้มีผู้ใหญ่เข้าร่วมในการดำนา และเด็กๆ ได้เข้าร่วมในการทำนาครั้งนี้ด้วย อีกทั้งยังมีการเลี้ยงอาหาร เช่น ขนมจีนน้ำยา และเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอท่านหนึ่ง ได้มีการทำนาข้าวพร้อมกับภรรยา เพื่อต้องการปลูกข้าวไว้กินเอง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เพื่อสุขภาพของร่างกาย โดยนำพันธุ์มาจากมหาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีระนอง ซึ่งได้นำพันธุ์มาทดลอง ผสม 5 สายพันธุ์เพื่อเอามาปลูกในวิทยาลัย โดยนักศึกษาได้ทดลองปลูกในแปลง โดยทางอาจารย์เขาวนันทได้เชิญทีมวิจัยกลุ่มเกษตรพื้นฟู 3 คน เพื่อเป็นวิทยากรสาธิต ขั้นตอนการทำนา สอนกล้า การมัดกล้า โดยหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่หาได้ง่าย เช่น กราบหมาก เอามามัดกล้าที่ถอน แทนมัดกับไม้ไผ่ลอกออกมา แต่หากไม้ อาจจะเกิดอันตรายได้

1. โดยนายอุ้มมาก คงยศ ได้แนะนำเอากราบหมากมามัด แทนไม้ไผ่ นางสาวสาย คงยศ เอาวิธีการถอนกล้าดึงเอาดินทราย ออกแล้ว เอาใบมาม้วนมัดเป็นกำ แล้วเอาไปวางกระยะห่าง นางสาวอาหลี ฝ๊ะ สาริต การดำนา โดยกางขาออก แบ่งกล้าออกเป็น 2 ส่วน วางไว้ที่ด้านหลัง 1 ส่วน อีก 1 ส่วนกำไว้ที่มีือ แล้วมือขวาจับลำต้นกล้า ประมาณ 4-5 ต้น แล้วเอาหัวแม่มือนิ้วชี้จับต้นรากหน่อ แล้วเอาหัวแม่มือปักลงในดินโคลน ให้จับหัวแม่มือ แล้วยกขึ้นแล้วจับให้ปักลงไปดินประมาณ 1 สอก แต่ละกอ ประมาณ 5-6 กอ แล้วเริ่มให้มาแถวถัดไป ปักกล้าให้กอเท่าๆกัน แล้วถอนหญ้าออกให้หมด กล้าที่อยู่ในมือ แล้วหันไปหยิบกล้าที่ตรงอยู่ข้างหลังปักจนหมด แล้วแกะคำใหม่ คำจนหมด บริเวณคำจนเป็นแถว เริ่มคันใหม่เรื่อยๆ จนหมด บริเวณพื้นที่ดำนา เมื่อเสร็จแล้วปล่อยให้ต้นกล้าแข็งแรงเต็มที่ แล้วจึงไถน้ำ ซึ่งทีมวิจัย ได้ไปแนะนำนักศึกษา และได้ดูนักศึกษาคำจนหมด ซึ่งทางทีมวิจัยได้ขอพันธุ์ข้าวที่เป็นต้นกล้ามาปลูก 25 คำ ซึ่งอาจารย์อนุญาต เพื่อเอาไปขยายพันธุ์ข้าว ทางวิทยาลัยได้จดทะเบียนพันธุ์ข้าวไว้แล้ว เมื่อกล้าเหลือเยอะ ทางอาจารย์ก็ให้พันธุ์ข้าวที่เป็นต้นกล้ามากับทีมวิจัย จึงมาปลูกทดลอง และได้เอามาปลูกประมาณ 10 นิ้ว โดยทีมวิจัยได้ร่วมกับเด็กและผู้ใหญ่นำนา โดยดำนากันอย่างสนุกสนาน แต่ละคนดำจนหมดแถว โดยนางสาวซอติยะ คงยศ ทีมวิจัยได้แนะนำและบอกเด็กๆ ให้ทุกคนปลูกข้าวไว้ เมื่อข้าวออกเมื่อไร ให้มาดูผลผลิตของตัวเองว่าเป็นอย่างไร ข้าวสุกเมื่อไรก็จะชวนมาเก็บเกี่ยวด้วย และให้เด็กๆจดจำตรงที่ตัวเองดำข้าวไว้ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว เด็กๆจะได้เก็บเกี่ยวตรงที่ตนเองปลูก และเด็กๆจะภูมิใจว่าตัวเองได้ปลูกข้าวมากับมือ

นายหรรณภูมิ หลิต คงยศ ได้บอกเด็กๆให้ทดลองการดำนาและการนำหัวนาจากการไถนา คราดนา เพื่อต่อไปในอนาคตเด็กๆจะได้ประสบการณ์จริง และสามารถบอกเพื่อนๆ แนะนำเพื่อนได้ และเมื่อหากในอนาคตเรียนจบแล้ว ก็สามารถประกอบอาชีพได้ เพราะการทำนาไม่ใช่เป็นเรื่องที่ล้าสมัย เพราะต่อไปอาหารและข้าวสารจะแพงขึ้นเรื่อยๆ หากพวกเราไม่เริ่มทำ อนาคตอาจจะลำบาก เพราะข้าวจำเป็นต้องกินตลอด

นายอามีดิน คงยศ ทีมวิจัยได้สอนเด็กๆลงพื้นที่สำรวจพื้นที่นา และวัดบริเวณพื้นที่นาที่ทำอยู่ ส่วนบริเวณที่ได้เป็นพื้นที่นาร้าง ยังไม่ได้ออกไปสำรวจ เพราะอาจจะเกิดอันตราย และมีอุปสรรค คือฝนตกหนักมาก จึงชักชวนเด็กๆกลับ

ทีมวิจัย นายไถ่มาศ ออบเชย และภรรยา เพิ่งกลับมาจากสอนหนังสือศาสนา ให้กับเด็กๆ จึงร่วมเข้ามาช่วยกันต้กอาหารให้กับเด็ก นางพันนา หาญจิตร นางสาวมิยะ จาศีก เจ้าหน้าที่เกษตรฯ เพื่อนที่มาด้วยกัน รวมถึงครอบครัวของนายอานัส ประทาน กับภรรยา นางสาวรอมมาขวัญ คงยศ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอสุขสภาราษฎร์ ซึ่งทำนาข้าวกินกันในปิ่นนี้ ต่างก็มีความรู้สึกระประทับใจและสนุกสนาน ทุกคนได้รับประทานอาหารร่วมกัน อยู่ในเพิงหลบฝน แม้ฝนตกหนักลมแรง แต่ทุกคนก็ไม่กังวลเมื่อรับประทานเสร็จก็ด้านาต่อจนหมด

1.พันธุ์ข้าวที่ได้มาคือ ข้าว 5 สายพันธุ์ เป็นข้าวอ่อนนุ่มจึงลองเอามาทดลองในแปลงนาพรุใหญ่ ได้ผลผลิตก็จะขยายพันธุ์ต่อไป

2.ส่วนของทีมวิจัยที่ได้มาคือพันธุ์ข้าวไร่ ซึ่งหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอสุขสภาราษฎร์ ได้อาพันธุ์มาให้และทดลองดูโดยหว่าน ทำเป็นกล้าก่อน เมื่อโตขึ้นค่อยทดลอง ปลูกในพื้นที่นาพรุใหญ่ หากผืนดินและผืนน้ำ ได้ผลผลิตดีก็จะขยายพันธุ์ข้าวอีก พันธุ์ข้าวนี้ได้มาโดยจังหวัดชุมพร โดยที่พันธุ์ข้าวท้องถิ่นของบ้านหัวหน้าเกษตรฯ นายนิรันดร์ ปานเมือง ซึ่งได้เอามาให้กลุ่มเกษตรพื้นฟูนาข้าว จึงขอขอบคุณท่านและอาจารย์

สรุปผล

ทุกคนได้ร่วมกันไปสำรวจ และร่วมรับประทานอาหาร

ปัญหาอุปสรรค

ทีมวิจัยไม่ครบ เนื่องจากติดภารกิจ

กิจกรรมที่ 9 สรุปกิจกรรมโครงการออกพื้นที่สำรวจพื้นที่เพื่อทำแผนที่

วันที่ 29 กันยายน 2556

สถานที่ ม.4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	9 คน
2. เด็กและเยาวชน	25 คน
3. พี่เลี้ยงนักวิจัย	1 คน
4. เกษตรอำเภอสุขสภาราษฎร์	1 คน
5. ที่ปรึกษาโครงการ	

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดเวลา/สถานที่ โดยลงพื้นที่จริง และดำเนินการก่อนกำหนด โดยใช้ที่พักผ่อนคือโรงนา
2. ประสานงานทีมวิจัย บางท่านติดภารกิจไม่สามารถไปได้ มีการประชุมโรงเรียน เถาะทาง การศึกษามาตรวจ
3. ทีมวิจัยได้ลงวัดพื้นที่สำรวจนาข้าว และวางแผนเพื่อจะทำแผนที่นาข้าวต่อไป
4. จะสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่ทำนา และสาเหตุที่ปล่อยให้นาว่าง ครั้งต่อไป

ผลการดำเนินงาน

ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของทีมวิจัย เด็กและผู้ใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะนาที่ หมู่บ้านรู้สึกดีใจที่ลูกชาย ได้มาทำนาที่นาพรุใหญ่กำพวน หมู่บ้านนาไม่มีแล้ว และสามารถดูได้ว่าผลผลิต ดีหรือไม่

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้พูดคุยกับพี่เลี้ยงก่อน ที่จะมีการวางแผนลงพื้นที่สำรวจ และเด็กที่ได้ร่วมกับทีม วิจัย เพื่อวางแผนทำแผนที่นา และจะสัมภาษณ์ผู้ที่ทิ้งนาให้รื้อร้าง ว่าสาเหตุมาจากอะไรที่ไม่ทำนา ปัญหา อุปสรรคใดในการทำนา ซึ่งสาเหตุใหญ่ๆคือไม่มีเครื่องสีข้าวในหมู่บ้าน เลยได้ข้าวที่ไม่ดี และน้ำได้ไหลจาก กองขยะเข้าพื้นที่นา ทำให้ทางไหลของน้ำสู่หมู่บ้านกำพวน โดยเฉพาะน้ำประปาหมู่ 4 ได้รับผลกระทบ โดยตรง

ปัญหา อุปสรรค

ทีมวิจัยมาไม่ครบ ฝนตกหนัก น้ำไหลแรงลงสู่นาข้าว ทำให้ดินกลั้วที่ดำใหม่อาจจะตาย
หมด

กิจกรรม 10 วางแผนออกพื้นที่สัมภาษณ์ปัญหาการนาข้าว

วันที่ 10 ตุลาคม 2556

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านกำพวน

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย

3. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสุขสำราญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสัมภาษณ์ปัญหาเกิดนาร้าง
2. เพื่อหาสาเหตุที่ชาวนาไม่ทำนา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนด เวลา สถานที่ นัดประชุมเสนอการออกแบบกลุ่มเป้าหมาย
2. ประสานงานที่มวิจัย เพื่อออกแบบสอบถาม ออกแบบสำรวจสอบถามแต่ละคนที่มีนา
3. กำหนดวางแผนสัมภาษณ์ แต่ละคนสาเหตุที่เกิดนาร้าง กลุ่มเป้าหมายแต่ละคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ผลการดำเนินงาน

1. ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่จะออกแบบสอบถาม เจ้าของพื้นที่นาที่เหลือว่าสาเหตุอะไรที่ปล่อยให้นาร้าง และต่อไปในอนาคต คิดจะมาปลูกข้าวกินอีกหรือไม่ และอนาคตข้างหน้า จะขายที่นาที่เหลืออยู่หรือไม่

2. ต่อไปในอนาคต หากมีโครงการร่วมอนุรักษ์นาข้าวนาพรุใหญ่ที่เหลือในตำบลกำพวน เพื่อให้ลูกหลานได้เห็นผืนนา แหล่งสุดท้าย จะเข้าร่วมหรือไม่

3. หากต้องมาทำนาข้าวไว้กินต่อไป โดยไม่ซื้อข้าวกิน จะประหยัดค่าใช้จ่ายหรือไม่

4. ต้องการให้มีเครื่องสีข้าวในชุมชนสักเครื่อง เพื่อชาวนาไม่ต้องเอาข้าวไปแลกกับร้าน และไม่ยอมให้พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ บางครั้งชาวนาเกิดความคิดว่า ชีวิตชาวนามีเหมือนถูกสาป ให้ถูกหลอกลวง เสียเปรียบ

5. หากมีหน่วยงานใดที่ยังเห็นในชาวนาที่ยังทำนาอยู่ในตำบลกำพวนขอความจริงใจที่จะช่วยเหลือ

6. เครื่องสีข้าว สักเครื่องได้หรือไม่

7. พื้นที่ตำบลกำพวน นาพรุใหญ่ มีเหลือประมาณ 200 ไร่ หากต่อไปไม่มีเครื่องสีข้าวอนาคตคงจะเป็นสวนปาล์มน้ำมัน สวนยางขึ้นแทนต้นข้าวที่มวิจัยไม่ยอมให้เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นในอนาคต เพราะต่อไปชาวนาที่จนอยู่แล้ว ก็จะยิ่งจนลง คนที่มีสวนยาง สวนปาล์มราคาตกก็ลำบาก เพราะข้าวสารแพงขึ้นทุกวัน ไม่อยากให้เป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเหมือนอดีตที่ผ่านมา สมัยที่เคยลำบาก ทุกคนยังมีน้ำใจต่อกันและกัน แต่ปัจจุบัน ทุกคนต่างเห็นแก่ตัว เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่มีน้ำใจ ยิ่งประชากรมากขึ้นทุกคนก็ต่างแย่งชิงที่มีชีวิตที่ดีกว่าใครๆ และทุกคนก็ไม่ต่างอะไรกับประเทศอื่นๆที่ทำมาหากิน อยากทำงานนอกบ้าน เกิดภัยอันตรายทุกด้าน เกิดการเข่นฆ่า เพื่อให้ได้มาซึ่งปากท้อง

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้วางแผนและได้ออกแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเจ้าของนาที่ไม่ได้ทำนา และจะ
ได้รู้สาเหตุปัญหาของแต่ละครอบครัว ว่าสาเหตุที่นาร้าง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความคิดเห็น แตกต่าง
มากมาย มีปัญหาหลายด้าน ส่วนใหญ่ปัญหาเกิดจาก สาเหตุแรกคือ ไม่มีเครื่องสีข้าว สาเหตุต่อมาคือน้ำเสีย
จากกองขยะ หอยเชอรี่และปัญหาน้ำดิน ตามผิวหน้า และน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ และการซื้อนาของ
นายทุนมีเพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน จึงทำให้ต้องมีการขายที่นาไป บาง
ครอบครัวจึงเลิกทำนา เด็กวัยรุ่นสาวออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น จ บางครอบครัวสนับสนุนให้ลูกทำงาน
ที่มีตำแหน่ง จึงนำที่นาไปหาเลี้ยงหรือนำไปเป็นทุนเพื่อไปประกอบอาชีพ ที่ดีกว่าการทำนา บางคนขายนา
เพื่อซื้อรถ ซื้อบ้าน หรือทำอาชีพที่มีเกียรติกว่าชาวนา จนลืมไปว่าอดีตเคยลำบาก ซึ่งทุกคนก็กินข้าว ไม่ได้
กินอาหารที่มาจากกตัตถาการ หรืออาหารจากสวรรค์ และที่ได้มีตำแหน่งงานทุกวันนี้ก็เพราะเงินที่มาจาก
การทำนากินข้าวนั่นเอง และที่ได้อยู่อย่างสุขสบายก็มาจากการขายผืนนาที่ปู่ย่า ตายาย ได้สร้างไว้

ที่	รายชื่อชาวนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
1.	นายบีดิน หนูน้อย	1 แปลง 1ไร่	ไม่มีอุปกรณ์การทำนา ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
2.	นางสาวสาลิ้มะ หนูน้อย	1 แปลง 1ไร่	หอยเชอรี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
3.	นางหิะแกลิ่ง หนูน้อย	1 แปลง 2ไร่	หอยเชอรี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
4.	ฟาดิ้มะ มาโนช	1 แปลง 1ไร่	หอยเชอรี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
5.	นายท่าเสา ลัก	2 แปลง 5ไร่	หอยเชอรี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
6.	นายคิน กำพวน	2 แปลง 5ไร่	หอยเชอรี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว

ที่	รายชื่อชื่อนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
7.	นางคำส๊ะ คงยศ	1 แปลง 9 ไร่	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว อนาคต ไม่ขาย เก็บไว้ให้ลูก หลาน เพื่อกลับมาทำนาอีก และ ไม่อยากทำอย่างอื่น
8.	นายคุณ สำลี	1 แปลง 3 ไร่ 2 งาน	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
9.	นางรุยชัยะ พินิจ	1 แปลง 1 ไร่ 1 งาน	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
10.	นางคินะ นางวรรณฯ ช่างแท	1 แปลง 1 ไร่ 1 งาน	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว
11.	นางหย่าเวีย กลาง	1 แปลง 1 ไร่ 1 งาน	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดอุปกรณ์ในการทำนา น้ำท่วมนา ร่องน้ำดินแข็ง
12.	นางสาผี ชั่วชาติ	1 แปลง 7 ไร่	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา ไม่มีเครื่องสีข้าว
13.	นายชาโคม	1 แปลง 1 ไร่ 1 งาน	หอยเชอร์รี่ระบาด ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา ไม่มีเครื่องสีข้าว

ที่	รายชื่อชาวนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
14.	นายกอเต็ม อุ่นเรือน	3 ไร่ 2 งาน 1 แปลง	หอยเชอรี่ระบาด นก หนู ลงมา กินข้าว ขาดแรงงาน คนทำนายน้อยลง ขาดอุปกรณ์ในการทำนา ไม่มีเครื่องสีข้าว
15.	นางกุลกาญจน์ ถักจินต์	ไม่ได้ให้ข้อมูล	หอยเชอรี่ระบาด น้ำจากกองขยะไหลลง ไม่มีเครื่องสีข้าว
16.	นายอัปคุรโรเชด ถักพันธ์จันทร์	ไม่ได้ให้ข้อมูล	หอยเชอรี่ระบาด น้ำจากกองขยะไหลลง ไม่มีเครื่องสีข้าว
17.	นายหมาดย่า มาโนช	4 ไร่ 2 งาน	หอยเชอรี่ระบาด ร่อนน้ำดิน ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดแรงงาน
18.	นายรอนเจด ช้วยชาติ	3 ไร่ 2 งาน	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว
19.	นายสาทิพย์ มาโนช	3 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว
20	นางมิลนิยะ ลำลี	7 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
21.	นางอิสรา ดวงเรือ	1 ไร่ 2 งาน	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา

ที่	รายชื่อชาวนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
22.	นางสาลิขอ สำนัก	1 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
23.	นางสอฝ้ายะ บุคอาด	1 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ขาดแรงงาน ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
24.	นางไหมมูนี้ะ ฤทธา	2 ไร่ 1 แปลง	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ไม่มีน้ำเพื่อการเกษตร ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
25.	นางสาวเสาะยะ คงยศ	1 ไร่ 1 แปลง	หอยเชอรี่ระบาด น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ไม่มีน้ำเพื่อการเกษตร ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
26.	นายคนโหน หมั่นหมาย	1 แปลง 4 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด นก หนูกัดกินข้าว ไม่มีเครื่องสีข้าว ไม่มีน้ำเพื่อการเกษตร ขาดอุปกรณ์ในการทำนา ขาดแรงงาน
27.	นางซ้อดื้อยะ บุคอาด	1 แปลง 2 ไร่	หอยเชอรี่ระบาด นก หนูกัดกินข้าว ขาดแรงงาน

ที่	รายชื่อชาวนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
28.	นายอุ้มมาก คงยศ	1 ไร่	หยุดทำนาตอนเขาตัดถนนผ่าน นาข้าว ขาดเครื่องสีข้าว
29.	ฟาคีมีะ สมขาวัด	1 แปลง 3 ไร่	หอยเชอร์รี่ระบาด นก หนู กัดกิน ข้าว ไม่มีเครื่องสีข้าว ไม่มีน้ำเพื่อการเกษตร ขาดอุปกรณ์ในการทำนา
30.	นายสะอาด กิจการ	1 ไร่	หยุดทำนาตอนมีการตัดถนนผ่าน นาข้าว ไม่มีเครื่องสีข้าว
31.	นางกี๊ยะ กิจการ	1 ไร่ ม. 4	หยุดทำนาตอนมีการตัดถนนผ่าน นาข้าว ขาดแรงงาน
32.	นางมีเกียะ เก็บทรัพย์	1 ไร่	ขายไปแล้ว ไม่มีที่นา
33.	นางสีมีะ คำพวน	1 ไร่	ขายไปแล้ว ไม่มีที่นา
34.	นางสีมะ ช่วยชาติ	1 ไร่	ขายไปแล้ว ไม่มีที่นา
35.	นางสาวฟาลิมะ คงยศ	6 ไร่	ไม่มีเครื่องสีข้าว
36.	นายอาหมาด สวนสัน	1 ไร่ 2 งาน	ไม่มีใครช่วยทำนา
37.	นางค้อยัง มาโนช	5 ไร่	ไม่ได้ทำนา
	นายมุฮามัด คำพวน	1 ½ ไร่	ยังมีลูกหลานทำนา
38.	นายสมเกียรติ จิตเอื้อ	3 งาน	ยังมีคนทำนาไม่ปล่อยให้นาร้าง
39.	นายมาดฮิด เรียบร้อย	4 ไร่ 2 งาน	ขายนาไปแล้ว
40.	นางสาเลาะ อินตัน	2 แปลง 5 ไร่ ½	ยังมีคนทำนาอยู่ไม่ให้ร้าง
41.	นายสุรเดช พินิจ	1 แปลง	มีคนทำนาอยู่ไม่ให้ร้าง
42.	นายสาและ พินิจ	1 แปลง	มีคนทำนาอยู่ไม่ให้ร้าง
43.	นางสะปะ๊ะ สลาสลัด	1 แปลง	มีคนทำนาอยู่ไม่ให้ร้าง
44.	นางซอลิยะ มาโนช	นางซอลิยะ มาโนช	มีคนทำนาอยู่ไม่ให้ร้าง

ที่	รายชื่อชาวนา	จำนวนพื้นที่นา	สาเหตุนาร้าง
45.	นางสาละม๊ะ หวานเย็น	1 แปลง 4 ไร่	น้ำเสียจากกองขยะ ไม่มีเครื่องสีข้าว ปัจจุบัน ทิ้งร้างไว้เฉื่อยฉิว เฉื่อยควาย
46.	นายสุหมัน กิจการ	ไม่ได้ให้ข้อมูล	ขายแล้ว
47.	นายสามาน เวชศาสตร์	ไม่ได้ให้ข้อมูล	ขาดแรงงาน ให้ผู้ที่อยากทำนา ทำอยู่ไม่ปล่อยให้ร้าง

กิจกรรมที่ 11 สรุปผลกิจกรรม สสำรวจความคิดเห็นสาเหตุเกิดปัญหานาร้างโดยสัมภาษณ์เจ้าของนา

วันที่ 15 ตุลาคม 2556

สถานที่ หมู่บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 12 คน
2. พี่เลี้ยง
3. ที่ปรึกษา 1 คน

วัตถุประสงค์

1. สัมภาษณ์ปัญหาเกิดนาร้าง
2. สาเหตุที่หยุดทำนา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนด เวลา สถานที่ นัดสัมภาษณ์นอกพื้นที่
2. สัมภาษณ์แต่ละคน
3. กำหนดเป้าหมาย ตามเวลา และตามเป้าหมาย

ผลการดำเนินงาน

1. ได้ออกสัมภาษณ์เจ้าของนาที่เหลือ และได้ขอแสดงความคิดเห็นเจ้าของนา และสาเหตุที่ไม่ทำนา
2. ให้ทุกคนให้ข้อมูลและได้บอกความต้องการ เช่น เครื่องสีข้าวในอนาคต
3. เจ้าของพื้นที่นาทั้งหมด 40 คน ที่ไม่ได้ทำนาที่ให้สัมภาษณ์
4. ที่ทำนาอยู่ปัจจุบันพื้นที่นาที่ฟื้นฟู 22 คน 98 ไร่ มี 220 ไร่ พยายามชักชวนให้เพิ่มมากขึ้นใน

พื้นที่นาและจะอนุรักษ์หาพื้นที่นา ตามกำลังที่จะทำได้ และให้คนรุ่นหลังที่ยังเห็นคุณค่าของข้าว ได้หันมาทำนาข้าวในพื้นที่นาพรุใหญ่ต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยทั้งหมดได้ลงสัมภาษณ์เจ้าของนาข้าวแล้วได้ขอความคิดเห็นต่างๆ และได้ข้อสรุปทุกคน ก็ยังรักพื้นที่นาข้าวกันมาก แต่ทำเองไม่ไหว หวังอยากให้ถูกหลาน และคนรุ่นหลังที่มีกำลังหันมาทำนากันไป และอยากให้รักษาพื้นที่นาให้ถึงในอนาคตข้างหน้า เมื่อข้าวขาดมากแพง และสิ่งที่ต้องการของทุกคน คือ เครื่องสีข้าวควรมีอยู่ในชุมชนบ้าง เพราะสาเหตุของการหยุดทำนา คือ ไม่มีเครื่องสีข้าว และกำจัดน้ำเสียจากกองขยะ และมีน้ำใช้เพื่อการเกษตร

รายชื่อเจ้าของนาพรวใหญ่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่เหลืออยู่

1. นางฟาดีมีะ มาโนชน์
2. นางท่าละลักษนันท์
3. นายคีน กำพวน
4. นางท่าละ คงยศ
5. นายคล ลำลี
6. นางรุยยะ พินิจ
7. นางวรรณ ช่างแท
8. นางยาหริยฤตาง
9. นางสาวลีฟ้า ช้วยชาติ
10. นายยาโกบ ลำลี
11. นายกอเสริม อุ่นเรือน
12. นางกลกาญจน์ ลักจันท์
13. นายอับดุลรอเซดลักษนันท์
14. นายมาดย่า มาโนช
15. นายรอเจด ช้วยชาติ
16. นางสาวลีฟ้า มาโนช
17. นางมิลฉัน ลำลี
18. นางอิสรา คังเกือ
19. นางสาวลิซอ สำนัก
20. นางสาวชอลิยะ บุคอาด
21. นางโมมุน ฤทธา
22. นางสาวลาเยะ คงยศ

23. นายคนโหน หมั่นหมาย
24. นายขอดียะ ขุนอาด
25. นายอุ้มมาก คงยศ
26. นางฟาดมีะ สมหวัง
27. นายสะอาด กิจขาว
28. นางสุจริต มาโนช
29. นางฮายะ กิจกาญ
30. นางมีเกียะ เล็บทรัพย์
31. นางมีมะ กำพวน
32. นางสาวหาสิมีะ คงยศ
33. นายสุรเดช พินิจ
34. นายสาแถะ พินิจ
35. นายอาหมาด สวนสัน
36. นางค้อยะ มาโนช
37. นางสิมีะ ชายชาติ
38. อาบีดิน คงยศ
39. นางน๊ะ สาลี
40. นางห้าสะ ก้อใหญ่
41. มูหีมาด กำพวน
42. สมเกียรติ ชิดเอื้อ
43. มาดยิด เรียบร้อย
44. นางลอกิมะ ถ่าหมาน
45. นายชูลอหมาน หาญจิต
46. นายย่าโกบ หวานเย็น
47. หรณกิมหลี คงยศ
48. นางไร่มีะ สมหวัง
49. นายมีดิน หนูน้อย
50. นางแกส๊ะ หนูน้อย
51. นางสาวสาสิมีะ หนูน้อย
52. นายตาแตะ มาโนช
53. นายสาละมีะ หวานเย็น
54. ขอลียะ มาโนช

55. สมัน กิจการ

56. มาน เวชกล้า

รายชื่อเจ้าของที่นา ที่ซื้อที่นาจากเจ้าของนา

1. นายจักรี สอนสัน (นายทุน)
2. ผู้ใหญ่วูธ (นายทุน)
3. นางกัศสร (นายทุน)
4. นางสาวเสายะ คงยศ (ผู้ทำนา)
5. นางสาวห้ำสึมะ คงยศ (ผู้ทำนา)
6. นางสาวอินโชน สอนสัน (ผู้ทำนา)
7. นางสาวข้อยะ คงยศ (ผู้ทำนา)
8. นายหรณกิมหลี คงยศ (ผู้ทำนา)
9. นายอามีดิน คงยศ (ผู้ทำนา)
10. ทนายความ (นายทุน)
11. เจ้าของแพ พินลาก (นายทุน)

รายชื่อผู้ทำนาปัจจุบัน ที่ยังไม่ได้ขาย 45 คน

สรุปรายชื่อผู้ทำนา ที่ซื้อที่ไว้ 11 คน

1. นายมาค่อ มาโนช นายทุน
2. นางโมมนะ ฤทธา นายทุน
3. นางข้อยะ ขุดอาด นายทุน
4. คนโหน มั่นหมาย นายทุน
5. นางสาวลีฟ้า มาโนช
6. ฟาติมะ สมหวัง
7. นางมีเกียะ เก็บทรัพย์
8. นายสะอาด กิจการ นายทุน
9. นางค้อยะ มาโนช นายทุน
10. นางลีมะ ช่วยชาติ นายทุน
11. นางฉะ สาลี

กิจกรรม 12 ประชุมเพื่อทีมวิจัยไปศึกษาดูงานผสมพันธุ์ข้าว

วันที่ 20 ตุลาคม 2556

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 13 คน
2. พี่เลี้ยง
3. ที่ปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. โดยมีการแจ้งเรื่องเพื่อให้ทีมวิจัยไปศึกษาดูงาน
2. ถามความสมัครใจและเพื่อความพร้อมของทีมวิจัยแต่ละคน
3. และแจ้งเรื่องลงไปศึกษาดูงาน เรื่องการอบรมผสมพันธุ์ข้าว และเพื่อเรื่องสีข้าว การเพาะเมล็ด เรื่องนำการเกษตรยุคสระน้ำถาวร

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดเวลา/สถานที่ โดยทีมวิจัยได้มาตามเวลาที่กำหนดไว้ และทีมวิจัยได้แจ้งรายละเอียดให้สมาชิกทราบก่อนไปดูงาน ที่สุพรรณบุรี
2. และทีมวิจัยได้ ถามความคิดเห็นของแต่ละบุคคล เพื่อใครจะสะดวกที่จะไป และมีใครที่สะดวกไปดูงาน 3 วัน เพราะทุกคนมีภารกิจทางบ้าน ไม่มีใครสะดวก
3. หัวหน้าโครงการได้ไปเอง และให้ทีมวิจัย 1 คน ไปแทนด้วย โดยให้พี่เลี้ยง 1 คน ไปด้วยกัน รวมทั้งหมด 3 คน โดยแจ้งรายละเอียดการ ไปและค่าใช้จ่ายในการดูงานให้สมาชิกทราบเพื่อความสบายใจของทุกฝ่าย โดยทางทีมวิจัย ไม่ต้องคิดวิตก และข้อกังวล โดยทางทีมวิจัย และหัวหน้าโครงการและพี่เลี้ยงเดินทางโดยสารรถทัวร์ โดยไปวันที่ 29 ตุลาคม 2556 เวลา 5.00 น. ไประนอง 20.00 ขึ้นรถไปกรุงเทพ และต่อรถไปสุพรรณบุรี ไปศูนย์มูลนิธิข้าวขาว

สรุปผลการดำเนินงาน

ทุกคนได้ทราบและรู้จักประสক্তিกันทุกคน จึงลงถามความคิดเห็นกัน และให้ทางหัวหน้าโครงการและพี่เลี้ยงทีมวิจัยไปกัน เพราะทุกคนไม่สะดวก เพราะภารกิจครอบครัว

ทีมวิจัยเดินทางอบรมผสมพันธุ์ข้าว

วันที่ 30 ตุลาคม 2556 เวลา 9.00 น.- 10.00 น.

แนะนำองค์กรและระดมความคิดความคาดหวัง มีสมาชิก อบรมปี 51-56 มีทั้งหมด 36 คน โดยอาจารย์เคโซ เป็นผู้ให้การอบรมเรื่อง

1. หลักสูตรประถม คูแมลง

2. หลักสูตรมัธยม เรื่องดิน

3. หลักสูตรปริญญาตรี ปรับปรุงพันธุ์ข้าว

- เพาะให้รอด 5 ต้น 3 ต้น คัดพันธุ์โดยใช้ปุ๋ยเคมี ข้าวเพื่อนบ้าน ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี
- คัดข้าวนาปรัง นาปี โดยทำข้าวพันธุ์ใหม่ เหมาะสำหรับนาของเราเอง ใช้พื้นที่ที่ไม่มีเคมี

1.การคัดพันธุ์ ผสมพันธุ์ข้าวใหม่ โดยเอาพันธุ์พ่อพันธุ์แม่ผสมคอรวง ข้าวเดียว นาปรัง พันธุ์พื้นบ้าน พันธุ์อ้อย ทนโรค เหมาะพื้นที่ที่ไม่มีเคมี 2 ขนาด เอามาผสม โดยวัตถุประสงค์เหมาะกับพื้นที่ ที่ได้ขนาด เอามาผสม โดยวัตถุประสงค์เหมาะกับพื้นที่ที่ไม่มีเคมี พัฒนาพันธุ์ใหม่ 1 เมล็ด ให้ปลูกติดต่อกัน 8 ฤดู เอา มาปลูก 1 เมล็ด ได้ 2 พันธุ์ เมล็ดได้ 3 พันธุ์ ทุกเมล็ด 2 พันธุ์จะไม่เหมือนกัน คัดเอาที่ต้องการ นาปี 120 วัน ดูการเป็นโรค การแตกออ กูแล 5 ต้น ขยายออกมากขึ้น จนปลูกเอาตามต้องการ (เฉพาะเมล็ดปลูก โดยใช้เทคนิค 3 อย่าง ได้แก่ ดิน พันธุ์ข้าว แผลง 20%ทำจุลินทรีย์ดินตอนไถนา 10% แผลง คูแผลงใช้เวลามาก เน้นเรื่อง พันธุ์ 70%ในการทำ เมล็ดพันธุ์เดิมในนา – ตลาด 10% คนซื้อไม่ทำเรื่องดิน ซื้อปุ๋ยหว่านใช้เวลามากทำ พันธุ์ข้าว ปุ๋ยดิน 20% ใช้เวลา 7% แผลง โรคพืช พันธุ์ข้าวใช้ปุ๋ยใส่ให้เหมาะสม พันธุ์ข้าวเป็นพื้นฐานของ การทำนา (การเอาเมล็ดพันธุ์มาปลูกตามสี ความหอม ความต้านทานโรค กำหนดโดยพันธุ์กรรม) โดยทำ พันธุ์ข้าวให้มันเกิดก่อน กำหนดโดยพันธุ์กรรมสั้นหรือยาว พันธุ์หอมเมล็ดใหญ่ยาวโดยทำพันธุ์ข้าวให้มัน เกิดก่อน กำหนดโดยพันธุ์กรรมสั้นหรือยาว พันธุ์หอมเมล็ดใหญ่ ยาว – โม่ออกขาว การเอาพันธุ์ข้าวมา รวมกัน ที่จะขยายได้อย่างเดียว พันธุ์กรรมเอามาผสม โดยคัดเมล็ด การผสมพันธุ์ข้าวโดยเป็นดอก กีบ และเปลือก แกลบ มี 2 อย่าง เกสรตัวผู้ เกสรตัวเมีย โดยเกสรตัวผู้มีปริมาณดอกที่ร้อยละ (การที่ข้าว กลายโค คลายตัวมันเอง) เกิดพันธุ์ใหม่เอง (โดยเปลี่ยนคุณสมบัติต่างกันโดยผสมให้มันเกิดขึ้นเอง) ข้าว พื้นบ้าน 6000 พัน ชื่อ ดา เดือย โดยสังเกตเอามาปลูกเอง การผสมพันธุ์ข้าวใหม่ เราตั้งเอาได้ (การให้ เกียรติผู้ผสมพันธุ์ วิธีการ ชำนาญ และคิดนั่นเองโดย 1 ต้นกลาย 1 พันธุ์ โดยคัดทิ้งเหลือเฉพาะที่เรา เก็บ การผสมเผื่อไว้ เพื่อให้เสียเวลา 4 ปี อย่างน้อย เพื่อให้ได้พันธุ์ข้าวแท้ โดยการเอาใจใส่

ความสำคัญของชาวนา มีหนี้สินจากปี 2504 ทำตามแผนที่วางกู้เงิน โดยพัฒนาแล้ว ทำ ตามญี่ปุ่น อุตสาหกรรม

1.การตั้งเป้า เกษตรกรรมให้เป็นอุตสาหกรรม

- การพัฒนาเกษตร ทำให้เป็นอุตสาหกรรม ลงทุน กำไรมากๆ ปี 2503 มาอยู่ในประเทศ ฟิลิปปินส์ (เป็นการเมืองกำหนดทุกอย่าง)
- ผู้อำนวยการคนแรก คือ อเมริกัน (เปลี่ยนการปลูกพันธุ์ข้าว (อีซี) ปลูกข้าวที่เหมาะสม ออกแบบ – สูงเตี้ย โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยใช้โคลนใช้น้ำเยอะ
- พันธุ์ข้าวตลาดข้าวออกมาเพาะหน้าแล้ง
- ปี 2554 สร้างเขื่อน ถนน วิชาการ สร้างนักเกษตรรุ่นใหม่มีทุกภาค มี 1-2 โดยพันธุ์พืชพันธุ์ สัตว์

โดยไม่มีสีส้ม ไวรัสโรคขอบใบแห้ง กข7 พันธุ์ข้าวผสมข้าวนุ่ม กข1 ปลุกมากครั้งแรก โรคงู
ออกรวงเล็ก ปล้องเดียว ไวรัส พันธุ์ใหม่ กข7 ขาดทุน เกิดโรคเพลี้ยกะโดนสีน้ำตาล สุพรรณบุรี 60 ข้าวที่
ทนเพลี้ยกระโดดทุกชนิด 4 สายพันธุ์

2. ขาวนาเป็นหนี้มากที่สุดขาวนาจนข้าวดีด ทุกก่อนข้าวเราแข็งแรง แมลงปอ วัชพืชที่
ร้ายแรงเกิดจากสุพรรณบุรี 1 นาปรัง โดยข้าวหอมมะลิใช้ปุ๋ยเคมีเป็นโรค พันธุ์ข้าวตานทานโรค จากข้าว
พม่า ทนโรค 8 ฤดู ทดลอง สุพรรณบุรีปลูกข้าวนาปรัง โดยขายเมล็ดพันธุ์ข้าวประจำปีฯ สายพันธุ์ต้อง
กำจัดให้หมด

การผสมพันธุ์ข้าว เหมือนดาบ 2 คม โดยเอา 2 พันธุ์ข้าวมาผสม การให้คุณภาพให้นุ่ม
การทำอินทรีย์ การย้ายตนเองทนโรคโดยไม่ซ้ำกัน 4 ปีการผสมขยายได้มากกว่า 600 ข้าวพื้นบ้านทำให้
เหมาะ พันธุ์ข้าวในตลาดค่อนข้างขายยาก โดยการเอาพันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่ดีมาทดลอง ก่อนเอามาผสม เลือก
ก่อน เช่นตัวผู้ ตัวเมียเอามาปลูกหน้าฝน หรือหน้าแล้งที่เหมาะสม สุพรรณบุรีมีโรงสีข้าวของเขาเอง การขาย
65 ต่อกลีข้าวแพง คนในเมืองชอบกินข้าวหอมมะลิ ข้าวประจำท้องถิ่น โดยไม่ต้องพึ่งกรมการข้าว
พันธุ์อินทรีย์พันธุ์แท้ โดย 30 ตัวอย่าง ปลูกในแปลงชาวบ้านเมื่อทดลองผ่าน จะได้พันธุ์ข้าวใหม่พันธุ์ข้าว
แข็ง (พันธุ์ไม่เกิน 3 ปี) ต้องหาพันธุ์ใหม่ หากใช้ปุ๋ยช้า

ข้าวพื้นบ้านอยู่ได้หลายปี โดยคิดให้ต้องใช้ตามทดลอง โดยต้องการพันธุ์ข้าวที่ดี
เกษตรกรปลูกพันธุ์ข้าวไว้ขายได้เหมาะสมพัฒนาระบบ

สรุปการพัฒนาพันธุ์ข้าวไม่ใช้ปุ๋ยเคมีไม่ใช้สารเคมี การพัฒนาพันธุ์ใช้พัฒนาพันธุ์ข้าวที่ดี
การใช้วิธีที่ยั่งยืน ไม่ทำให้ได้ไม่ดี ต้องใช้เทคนิคคิด 8 ปี เมล็ดโทนที่ต้องการต้องผสมหลายคู่ การพัฒนาเอา
พันธุ์สู้ภัยเคมีทนโรค การพัฒนาของตัวเองที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ข้าวดีมีคุณภาพ 300 ถึงต่อ 70 % เช่นที่ทำ
ใช้เวลาน้อย 10 % เช่น คุณแม่แมลงมากขึ้น

เครื่องมือผสมพันธุ์ข้าวใช้เมล็ด ไม่จุ่มพื้นเพื่อไขมัน การรู้นิสัยดินข้าว การต้องรู้ว่าเชื้ออยู่ที่
ไหน ขาวนาเป็นนาที่คัดกรองตาต้องดี ปัญหาที่จะทำ ขยายเกษตร เรียนรู้เครือข่าย เชี่ยวชาญและสอน
ชาวบ้านจัดทำพันธุ์ ข้าวออกแบบ และหาพันธุ์สูงให้เตี้ย รวงให้ยาว สีกำหนดได้ การออกแบบ

อาจารย์ ระพี สาทิต บอกว่าการเอาแถบมาโรย การมีพันธุ์ข้าวข้าว มี 10,000 ชนิด การ
ทำข้าวแป้ง การทำเพื่อสนองการใช้ในโนโตะเงิน การปรับปรุงเพื่อต้านโรค การป้องกันนา การขยายลด
ความเสี่ยงการป้องกันตัวให้รอดภัยธรรมชาติ การปรับตัวได้ทัน ให้รวดเร็วปลูกข้าวเดียวกัน กำหนดวัน
เวลาที่เก็บเกี่ยวได้ การปรับปรุงพันธุ์ การผสมพันธุ์ได้หลายข้าว โดยข้าวพันธุ์เดียวกัน ข้าวช่อใบไม่ทางได้
ถูก 3 เม็ด คนมีนาพาพันธุ์ข้าวมาโดยเอาผสม ข้าวรวงยาวหลายชนิดเมื่แรกปรับปรุงดิน และปรับปรุง
เมล็ด รวง การทดลองพันธุ์แต่ละพันธุ์มีหลากหลายที่จะทดลองหลายชนิด

การเรียงคัดข้าว แต่ละเมล็ด การที่จะได้มาเลือกพันธุ์ข้าวที่ดี คูหลายเมล็ด การผสมพันธุ์
ข้าวใหม่ การดูสายพันธุ์ข้าว เลีย ปลูกดินสูง แข็งแรงตามต้องการ

การผสมพันธุ์และความรู้ การผสมให้เกิด การทดลองปลูกและเก็บไว้ผสมพันธุ์ ที่
ตอบสนอง ได้ตามเป้าคือข้าวในฝัน การแตกกอ กำหนดความสูง อายุ ความเหมาะสม การต้านโรคแมลง
ข้าวทำแป้ง ทำการเลี้ยงปลูได้ทั้งปี

การเตรียมพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ลูกออกมาเป็นพลังได้สำเร็จ รู้ทำอย่างแะไรให้พ่อกับแม่ออก
ในเวลาเดียวกันได้และออกเวลาตรงกันได้ การประกอบข้าว การสังเกตดอกบาน เมล็ด กลีบดอก

การตอนดอกข้าว เอาเกสรตัวผู้ออก ตอนที่เกิดขิงหลักการที่ ที่เขาจะเป็นหนุ่ม แก่เกสร
เก็บดอก อุณหภูมิ เพิ่มขึ้น เป็นสีเหลืองเริ่มแห้ง เกสรสีเหลืองเป็นหนุ่มเป็นที่รับได้เกสรตัวเมียมีเมือกที่จะ
จับละอองที่ทั้งตัวลงมา หากโคลนลมพัดทำให้ข้าวโคลนลมดอกข้าวหุบ เกสรตัวผู้ร่วงหล่นลมพัดใบได้รับการ
ผสม เป็นข้าว เกสรตัวเมียตัดยอดเกสรตัวเมีย ครึ่ง เม็ด ตัดเฉลี่ยใช้ไม้จิ้มฟันรู้คันแม่ผสม เกสรตัวผู้
ตัดออกให้โคนรังไข่ การตัดดอกข้าวเลือกตัดและแห้ง ไม่เมิด เม็ดตัดที่ตัดเม็ดครึ่ง จมออกให้โคนเกสรตัว
เมีย (รังไข่ออกเกสรออก) เอาไม้จิ้มฟันเกี่ยว ครึ่ง มองตัด มี 4 คัดเมล็ดไม่ออกคัดทิ้ง เมื่อเสร็จเราไว้ได้
9.00 น. เรามานเมล็ดไหนมา 101 T 9.12 น. รวง 1 เอ 3 เม็ด ตัวพ่อสืบมาใส่จานแก้ว พาไปหาแม่พันธุ์
สืบวงใกล้ดอกที่วางให้ได้เม็ด การเอากระดากมาเป็นภาว กลุ่มซื้อพันธุ์แม่พันธุ์ข้าวผสมแล้ว คัดป้ายตัวที่
เราผสม ซื้อพันธุ์อะไรที่เราผสม การผสมหลายพันธุ์ต้องคิดหลายป้าย

ลูกผสมรุ่น 1 ปลูกทุกเม็ด

ลูกผสมรุ่น 2 ปลูกทุกเม็ด

รุ่น 3 ปลูกต้นต่อแปลแถว

รุ่นปลูกแปลแถว

รุ่น 1 2 เม็ด ใต้ 1 ต้น

รุ่น 2 แม่พันธุ์การสีม่วง

รุ่น 3 สีขาวแท้เขียวไม่เอา

รุ่น 4 ต้นเดียวกันมาปลูกเท่ากัน

รุ่น 5 มีความสูงใบเท่ากัน

รุ่น 6-8 เมื่อเสมอกัน การเปรียบเทียบพันธุ์

การเพาะกล้าให้ขยายพันธุ์ การเก็บเกี่ยวการปรับปรุงพันธุ์ ข้าวคุณสมบัติใกล้เคียง การเอา
เขื่อนมาใหม่มาผสมข้าวผสมได้ปลูกใกล้กันการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วเก็บแล้วต้องมีข้าวสาร เครื่องเปลี่ยนเครื่อง
ตาก 1 แด่ แห้งเย็น 7 วัน ให้สนิท แห้เพราะ น้ำสะอาด เอามาห่อด้วยกระดาษทึบแล้วไปเพาะ โรง
ข้าว ป้องกันนกกับหนู เมล็ดที่เราต้องการต้องครบตลอด หากความชื้นต้องเปลี่ยนออก เอาออกได้เมื่อไป
ปลูก ตากแดดไม่ต้องเอาออก โดยหลักการเอาไปผสมกับการลดความชื้น อบ 40/45 องศา 15 วัน 3-4
อาทิตย์โดยธรรมชาติ ว่าด้วยกองข้าว บคพันธุ์ ดู เกสรตัวผู้ เกสรตัวเมียแต่ละสี เหลืองผู้ ดำเมีย การนี้คุณ
เกสรตัวผู้ตัวเมีย เริ่มการจดสิทธิปกดิ หากไม่มีใครมาอ่านเป็นของเรา หากมีคนมาอ่านจดไม่ได้ สร้างพันธุ์
ข้าวที่ทำเข้าได้โดย 4-8 ปี คิดว่า เสียเวลาการสร้างของใหม่ไปเรื่อย การทำข้อมูลให้ดีกว่า จดสิทธิบัตรเรา

ทำข้าวเพื่ออนาคตเราเอง คุณภาพคุณค่าโภชนาการไม่เหมือนจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ข้อสังเกตเพื่อ ข้าวที่
ต้องปลูก 24 เดือน 100 ข้าวไทยผสมกันได้

ข้าวแต่ละสายพันธุ์ 1.ดูดอกข้าว 2.ดูการนึ่งดูข้างใน ดอกข้าวบานเช้า ประมาณ 8.00 น.
- 12.00 น. แต่จะแตกต่างจากดอกข้าวจะบานที่อุณหภูมิต่ำ

ขั้นตอนการกำจัดเกสรตัวผู้

1.เลือก 10-20 เมล็ด เลือกรวงที่ผสมกันภายในประมาณ 60% ตัด 1 ใน 3 ดอก ไม่ให้
โคนเกสรตัวเมีย ดอกเริ่มบาน

2.เลือกดอกข้าวบาน เกสรตัวผู้เริ่มโผล่ก้าน เกสรตัวผู้จะปล่อยละออ เกสรบานก่อนเมื่อ
พร้อม เกสรตัวผู้มีแต่จะลืมองดูง่ายการหลอมข้าวออกแรงมาก น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ใบออกรวงต้องออก
แล้วหลังต้องน้อย 12 ชั่วโมง ไม่สูงเกิน ข้าวนาปีออกรวงได้ 9.5 โมง เช้าห้องมืด 9.00 น ออกมาโดย
เรื่องแสง เรื่องอายุ เวลาตัดข้าวตัดครึ่งเมล็ด เชียด้วยไม้จิ้มฟัน ใช้ไฟสดคิงออก ดอกข้าว 10 เม็ด 2 เม็ด
3-4 เม็ด

ดูทีละเม็ด ละอองไม่ให้ร่วงใส่ตัวเอง 9.00 น. ให้ดูย้อนแสงการเขี่ยตรงละอองหล่น การ
เขี่ยต้องเอียงนิดๆ แม่พันธุ์

1. ข้าวเหนียวดำ
2. ข้าวเหนียวแดง
3. ข้าวเหนียวช่อใบไผ่
4. ข้าวเจ้าดำแดงข้าว
5. ข้าวเจ้าดำจีนผสมเป็นข้าวเหนียว

แม่พันธุ์ ดันสูง พิสูจน์พันธุ์ข้าวโดยไม่ใช้ยา ต้องป้องกันโรคความต้องการ รุ่น 8 รุ่น
ผสม เหลืองอ่อนติดแม่ เมื่อต้องการทดลองใหม่ ที่จะเอาเมล็ดพันธุ์สูง ต้องมีตัวอย่างตัวแทนสุพรรณบุรี ไม่
ผ่านไม่ด้านทานโรคหนอนผสมรอบเดียวไม่แนะนำให้ปลูก

การจดเป็นของดีใน 2 จังหวัด การทำให้ข้าวอายุสั้นอย่างไร (โจทย์) ปทุม 80 กข31 ไม่
ปลูก ถ้าดำไม่เกิน 25 วัน ค่า 7 กิโลกรัมคันที่ไม่เป็น เป้าหมาย 9 คัน ต่อ 10 กอ

คำถาม ข้าวพันธุ์ปลูกนาฤดูไหน ฝนหนาว เหลือกระโดน ไม่ให้มีดินไม้ หอยเชอรี่ โดย
ใช้เปิดกินหอย การใส่ปุ๋ยใช้หลักสูตรไม่ถูกต้อง ถ้าไม่ใช้อินทรีย์ไม่ต้องฉีดยาพ่นโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่าง
เดียวการผสมเหนียวดำกับข้าวเจ้าดำ เพิ่มเติมเทคนิค 2 วัน 2 ชั่วโมง 1 ทุ่ม

วันที่ 31 ตุลาคม 2556

20 ปีต่อไปไทยต้องซื้อข้าว 5040 กิโลกรัม x ต่อคน ประชากร 3,000,000 ครอบครัวทำ
นาข้าว แปลงนาในราชวัง แจกพันธุ์ข้าว พระราชวังดุสิต

โครงการลานพระองค์ราชวงศ์สุทิด พระราชวังสวนจิตรลดา เป็นประเทศเดียวปลูกข้าวใน พระราชวัง ปี พ.ศ. 2549 มีเนื้อที่ 45 ไร่ เตรียมพื้นที่ดิน 4 ไร่ ไร่ ไร่ เครื่องจักรโลหะ แผลงหอยเชอรี่ ไร่ ไร่ กำจัดวัชพืช 3 ไร่ ไร่ ไร่ แผลงแรกนาขวัญ ปลูก 8 พันธุ์ ข้าวข้าว 6 ชนิด กข 6 แผลงพันธุ์

ขั้นตอนการปลูกข้าว

1. นาหว่านนาม

2. นาดำ

3. ปลูกในวันแม่เกี่ยวในวันพ่อ

4. กางมุงคลุม กำแพงสังกะสีคลุมอยู่ ป้องกันนกแมลง พันธุ์ข้าวที่ดี ดันกล้า แดกกอ ตั้งท้อง เก็บเกี่ยว เครื่องนวดข้าว ระยะเวลา 25 วัน สารเคมีตกค้างไม่มี พันธุ์ข้าวที่ปลูกมาได้แบ่ง 4 ส่วน ส่งทำ ประกาศ แจกข้าวเกษตรกร ใช้วันพิธีแรกนาขวัญ

ข้าวพระราชทานเดินทางไปที่พระราชพิธีแรกนาขวัญโดยพระยาแรกนาขวัญหว่านลงในแปลง แรกนาขวัญ เส้นทางเดินทาง ข้าวหลากหลายพันธุ์ กรมการข้าวปรับปรุงพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานีที่ ใหญ่ที่สุด โดย ผอ. สมัยกร ยิ่งยง คำนวณการเก็บพันธุ์ข้าวท้องถิ่น ข้าวไทยมีกี่ชนิด ห้างเย็นเก็บรักษาพันธุ์ ข้าว

5. การปลูกข้าว 6 ปี ทดลองในนาตัวจริง ทดลองในโรง ข้าวหอมสุพรรณ ชัยนาท หอมประทุม ข้าวติดอันดับ 1 ของการปลูก 1. สุพรรณบุรี 2. ข้าวกุลาร้องไห้ 3. สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด

ปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุด ปรับปรุงน้ำชลประทาน มหาสารคาม สุรินทร์ ปลูกข้าวหอมมะลิ 900,000 ไร่ ข้าวกุลาร้องไห้ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ 300,000 ไร่ แม่น้ำปลูกปีละ 2 ครั้ง 80 ล้านต้นบ้านคงครั่ง ปลูกข้าวหอมมะลิ พันธุ์หอมมะลิ 105 ไร่ต่อแ่ง 130 การทำนาอาศัยน้ำฝน โดยทำ พิธีแรกนาขวัญก่อนเก็บเกี่ยวข้าว ข้าวนาปรัง สุพรรณบุรี อ.อุทุมพร 400,000 ไร่ ข้าวไม่ไวต่อแสง ปลูกได้ 110,120 ไร่ 3-4 เดือนเก็บเกี่ยว นาอินทรี นาชีวภาพ (การทำนาข้าว) เอาตัวอย่างสายพันธุ์นั้นเอามา ปลูกจดทะเบียนเป็นของ ไปเดิมซื้อเอา ไว้หมักโคพันธุ์ดีติดตลาดคนซื้อดี เอาตัวอย่างพันธุ์เข้ามาปลูกจะมี จดทะเบียนได้แล้วคุ้มครองสิทธิ์ เกษตรกรไม่ทราบกฎหมายคุ้มครองของทุนฟื้นฟูเกษตรกรต้องทำนา อินทรีชาวบ้านต้องไป ร้องเรียนบางอย่างกฎหมายก็ไม่ทำงาน แบ่งเขตการอยู่ในประเทศนิยม เลือกลง ข้าวดำเงินเป็นพ่อพันธุ์ไปเก็บ 3 โมง ข้าวไวแสงนาปี เป็นแม่พันธุ์ เวลาเก็บ มีนาคม ออกเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม ไม่ไวแสง ข้าวนาปรัง อาภาศนาต้องคลุมถุงดำ หรืออยู่ในที่มืด

การตั้งเป้าหมาย สรุปผลการผสมพันธุ์ข้าว โดยอาจารย์เสกสรรค์

1. ขั้นตอนการคัดเลือกพันธุ์ดี รวบรวมสายพันธุ์ ปลูกทดสอบสายพันธุ์
2. คัดเลือกปลูกทดสอบพันธุ์ (2-3) ปี
3. ตั้งเป้าหมายเข้าผสมพันธุ์

4. คัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ปลุกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์
5. กำจัดเกสรตัวผู้ ผสมพันธุ์ข้าว
6. คัดปลูกเลือกข้าวพันธุ์ผสม (6-8) รุ่น
7. ปลุกเปรียบเทียบพันธุ์
8. รวบรวมสายพันธุ์ (การคัดต่อศูนย์วิจัยข้าวแต่ละแห่ง)
9. การปลูกทดสอบพันธุ์
10. ออกแบบโคยให้อาหารที่ชอบ
11. ทดสอบในพื้นที่จริง

เป้าหมายการผสมพันธุ์

เพื่อคัดคุณภาพ พันธุ์ลักษณะ ที่ครองข้าว

การตั้งเป้าหมาย

1. ความสูงข้าวไร่
2. อายุการเก็บเกี่ยว
3. คุณภาพเมล็ด
4. ด้านทานโรค
5. คุณภาพหุงต้มรสชาติ
6. สามารถปลูกได้ตลอดปี

การทดลอง

1. เชื้อที่ไป
2. ข้าวหอมสุพรรณเมล็ดไม่หอม ใบหอม
3. กำหนดความต้องการ เชื้อใบเล็ก หรือใบสุดท้ายที่ติดกับรวงข้าว 45 องศา

สำหรับนาหว่าน แนวคิดเพื่อให้ใบอยู่ขึ้นโดยให้รวงอยู่ข้างล่างเพื่อป้องกันนก ใบ
สังเคราะห์แสง โรคเชื้อการทรงตัวดอกแม่เหมือนตะไคร้ เชื้อข้าวหอมปทุม เพื่อแม่เคียว ปลูกเมล็ดเคียว

การเตรียมแม่พันธุ์

1. อย่าให้ข้าว แม่พันธุ์เป็นข้าวพื้นเมือง
2. พ่อพันธุ์เป็นข้าวนาปรัง

ส่วนประกอบดอกข้าว

อย่าให้ดอกเกสรตัวในข้าวอุปกรณ์ที่ใช้ต้องทำความสะอาด ทำการผสมตอนเช้า ข้าวบาน
ก่อนเที่ยงช่วงบ่าย ใช้กรรไกรให้คม ปากคีม แวนชขาย ป้าย นำกลอนน้ำมันเครื่องกลม คินสอ
กระดาษไข กระดาษแข็ง ตัด เชี่ยนนำถุง คุมอุณหภูมิ หากเกิดความชื้นรีบเปลี่ยน การเขียนเกสรตัวผู้กำจัด
เกสร คลุมดอกแม่พันธุ์ (ป้องกันไม่ให้เกสรขึ้น) คอนดิคมันจะบานโดยธรรมชาติ ไล่ดอกบาน ก่อนเก็บ
ดอกเลือกเกสรตัวผู้เวลาท้องจะพร้อมโปรยอุณหภูมิ

การผสม

หากไม่นานรอไปก่อน หากบานแล้วเจาะใส่เกสรตัวผู้ บาน 5 นาที เกสรตัวเมีย

การถ่ายละออง

ข้าวเจ้าค้ำมาจากเมืองจีน ปลุกนอกฤดูข้าวเหลือง ข้าวไม่แข็ง ไม่สูง ข้าวมีสีดำ

หลักการ

ให้สังเกตย้อนแสงเกสรตัวผู้บาน แล้วผสม สอดนิ้วแล้วปิด เมล็ดละอองจะร่วงก่อนเมื่ออากาศร้อน ดอกข้าวบานใส่พันธุ์ 2,3 เมล็ด ให้เยอะเกินไม่ได้ 5 นาทีให้ฝนละอองสีเหลือง เท่านั้น ดอกข้าวบาน 4-5 นาที หากแสงแดดออกจะบานต่อเนื่อง เพื่อต้องการเกสรตัวผู้ เกสรต้องโค่นความร้อน ฝนจะแรงขนาดไหน เมล็ดบานจะพอดี โดยเอาใส่หลังมือเขย่าเมื่อครบราวบังเกิดใช้เข็มค้ำใช้ใบประกอบใบข้าว เขียนป้าย

ต้นที่ตอนคือแม่

พอกลม วัน-ผู้ปฏิบัติ เมล็ดที่ผสม ติดอายุ 20 วัน สามารถปลูกต่อ แม่พันธุ์-พ่อพันธุ์

ลูกผสมรุ่น 1 ปลูกทุกเมล็ด การปลูกคัดเลือกข้าวลูกผสม 1-2 ต้น

ลูกผสมรุ่น 2 รุ่นแม่น้าปี ใช้รุ่น 2 นาปี

รุ่นผสมที่ 2

ถ้าต้นเดี่ยว ตามต้องการเป็นอย่างไร เวลาเกี่ยวแยกต้นเพราะกลัว จะได้เป็น -สูง -เตี้ย

1. ต้องคำทำเมล็ด
2. กำหนดให้เป็นแถว
3. ให้ห่าง 1 เมตร

รุ่น 3 - รุ่น 4 เอามาปลูกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์เดียวกัน

รุ่น 5 เปรียบเทียบพันธุ์

รุ่น 6 - 7 เปรียบเทียบมาตรฐานในตลาด

พันธุ์ข้าว 2 ลักษณะ

1. การปลูกขยายพันธุ์
2. การเก็บเกี่ยวด้วยมือ

การตอนพันธุ์ข้าว

จะตอนข้าวบาน ทำพ่อพันธุ์ โดยตัดมาเกาะเกสรออกมา ต้องปริมาณตัวเมียเยอะ จุดที่ย้ายโดยการปลูกที่แปลง เพื่อให้มีน้ำความชื้นไม่แห้ง

การปลูกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ข้าว อยู่ใกล้กันต้องนับต้นไว้ เมล็ดที่เราตัดเท่านั้นที่เราทำ จะได้ว่า การทำแปลงวันเดียวกันโดยเอาเมืองเดือนถูกเป็นเกสร การทำต้องแน่ใจว่าจะเป็นหมันทันทีเป็นอะไรที่เด่น เก็บพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ การดูแลอย่างไรให้เมล็ดพันธุ์ข้าวเหมือนพ่อ

ลักษณะต้นพ่อ

L = ต้นเดี่ยว

B = ดำเข้าดำจีน

Qt = ต้นสูง

b = ขาว

นาปรังต้นเดี่ยว

ข้าวกล้องสีดำ

นึ่ง - กลาง

นาปี - สูง ขาว

นึ่ง ยาว หอม

รุ่น 1 2 พวงเงินหลักการทุกเม็ดต้องสัมผัสดิน

รุ่นหลาน

Q สัญญาลักษณะแม่ พวงเงิน 1 เข้าดำ

สูง ขาว ยาว นึ่ง $Tb \times B$

Fb Tb bB

การปฏิสนธิครั้งที่ 1

Tb x OEB

F C+ bB

F2/9 TB	TB	Fb	FB	
TB TTBB	TtBb	Ttbb	TtBb	แม่
	สูงดำ	สูงขาว	สูงไม่จริง	
TB	TTBb	TTBB	TtBb	TEBB แม่
	สูงดำ	สูงดำ	สูง	สูงไม่ดำ
Tb	FFbb	FtBb	EEbb	EEbB นาปรังพ่อครั้งแรก
	สูงไม่จริงขาว		เดี่ยวขาว	เดี่ยวดำไม่จริง
EB	tEBb	ETBB	EEBb	ttBB แม่-พวงเงิน
			สูงไม่ดำ	

การเติมพวงเงินโดยกลับไปหาตัวที่มีคุณภาพ โดยมีจิตรธรรมชาติถ้าต้องการ คุณภาพประ
ทุมธานี 1 มะลิ 105 มาเติม โดยเติมชื่อมะลิให้มากกว่า โดยผสมข้าวพันธุ์ข้าวสูง ทำให้เดี่ยว ทำให้ปาน
กลาง โดยนำเชื้อข้าวผสมเกสรเพื่อให้เชื้อมากกว่าการปลูกจนถึง รุ่น 3
การทดลองคุณภาพทุ่งดัม ได้มารุ่นที่ 1 การคัดตัวเท่าตัวที่ไม่ใช่ 25% ที่จะต้องการออกมาเดี่ยวแท้

สูงประมาณ กำหนดเป้าหมาย ทุกเมล็ด F1 E2 ลำคณที่สุดเมล็ดข้าวต้องการดีไหม หากนาไม่กระจายจะไม่ปลูกต้องปลูกแล้วกระจายไปข้าวพวงเงินต้นเล็กได้

1.เมล็ด ได้มา 20 เมล็ด ปลูกให้หมดคเพื่อต้องการค้นหาการทำหลายรุ่น จะทำให้ ปลูกทุกเมล็ด และเลือกเอาปทุม เราต้องเตรียมแปลงตั้งแต่เริ่ม รุ่น 4 เลือกลักษณะ ไม่ด้านทาน ทางวิชาการ คุณดให้น้ำให้ข้าวที่ชอบ และให้รู้ปัจจัยโดยการเลี้ยงดูแลยา

ศูนย์พันธุ์ข้าวรุ่น 4 ที่สนใจในโตรเจน นาเดิม คัดเลือกระบบนา การทดลอง 5 ปี โดยปลูกแล้วบันทึก

สรุปพันธุ์ข้าว

ต้นสูง 1.90 ซม. 110-120 อยากให้ต้นเตี้ย กอแผ่ จำนวนต้นมาก ต้องการต้นที่ลดลงด้วยการบันทึก ข้อใบโพ 1 จุด มี 3 เมล็ด เตี้ยเป็นข้อเมล็ดสีดำ 16 อย่างน้อย ต้น คุณภาพ มะลิแดง ออกได้ในหน้าแล้ง พันธุ์ที่ชอบ เลือกเอาได้ต้นที่ชอบ พอกับแม่พันธุ์ต้องการอย่างหนึ่ง ปลูกปีละครั้งเมล็ดยาว คิดให้เป็นเมล็ดสมบูรณ์ โดยคัดต้น แม่ในปี ต้นพอเป็นนาปรัง ดากแดงให้แห้ง P2-F4 หลากหลายชนิดต่อมาจาก 1-3

- การนวด นวดยาก ปานกลาง ง่ายความขาวรวง
- ซม. ระยะหลังการเก็บเกี่ยว
- ขนบนเปลือกเมล็ด เกสร ขนบนกล้องใหญ่ มีขนบน
- สีเปลือกของเมล็ด สีฟาก สีเหลือง ฟางน้ำตาล ฟางขั้นน้ำตาล
- ความขาวเมล็ดข้าวสาร – ซม.
- ความขาวข้าวกล้อง – ซม. ขาว น้ำตาล อ่อน น้ำตาลมัน แดง
- ความขาวข้าวสาร – ซม.
- ชนิดของข้าวสาร (ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวเจ้าปนเหนียว อื่นๆ)
- รูปทรงข้าวกล้อง (เรียวย ค่อนข้างป้อม ป้อม)
- การตั้งท้องไข่ (น้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก มาก)
- กลิ่นหอม (ไม่หอม หอมเล็กน้อย หอม)

ออกแบบบันทึกลักษณะประจำพันธุ์

ชื่อพันธุ์ข้าว

ชื่อผู้รักษา

แหล่งที่มา

วันที่ปลูกต้นกล้า

วันที่ปักดำ

วันที่ออกดอก

วันที่เก็บเกี่ยว

1.ระยะ 1-2 เดือนการมีขนของใบ (เหลือง) มีบ้าง มีขน (อื่นๆ) สีของแผ่นใบ (เขียวจัด) เขียว เขียวเข้ม ปานกลาง ม่วงอม ม่วงผสมเขียว ม่วงทั้งใบ (อื่นๆ) สีของกาบใบ (เขียว) เขียวปนม่วง ม่วงอ่อน ม่วง อื่นๆ

2.ระยะออกทรง 20 วัน สีของข้อต่อใบ (เขียวเหลือง เขียวม่วง อื่นๆ) สีของปล้อง (เขียว เหลืองอ่อน เขียวม่วง อื่นๆ) สีของยอดเกสรตัวเมีย ขาว เขียว เขียวม่วง ม่วงอ่อน เหลือง สีของยอดเกสรตัวผู้ ขาว ม่วง น้ำตาล แดง ดำ ม่วง ชมพูอื่นๆ ทรงกอ กอตั้ง กอแบน กอแผ่ กอแผ่มาก กอแผ่เป็นแนวนอน รวงข้าว ไม่มี สัน 41 ซม. สันทุกเมล็ด บางเมล็ดยาวยาว 71 ซม. ทุกเมล็ดยาว ความแข็งของลำต้น แข็งมาก ค่อนข้างมาก แข็งปานกลาง สนิบ สนิบง่าย ความยาวของลำต้น - ซม. ความยาวของแผ่นใบ - ซม. ความกว้างของแผ่นใบ จำนวนหน่อ (แตกกอ) ลักษณะใบ ตั้งตรง ปานกลาง เน้นแนวนอน หักลง อื่นๆ ลักษณะรวง จับกันแน่น ปานกลาง กระจาย การยัดของคอรวง คอรวงยาว สัน ก้านรวง ตั้งตรง อ่อน ระยะเก็บเกี่ยว การติดเมล็ด ติดเมล็ด > 90 % ติดเมล็ดปานกลาง 75 - 90 % ติดน้อย 50% ติดน้อยกว่า 50% ไม่ติดเลย การร่วงของเมล็ด ร่วงยาก ร่วงน้อยร่วงปานกลาง ร่วงง่าย ร่วงง่ายมาก

กิจกรรมที่ 13 สรุปผลการฐานการเรียนรู้ข้าว

วันที่ 11 - 12 ตุลาคม 2556

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	6
2. พี่เลี้ยง	1
3. ที่ปรึกษา	1

วัตถุประสงค์

1. ได้มีการอบรมหลักสูตรผสมพันธุ์ข้าว
2. ได้นำมาจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ของพันธุ์ข้าว และการผสมพันธุ์ข้าว
3. ได้มีการแจ้งเพื่อสรุปผลที่ศึกษามาจากฐาน
4. เรื่องเครื่องสีข้าวและการหุงต้ม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.กำหนด / เวลา/สถานที่ โดยทีมวิจัย โดยทีมวิจัยหัวหน้าโครงการและพี่เลี้ยงนักวิจัย ได้กลับมาจากการอบรมผสมพันธุ์ข้าวเรียบร้อยแล้วและได้เขียนสรุปผลการไปอบรมครั้งนี้เพื่อขยายความรู้และมีการเอามาทดลองพันธุ์ข้าวในท้องถื่นของเราในอนาคต โดยทางทีมวิจัยจะมีการแนะนำและแจ้งรายละเอียดตามที่ทางทีมวิจัยได้ไปอบรมเพื่อให้ทางสมาชิกทีมวิจัยทราบการทำงาน โดยได้มีการจัดเตรียมข้อมูลบางส่วนที่ได้มาจากการอบรมในครั้งนี้เพื่อให้ทุกคนทราบ

2.ทางทีมวิจัยได้บันทึกข้อมูลและความรู้ที่ทางมูลนิธิวิจัยข้าวได้ให้การอบรมและทดลอง โดยให้ทางทีมวิจัยและผู้เข้าอบรม 36 คน ได้ลงมือทำ ทดลองและปฏิบัติจริง และให้ตั้งข้อสังเกต และทดสอบผสมพันธุ์เอาและเพื่อต้องการดูผลงานของตัวเองว่าผสมได้หรือไม่ ทางมูลนิธิจะติดต่อมาอีกครั้ง โดยทางมูลนิธิวิจัยข้าวได้มีการมอบใบประกาศนียบัตรให้กับทีมวิจัยและผู้เข้าอบรม ทุกคนที่ไปอบรมในครั้งนี้ ได้ความรู้และการสังเกตคุณค่าลักษณะของพันธุ์แต่ละชนิด และเมื่อมีการผสมแล้วจะมีลักษณะอย่างไร เมื่อโดยผลผลิตออกมาได้ตามต้องการหรือไม่ เมื่อตรงตามที่ต้องการก็ทดลองให้ปลูก 4-8 ปี เพื่อต้องการให้เมล็ดพันธุ์ไม่เปลี่ยนแปลงและคงที่จึงจะจดบันทึกสถิติได้ และเพื่อไม่ให้ตรงกับของใครก็รอดูเมื่อไม่มีให้จดลิขสิทธิ์ของตัวเองหรือท้องถิ่นได้

3.กำหนดเป้าหมาย ซึ่งหัวหน้าโครงการและผู้เข้าร่วมอบรมทางทีมวิจัยและที่เลี้ยงนักวิจัยต้องรู้สึกประทับใจและมีความรู้เพิ่มมากขึ้น จากรู้จักแต่ต้นข้าวอย่างเดียว มาอบรมครั้งนี้ได้สังเกตและ ได้ดูการผสมพันธุ์ข้าว คอกข้าว เป็นอย่างไรจึงจะออกเมล็ดมาได้ต้องใช้ขั้นตอนและเกิดข้าวต่างๆ แต่พันธุ์ข้าวที่ออกมาให้เราได้เห็นชนิดพันธุ์ข้าวที่มีในประเทศไทยและในท้องถิ่นของแต่ละตำบล

4.ที่สุพรรณบุรีเขามีน้ำชลประทาน จึงอยากให้ที่นาपुरใหญ่มีที่สระเก็บน้ำที่ถาวร จึงอยากให้หน่วยงานรัฐ เทศบาล ความตั้งใจของทีมวิจัยต้องการดูเครื่องสีข้าว แต่ก็ไม่มีให้ดูเพราะเขาทดลองเกี่ยวกับการผสมพันธุ์และการขยายพันธุ์ข้าว

สรุปผลการดำเนินงาน

ทุกคนได้ทราบและได้รู้ในเรื่องการผสมพันธุ์ข้าวเป็นตัวอย่างใช้ในอนาคตเพราะทางทีมวิจัยอบรมและจะทดลองในแปลงในดินที่เตรียมครั้งนี้เพราะต้องรอให้ข้าวออกรวงในเดือนธันวาคม เพื่อให้ได้พันธุ์ข้าวที่จะต้องการดูและกำหนดเป้าหมายของพันธุ์ ข้าวที่จะผสมจะออกมาในลักษณะอย่างไร โดยจะเอาทฤษฎีที่ได้อบรมมาทดลองเพื่อให้ทุกคนได้รู้และทดลองเอง ทีมวิจัยได้อบรมและได้ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับข้าวซึ่งมีหลายพันธุ์หลายชนิด ซึ่งทีมวิจัยไม่เคยได้รู้และข้าวบางชนิดที่เคยอยู่ในท้องถิ่นเดิมของนาपुरใหญ่บ้านกำพวนก็อยู่ในมูลนิธิวิจัยข้าวซึ่งทางมูลนิธิได้เก็บตัวอย่างไว้เพื่อให้คนได้ไปศึกษาค้นคว้าพันธุ์ข้าวดั้งเดิมของแต่ละจังหวัดแต่ละพื้นที่ไม่ว่าภาคเหนือภาคใต้ภาคกลางภาคอีสานที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนา ซึ่งทางทีมวิจัยได้รู้คุณค่าของข้าวมากมายและรู้สึกประทับใจที่ทางมูลนิธิวิจัยข้าวได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้คนรุ่นหลังๆ ได้ศึกษาข้อมูลและทดลองซึ่งมีหลากหลายอาชีพที่ต้องการมาอบรมเพื่อเรียนรู้เอาไปทดลองใช้กับพื้นที่นาของตนเองแต่ละภาคแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย ที่มีคนรู้จักหวงแหนพื้นที่นาของตนเองที่ปู่ย่าตายายได้สร้างขึ้นมาจากหยาดเหงื่อแรงกายของตนเองเพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดเจตนารมณ์ และได้รู้ถึงความรู้สึกของทีมวิจัยที่ได้มาอบรมในครั้งนี้ไม่เคยได้มาสัมผัสการทำนามาก่อน แต่ก็ได้รู้ถึงคุณค่าของนาข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละชนิดที่ทางมูลนิธิได้ทดลองและได้เพาะปลูกเอาไว้เป็นตัวอย่างเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ได้ประสบมาโดยการทดลองด้วยการปลูกเองและผสมพันธุ์ข้าวเองกว่าได้มาแต่ละสายพันธุ์ต้องใช้เวลา 4-8 ปี

เมื่อทุกคนได้มาอยู่ร่วมกันและได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันและการออกคำสั่งเพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการที่จะทำการทดลองด้วยตนเอง และอยากรู้ผลงานของตนเอง

คนที่เคยผ่านการทดลองผสมพันธุ์ข้าวมาแล้วและได้ไปทดลองในพื้นที่ของตัวเองก็รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำด้วยมือของตนเอง และการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิชาความรู้ที่让别人ได้ด้วย ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังได้รักการทำงานปลูกข้าวและได้สืบทอดต่อไปเพื่อไม่ให้ประเทศไทยของเราต้องสูญเสียเมล็ดพันธุ์ข้าวและพื้นที่นา ซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของประเทศมาแต่โบราณ

สรุปการศึกษาผสมพันธุ์ข้าวและการออกแบบบันทึกลักษณะประจำพันธุ์ข้าว

1. ได้รู้วิธีการ และขั้นตอนในการสังเกตเมล็ดพันธุ์การออกแบบบันทึก
2. ได้รู้การผสมพันธุ์ข้าวที่สูงผสมกับข้าวที่เตี้ย โดยเอาข้าวนาปีเป็นแม่พันธุ์ เอาข้าวนาปรังเป็นพ่อพันธุ์เพื่อให้ได้ลูกผสม
3. ข้าว 5 ปี ผสมด้วยข้าวนาปีและข้าวนาปรัง มาผสมกันเพื่อให้ลูกออกมาเป็นข้าวที่สมบูรณ์ และได้เมล็ดสีข้าวที่ต้องการ
4. ได้รู้การเอาอุปกรณ์แต่ละชนิดที่หาได้ในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วเอามาทดลองในการผสมเกสรตัวผู้ เกสรตัวเมีย
5. ได้รู้วิธีการสังเกตดอกข้าวบานในช่วงเช้า 8-12 ชั่วโมงเมื่อโคนแสงแดด และช่วง 5 โมงเย็น
6. ได้รู้จักการไม่ให้ข้าวออกเร็วก่อนกำหนดโดยเอาถุงคลุมหรือพาไปเก็บไว้ในที่มีด 1 เดือนค่อยเอาออกมา
7. ได้รู้สูตรผสมการผสมพันธุ์ข้าวแต่ละชนิดเกสรตัวผู้มีสีเหลืองและละอองเอามาเจาะใส่รังไข่ เกสรตัวเมีย
8. และทดลองคุณภาพหุงต้ม ความหอม ความอร่อย
9. และรู้สึกภูมิใจที่ได้รับประกาศนียบัตรอบรมหลักสูตรการผสมพันธุ์ข้าว อย่างน้อยก็รู้ว่าชาวนาไทยก็มีเกียรติมีศักดิ์ศรี
10. และได้นำเสนอประสบการณ์ชาวบ้านการปรับปรุงพันธุ์ข้าวการฝึกเทคนิคการตอนดอกข้าว การผสมพันธุ์ข้าว วิธีคัดเลือกพันธุ์ข้าวผสมให้ได้คุณภาพ

กิจกรรมที่ 14 กลุ่มรายงานผลอบรมพันธุ์ข้าว เรื่องเงินที่สะสม สถานที่ตั้ง อุปกรณ์การเกษตร นาข้าว

วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2556

สถานที่ ม.4 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย
3. ที่ปรึกษาโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เรื่องอบรมพันธุ์ข้าว เรื่องเงินที่สะสม และเงินส่วนต่างของเรา 7 คน
2. การวางแผนจัดตั้งอุปกรณ์เกษตรการทำนา สถานที่ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้

เรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนด /เวลา / สถานที่ โดยทีมวิจัยมาตามเวลาที่กำหนด โดยทางกลุ่มได้แจ้งเรื่องอบรมพันธุ์ข้าวและทีมวิจัยได้กลับจากศึกษาดูงานแล้ว และได้คุยกันเพื่อให้ทุกคนได้รับรู้เรื่อง เงินส่วนตัวที่เอามาสมทบ 7 คน และได้เอามาเพื่อจะทำสถานที่เรียนรู้สำหรับเด็กๆ ได้ศึกษาดูงาน

2. แจ้งเรื่องจัดตั้งอุปกรณ์เกษตรการทำนา เพื่อให้รับรู้กันและใครที่สะดวกที่จะดูแลรับผิดชอบและสถานที่ตรงไหนที่เหมาะสมที่สะดวกในการดูแล

สรุปผลการดำเนินงาน

ทุกคนที่มาได้รับรู้กันแล้วว่าใครรับผิดชอบส่วนไหนตามต้องการของทุกคนจะได้ไม่มี

ปัญหาในภายหลัง

กิจกรรมที่ 15 ประชุมวางแผนจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย

วันที่ 28 มกราคม 2557

สถานที่ นาพรุใหญ่ ม.3 บ้านภูเขาทอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย 8 คน
2. พี่เลี้ยง 2 คน
3. ที่ปรึกษาโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เรื่องการดูแลเงินบัญชี และยอดเงินที่เหลือหลังจากดูงาน
2. การวางแผนที่จะติดตามโครงการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชนนาพรุใหญ่บ้านภูเขาทอง

3. การจัดการทำไวนิล และค่าตอบแทน
4. การวางแผนจัดแบ่งหน้าที่การบรรยายการสรุปผลการดำเนินงานการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

โดยทีมวิจัยได้มาตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เวลา 10.00 -12.00 น. โดยทางทีมวิจัยได้แจ้งเรื่อง ยอดเงินบัญชี และยอดเงินที่เหลือหลังจากดูงาน และให้ทุกคนได้รับรู้เรื่องเงินที่จัดงานกิจกรรมครั้งต่อไปนี้ โครงการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2557

1. ค่าอุปกรณ์จัดตั้งโดยให้พี่เลี้ยงเอาไปทำให้
2. แบ่งหน้าที่โดย ใครรับผิดชอบ ใครทำอะไร
3. มีเจ้าหน้าที่ของหัวหน้าทีมวิจัย สกว.มาร่วมงานกิจกรรมนี้ด้วย
4. เชิญเจ้าหน้าที่เกษตร เป็นประธานเปิดงาน ค่าเดินที่ 1,500 บาท
5. สักรองเงินไว้เพื่อทำไวนิล 11,500 บาท ค่าอาหาร 8,000 บาท ผู้ร่วมงาน 1,000 บาท ผู้อายุ 300 บาท (ค่าข้าวผู้ร่วมงาน 80,765 บาท : 5,200 บาท ค่าเอกสาร 5,000 บาท ค่ารางวัล 300 บาท

สรุปผลการดำเนินงาน

ทุกคนที่มาได้รับรู้กันทุกคน ทุกคนจะได้เห็นการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ โดยทีมวิจัยต้องเตรียมต่างกัน เพื่อทำการจัดตั้งสถานที่ และเชิญเครือข่ายวิจัย และเด็กนักเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู โรงเรียนดำรงศาสตร์ 10 คน โรงเรียนกำพวน 10 คน โรงเรียนบ้านภูเขาทอง 10 คน เครือข่ายกำหนด 80 คน สำนักงานพัฒนาที่ดิน เกษตรอำเภอ ผู้อำนวยการโรงเรียน นักข่าว อสมท. คุณคุณิต . ด้านการจัด ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน การสรุปการวิจัย การเล่าประวัติ ขั้นตอนการทำนา และการฟื้นฟูพันธุ์ข้าวท้องถิ่น

กิจกรรม 16 ประชุมเตรียมความพร้อม

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557

สถานที่ นาพรุใหญ่ บ้านกำพวน

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	12 คน
2. พี่เลี้ยง	6 คน
3. ที่ปรึกษา	2 คน

วัตถุประสงค์

1. เรื่องนัดประชุมการจัดงาน เตรียมความพร้อม การจัดกิจกรรมเสนอผลการวิจัย
2. โดย นายนิรัน ปานเมือง หัวหน้าเกษตรเปิดงานในการสรุปเวทีการวิจัย
3. เสนอผลการวิจัย

4. ประวัติข้าวนาปรังใหญ่ โดยมีผู้เฒ่าผู้ชรา ร่วมด้วย
5. เรื่องการเพิ่มเด็กนักเรียนแต่ละโรงเรียน
6. ทางเกษตรร่วมด้วย
7. ขั้นตอนการทำนา พิธีกรรมความเชื่อ
8. พื้นฟูพันธุ์ข้าวท้องถิ่น

การเก็บเกี่ยว การนวดข้าว สีข้าว ตำข้าว

หัวหน้าโครงการ น.ส.เสวยะ คงยศ

นำเสนอ น.ส.อาทิตยา คงยศ

ขั้นตอนการทำนา นายพรนรินทร์ คงยศ

พันธุ์ข้าว ข้อดียะ คงยศ

พิธีกร นายสุไลมาน หาญจิตร

สรุปเวทีการวิจัย 23/2/57

กลุ่มเป้าหมาย 80 คน มา 130 คน

หน่วยงาน เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินโมมา

สถานที่จัดกิจกรรม กลางทุ่งนา

อาหารพร้อม ฐานเรียนรู้ เด็ก สนใจในการเก็บเกี่ยว โดยอุปกรณ์ พร้อม แกะ เคียว

ฐานนา ผักตบถ เด็กไม่ค่อยกล้าแสดงออก

ฐานตาก สีพัด ซ้อมมือครกตำ หลุมนา เครื่องสีข้าวแบบโบราณ

เด็กหัดสีข้าว และสนใจที่จะเรียนรู้ และนำเสนอในการทำกิจกรรม

ความต้องการกลุ่มเป้าหมาย

1. เครื่องไถนา
2. เครื่องขัดแยกข้าวเปลือก
3. อวนป้องกันกลุ่มนกปลา

4. อยากให้มีคนทำนา เพิ่ม ข้าวร้อง หน่วยงานต่างๆช่วยส่งเสริมชาวนาที่ลำบาก และอย่าเอาเปรียบชาวนา และขออย่าให้นายทุนเข้ามากว้านซื้อที่นา ชาวนาต้องการรักษาพื้นที่นาที่เหลืออยู่ให้ได้ อยู่ในกำพวนเพื่อคนกำพวนได้มีนาข้าวไว้ปลูกกินในท้องถิ่นเพราะเหลือแหล่งสุดท้ายของตำบลกำพวน

ปัญหาอุปสรรคในการทำกิจกรรม

โดยสมาชิก ทีมวิจัย ได้เขียนการบันทึกข้อมูลในการนำเสนอของแต่ละคนและข้อเสนอแนะจากหน่วยงาน โดยให้ชาวทีมวิจัยกลุ่มชาวนาให้ประสานงานพูดคุยกับทางโรงเรียนเพื่อให้ทางโรงเรียนให้เด็กได้มีการทำนา แต่ละโรงเรียน เพื่อให้ทางโรงเรียนมีส่วนร่วม หัวหน้าทีม ได้มีการนำเสนอได้ขอให้ทางหน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่น ช่วยชาวนาทำสระน้ำ และกองขยะและขอให้ทางหน่วยงานช่วยเหลือกลุ่มชาวนาด้วย

ข้อเสนอแนะจากทีมต่อไปอนาคต

น้ำ ดิน น้ำ ขุดสระ แสง ร่องน้ำ เพื่อยืนยันน้ำแห่งขณะนาข้าวกำลังออกรวง

กระบวนการเวที

1. ขาดการแนะนำกับทีมวิจัยแต่ละคน
2. การนำเสนอเวลาน้อย เด็กกล้าแสดงออก
3. การบันทึกข้อมูลโดยคนเฒ่าคนชรา ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากทีมวิจัยได้หาข้อมูล
4. พิธีกรรมความเชื่อ
5. การนำเสนอของเด็กโดย การมอบรางวัลทุกคน
6. มีการสรุปผลการประเมินของหน่วยงาน แต่ละหน่วยงาน
7. กิจกรรมที่ทีมวิจัยได้ทำมาทั้งหมด ได้แก่
 - ความเป็นมาของนาพรุใหญ่ สัมภาษณ์คนชรา
 - ขั้นตอนการทำนา อดีตถึงปัจจุบัน
 - พิธีกรรมความเชื่อ
 - พันธุ์ข้าว ลักษณะพันธุ์ข้าว ประจำสายพันธุ์
 - เวทีย้อนรำลึก 30 ปี นาพรุใหญ่
 - ออกสำรวจพื้นที่นาร้าง และมีปัญหานาข้าว
 - ทำแผนที่นาร้างที่เหลือ และพื้นที่ฟื้นฟูการทำนาปัจจุบัน
 - ศึกษาดูงาน การผสมพันธุ์ข้าว
 - สรุปผลการดูงาน หลังจากกลับมาจากศึกษาดูงาน
 - จัดเวที จัดกิจกรรม โครงการวิจัยเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน นาข้าว นาพรุใหญ่ บ้านกำพวน
 - สรุปการทำวิจัย และนำเสนอผลงานของโครงการ
 - สรุปขอเงินคงเหลือ และค่าใช้จ่ายในโครงการ
 - เปิดบัญชีธนาคารของ สกว. โดยมีรายชื่อผู้เปิดบัญชีเป็นหัวหน้าโครงการ และผู้เข้าร่วม
 - เปิดบัญชี 2 คนหัวหน้าโครงการ เสาวชัย คงยศ ผู้เข้าร่วมโครงการ

ผลการทำวิจัยในครั้งนี้

โดยได้มีความคิดหลายอย่าง และเริ่มเข้าใจการทำโครงการมากขึ้น จากเดิมที่ไม่เคยรู้และเข้าใจในการทำวิจัย จากเดิมที่ไม่เข้าใจว่าคำว่า “วิจัย” แปลว่าอย่างไร และเมื่อได้เรียนรู้การทำบัญชี จากคำแนะนำของที่เลี้ยง โดยช่วยกันให้ความเห็นจากทีมวิจัย เด็กเยาวชนต่างแสดงความต้องการที่จะเรียนรู้การทำนา และได้เรียนรู้การทำงานออกพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ สำรวจพื้นที่นาที่เหลืออยู่ ได้ทราบประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่ และมีการสำรวจความคิดเห็น สอบถามกับผู้เฒ่าผู้แก่ ว่าอดีตและปัจจุบัน ต่างกัน

อย่างไร วิธีการความเชื่อต่างๆ การทำนาในอดีต ว่ามีความยากลำบากอย่างไร ได้ทราบที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่นา ว่าเอามาจากที่ใด มีพันธุ์อะไรบ้าง และจากการที่เด็กๆ ได้ออกไปสำรวจเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่จึงได้เห็นความแตกต่างของพันธุ์ข้าวแต่ละชนิด ทุกคนต่างสนุกสนานที่จะเรียนรู้ การเกี่ยวข้าวและการทำนาคำนวณ ซึ่งเด็กๆและเยาวชน ได้เรียนรู้ตั้งแต่ การเตรียมพื้นที่ หว่านกล้า ไถ คราด คำนวณ ใส่ปุ๋ย เกี่ยว เก็บเกี่ยว ซึ่งเด็กๆได้ทดลองทำกันจนถึงขั้นตอนการตากได้ ที่สีข้าวต้องครกสีข้าวแบบโบราณ การดำข้าวด้วยสาครครก ตะหลุมปลูกข้าวด้วยกระด้ง ซึ่งทุกคนสมัยนี้ไม่ค่อยได้เห็นกันแล้วในชุมชนท้องถิ่นบ้านกำแพงน ซึ่ง เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจที่สุดของทีมวิจัย ที่ทางโรงเรียน และหน่วยงานอื่นๆในท้องถิ่นให้ความร่วมมือและให้คำแนะนำ และสมาชิกเครือข่ายวิจัยทุกท่านที่มาให้คำแนะนำข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งทางทีมวิจัยและกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าวตำบลกำแพงน อำเภอสุขสำราญ ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์จากโลกภายนอกมากขึ้น จากสิ่งที่ได้ประชาชนได้เอามาเผยแพร่ให้ความรู้สู่เด็กๆและลูกหลานเยาวชนในชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น และได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีนามากที่สุด ได้เห็นพื้นที่นาข้าวของพวกเขามากมาย ซึ่งทำให้ทีมวิจัยเกิดความรู้สึกรักหวงแหนพื้นที่นาในตำบลกำแพงนมากขึ้น จึงขอให้ทางหน่วยงานหรือเอกชน ช่วยเหลือส่งเสริม ดูแล รักษา พื้นที่นาพรวใหญ่ให้ยั่งยืนต่อไป ให้ลูกหลานรุ่นหลังได้รู้จักนาของหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดให้คงอยู่ตลอดไป และอยากให้ทางหน่วยงานของศูนย์วิจัยท้องถิ่น ได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือนิตยสารให้กับทางหน่วยงานหรือสถานศึกษาทั้งในจังหวัดหรือพื้นที่อื่น ได้รับรู้และส่งเสริมการทำวิจัยในครั้งนี้ ที่ให้ความร่วมมือได้ให้มีการเปิดโลกทัศน์ใหม่ ให้ทุกคนได้รู้จักพื้นที่นาพรวใหญ่ของตำบลกำแพงนให้มากขึ้น และให้ทุกคนหันมาสนใจการทำนาข้าวเพื่อปลูกข้าวไว้กินเอง และขอให้ทางหน่วยงาน สกว.เป็นสื่อในการที่จะให้ทุกคนที่มีนาเป็นของตนเอง อย่าได้ขายให้นายทุน เพื่อที่พวกเขาจะเอาไปปลูก ปาล์ม ปลูกยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ โดยที่มันไม่เหมาะสมที่จะมาอยู่ในพื้นที่นาข้าว

ผลการทำวิจัยครั้งนี้ หัวหน้าโครงการและทีมงานวิจัยในนามกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว ตำบลกำแพงน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง มีความตั้งใจที่จะให้ทุกคนได้สัมผัสของจริง และได้ทำด้วยตนเอง เพื่อให้มีความรู้สึกรักและผูกพันการทำนา จากอดีตที่เคยเลี้ยงคนในหมู่บ้านทุกครอบครัว ให้กลับมาทำนาเพื่อนที่จะให้ข้าวเต็มทุกนาเหมือนในอดีต แม้จะ ไม่ได้ทั้งหมดแต่ก็ขอให้มีเหลืออยู่ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตตลอดไปและสิ่งที่ทางทีมวิจัยได้รับคำแนะนำจากท่านอาจารย์สมบูรณ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานศูนย์การวิจัยท้องถิ่น ทำให้กลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว ได้มีความคิดเพิ่มขึ้น จากที่ท่านแนะนำให้ทางกลุ่มได้ให้เข้าไปพูดคุยกับทางโรงเรียน เพื่อที่จะให้ทางโรงเรียนได้มีส่วนร่วมที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กๆ ที่จะรักการทำนาปลูกข้าวไว้กินเอง โดยให้มีการทำนาโดยทางโรงเรียนได้ให้เด็กๆฝึกทำตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มทำนา โดยทางกลุ่มวิจัยได้เกิดแนวคิดที่มีอยู่แล้ว และได้มีความกล้าที่จะออกมาเพื่อเสนอให้ทางโรงเรียนได้เอาไปพิจารณา ซึ่ง

ทางกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว พร้อมทั้งจะยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ต่างๆ ส่งเสริมให้เยาวชน ได้มีวิชาความรู้นอกห้องเรียนที่เป็นทางปฏิบัติด้วยตนเอง ทางกลุ่มพร้อมที่จะแบ่งปันพื้นที่นา เพื่อให้ทาง โรงเรียนได้สอนเด็กๆให้ทดลองการทำงานปลูกข้าว เพื่อแหล่งเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน

สร้างจิตสำนึก	สร้างสมประสบการณ์	รักษาอนุรักษ์พื้นที่นาดีของนาพรุใหญ่
วัฒนธรรมท้องถิ่น	ประเพณีดั้งเดิม	เพื่อลูกหลาน
อนุรักษ์รักษา	นาข้าวนาพรุใหญ่	อำเภอสุขสภาราญ
สืบทอดเจตนารม	เพื่อลูกหลาน	
ยั่งยืนอยู่	คู่อำเภอสุขสภาราญ	

เป้าหมายหลัก

1. ต้องการให้เด็กๆได้รู้จักการทำงาน รักษาการทำงาน และโรงเรียนสอนให้มีการทำงาน
2. เรื่องการกำจัดกองขยะ ออกจากพื้นที่นาข้าว
3. ขุดร่องน้ำ และสระน้ำเพื่อการเกษตร
4. อนุรักษ์รักษาพื้นที่นาข้าวเอาไว้ปลูกข้าวกิน
5. มีโรงสีข้าวที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้านตำบลกำพวน
6. เพื่อให้หน่วยงานในท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนผู้ที่ทำนาให้มากกว่านี้(ด้านงบประมาณ)
7. มีศูนย์เรียนรู้ที่สามารถเอาไปปฏิบัติจริงได้ และมีการทำกิจกรรมทุกปี

กิจกรรม 17 เวทีนำเสนอผลการดำเนินงาน

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2557

สถานที่ นาพรุใหญ่ ม.3

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย เด็กและเยาวชน 45 คน
2. ผู้เข้าร่วม รวม 120 คน
3. พี่เลี้ยงนักวิจัย
4. ที่ปรึกษา 3 คน

วัตถุประสงค์

นำเสนอกระบวนการวิจัย นำเสนอการทำงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กล่าวรายงานโดย เกษตรอำเภอสุขสภาราญ เป็งานโดย ผู้ช่วยเกษตรจังหวัดระนอง นายนันทโรจน์ ลัมรัตน์ ส่งเสริมงานเกษตร ประสานการเกษตร

วัตถุประสงค์

นำเสนอผลการดำเนินงานที่ผ่านมาความเป็นมาของนาพรุใหญ่ ภูมิปัญญา พิธีกรรมความเชื่อขั้นตอนการทำงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรวบรวมพันธุ์ข้าว

การทำวิจัย คือการศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความจริง การวิจัยเชิงสังคมต้องใช้เวลาการทำงาน ต้องมีการปรับปรุงพันธุ์ที่ดีให้ผลดีต้องทดลองดูเพื่อให้พันธุ์ข้าวที่ดี และสมบูรณ์โดยไม่เป็นโรค มีความสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เอาพันธุ์ข้าวที่ทำให้เสี่ยงได้โดยเฉพาะ

ในอดีตมีการเตรียมพื้นที่กล้า 2 เดือน ปรับที่ตากกล้า กล้าแช่น้ำไว้ 2 คืน หว่านในพื้นที่หว่านประมาณ 1 เดือนและเตรียมพื้นที่นาในระยะ 3-4 วัน แล้วเหยียบเป็นโคลน ปล่อยนาแล้วถอนกล้า แล้วดำ

ระยะรอถอนกล้า ปรับสภาพพื้นที่นาใช้ ควาย 3 ตัว ช้างหน้า 2 คน เหยียบเป็นเทือก ปล่อยน้ำ 15 วัน ทำการทํานา และใช้คราดปรับสภาพพื้นที่นา

มุมมองข้อเสนอแนะจากหน่วยงาน

นายแมนพิทักษ์ ผอ.ม้งกร สารวัตรกำนัน ตำบลกำแพงน กล่าวว่า การทํานาข้าวเหลืออยู่ไม่มากแล้ว เป็นการนำสินค้าที่มีข้าวสารของตำบลกำแพงน สามารถนำมาขายได้หลังจากที่เหลือจากการกิน ถ้ามีอะไรให้ช่วยเหลือก็ยินดีที่จะช่วยอาจารย์โรงเรียนบ้านกำแพงน ชีวิตการที่เราได้ผูกพันกับข้าว ชีวิตเล็กที่กินข้าว คนทํานาไม่มีการทําสวน จึงหาอาหารริมทาง หันไปหาอาชีพอื่น เหตุผลคือการเปลี่ยนแปลงอาชีพทํานาข้าวสาร 1 ถึง 100 บาท ส่วนที่เรากิน 1/2 ถึง 220 บาท แล้วแต่ชนิดของขวดกินแล้วราคาสูง

นายนิรันดร์ ปานเมือง เกษตรกรอำเภอสุขสำราญ กล่าวไว้ว่า การทํานาของชาวบ้าน การถ่ายทอดให้มีการเรียนรู้การทำงานให้เด็กสืบทอดการทำงานต่อไป

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอสุขสำราญ กล่าวไว้ว่า ให้อนุรักษ์การทำงานแบบนี้ไว้ การทํานามี 2 ชนิด คือ

1. การเหยียบควายทั้งฝูง
2. เหยียบควายตัวเดียว

นายสินธุ แก้วสินธุ์ 4 เรื่อง คือ 1)ข้าว 2)นา 3)กลุ่มชาวนา4)หน่วยงาน พี่น้องชาวนาที่จะอยู่อย่างยั่งยืน ชาวนาสร้างพื้นที่เอง เก็บเอง การสร้างศักดิ์ศรีของคนที่นี่ สร้างจิตสำนึก สร้างเครือข่ายช่วยเหลือและกลุ่ม รวมถึงหน่วยงานวางแผนหาซื้อกับชุมชนทางรวม ระบบการแปรรูป การตลาด การจัดหาเทคโนโลยี จะเอามาใช้ ข้าวอินทรีย์ ข้าวปลอดสารพิษ มีคนต้องการใช้ประโยชน์จากนา การหาประโยชน์ การจัดการสรรพกร และขยะ การจัดการอย่างไร โดยได้มีการแจ้งที่ประชุม

1. นางสาวอาลิษา แนะนำการวิจัย โดยเกษตรอำเภอ กล่าวรายงานนำเสนอ 1 ชั่วโมง
2. นางสาวเสาวีระ โดยนำเสนอ ประวัติความเป็นมานาพรุใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ทั้งชายและหญิงช่วยเติมข้อมูล

3. ขั้นตอนการทำงาน โดยนายทณกิมหลี (ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน)
4. การฟื้นฟูนาข้าว โดยทีมวิจัย รวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นโดยนำเสนอ 4 ข้อหลัก หัวข้อให้มีการซักถามโดยผู้เข้าร่วม
5. โดยมุมมองของทางผู้เข้าร่วม ที่ทางกลุ่มได้ทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม และหน่วยงาน
6. ตัวแทนของทางจังหวัดและนักข่าว อสมท. ของระนอง เข้ามาร่วมในเวทีนี้เช่นเดียวกัน
7. เครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
8. มุมมองเสนอแนะจากกลุ่มชาวนา
9. หาข้อสรุปแนวทางการพัฒนา
10. มุมมองสรุปกระบวนการทำงาน โดยคุณสินธุ และคุณสมบูรณ์
11. ชาวนาถ่ายทอดให้โรงเรียนบ้านกำพวน
12. เรื่องฐานความรู้

- โรงเรียนแบ่งกลุ่ม ฐานละ 20 นาที
 - การนวด ฟัดนวด ตาก ฐานละ 20 นาที
 - การสี ครกตำ ฟัด เลือกเมล็ดข้าวเปลือก 20 นาที
- สรุปเป็นกลุ่ม 20 นาที สรุปในการเรียนรู้เงื่อนไขการนำเสนอ

ตัวแทนเสนอ โดย ผู้ดูแลกับผู้เสนอการให้ความเห็นการนำเสนอ การเรียนรู้ ตัวแทนกลุ่มละ

10 นาที โดยคณะกรรมการ 5 ท่าน ได้แก่

1. นายคณิศ บู่ทอง
2. นายส่อแลห์ ภักดี
3. นายคลก้อเต็ม ผดุงชาติ
4. นางกาญจนา คาวเรือง
5. นางยุพา คากระพันธ์

โดยให้เสนอมุมมองของเด็กและเยาวชน การนำเสนอ คุณสมบูรณ์ได้สรุปสุดท้ายของกระบวนการ ช่วงเช้าและช่วงบ่ายให้กับเด็ก โดยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้เหมือนที่เรานำเสนอ และ อสมท.ระนอง ได้มีการร่วมประเด็นที่จะนำมาเข้าร่วมด้วย

สรุปเวทีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย 80 คน มาเกิน 30 คน หน่วยงาน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินไม่มา สถานที่กลางทุ่งนา อาหารพร้อม ฐานเรียน เด็กสนใจการเก็บเกี่ยว ฐานการนวดฟัด ตาก เด็กไม่ค่อยมั่นใจ ฐานตากสี ฟัด ซ้อมมือ ครกมือ หลุมปลูก สีข้าวแบบโบราณ เด็กหัดฟัดข้าว และสนใจที่จะเรียนรู้ และกานำเสนอในการทำกิจกรรม

ความต้องการเป้าหมาย

ชาวณาต้องการเครื่องไถนา เครื่องคัดแยกข้าวเปลือก อวนป้องกันคลื่นลมกลางนา ถังข้าวเปลือก และอยากให้มีคนทำนาเพิ่ม ขอรื้อหน่วยงานต่างๆช่วยส่งเสริมชาวณาที่ลำบาก และอย่าเอาเปรียบชาวณา และอย่าให้นายทุนเขามากวันซื้อที่นา เพื่อต้องการอนุรักษ์พื้นที่นา เพื่อคนทำพวนได้มีนาข้าวในนาพริใหญ่ต่อไป

ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรม

โดยสมาชิก ทีมวิจัย ขาดการบันทึกในการนำเสนอของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

ให้ทางทีมวิจัยกลุ่มชาวณา ประสานงานพูดคุยกับทางโรงเรียนให้เด็กได้มีการทำนา แต่ละโรงเรียน เพื่อให้ทางโรงเรียนมีส่วนร่วม ทีมสกว. โดยมีการขอให้ทางหน่วยงานช่วยเหลือชาวณาทำและแก้ปัญหาเรื่องกองขยะด้วย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาโครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาปรังใหญ่)เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมาย 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว 3) เพื่อศึกษารวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์ 4) เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิดปัญหานาร้างและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา 5) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนผ่านเรื่องภูมิปัญญาการทำนา เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาปรังใหญ่)นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น เป็นเป้าหมายในระยะที่ 1 ซึ่งทางทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าจำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาโดยไปเชื่อมกับโรงเรียน เป็นกิจกรรมเรียนรู้ในวิชาเรียนผ่านกระบวนการศึกษาศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวต่างๆในท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่นจากการดำเนินงานสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

4.1 วิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

เมื่อประมาณปี พ.ศ.2000 ก่อนที่จะได้มีการทำอาชีพนาในพื้นที่นาปรังใหญ่นั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาที่อื่นก่อน เช่น นาบ้าน นาคลองเขาน้อย นาดันท่อม นาเกาะล้ำ นาปรังควม นาคลองปลิง นาดันตริค นาลวดคันหมาก เป็นต้น ก่อนที่จะมาเป็นนาปรังใหญ่นี้ลักษณะของพื้นที่เมื่อก่อนเป็นป่าปรังที่รกมาก มีต้นไม้ใหญ่หลากหลายชนิดรวมทั้งสัตว์ดุร้าย ซึ่งพื้นที่มีร่องคลองที่มีน้ำลึกมาก

บุคคลแรกที่เข้ามาบุกเบิกพื้นที่นาปรังใหญ่เพื่อทำเป็นพื้นที่นาก็คือ หลวงนรินทร์ และได้มีการชักชวนพี่น้องมาช่วยกันทำนาอีกก็จะมีโต๊ะหมาดสัน โต๊ะปรัง โต๊ะไร่ย์ มาหักนาดันตริคที่นาปรังใหญ่ หลังจากนั้นก็มี โต๊ะนาฮูมาจากเมืองละงู จ.สตูล ชักชวนกันมาทั้งหมด 5 คน โต๊ะนาฮู โต๊ะหม้าย โต๊ะอี โต๊ะคำชาย โต๊ะฝ้า ซึ่งพบว่ามี 4 ตระกูลที่เข้ามาอยู่ในกำพวน ตระกูลสาถิ ตระกูลมาโนชน์ ตระกูลกลาง และตระกูลช่วยชาติ เป็นต้น

เมื่อมีคนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นก็ได้มีการทำนาขยายพื้นที่นาปรังใหญ่เพิ่มขึ้น จากเริ่มแรกพื้นที่นาปรังใหญ่แห่งนี้จะเป็นป่าปรัง เป็นป่าปรัง มีร่องคลองที่มีน้ำลึกมาก ก่อนที่จะทำนาได้นั้นต้องมีการขุดดินจากบนเขามาถมคลองที่ลึกในสมัยก่อนการขุดดินก็ลำบาก ต้องมีการทำเรือ เพื่อใช้เป็นพาหนะบรรทุกดินมาถมในร่องคลอง การถมดินต้องขุดดินใส่เรือมาเทใส่ในคลองเพื่อถมให้ดินแข็ง มีการถมร่องคลองนั้นนานมากกว่าจะร่องคลองนั้นดิน เมื่อร่องคลองดินก็สามารถสร้างเป็นคันนาทำเป็นนาได้ และสับดินที่ละวา สองวา

เพื่อให้เป็นคันทา มีการใช้ควายในการไถนาหลังจากนั้นก็จะมีคนเข้ามาบุกเบิกการทำนาเพิ่มมากขึ้น ใครที่ขยันมากก็จะได้พื้นที่นามาก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในอดีตมีเจ้าของนาแค่ 10 คน จนมาถึงปัจจุบันมีเจ้าของประมาณ 150 คน พื้นที่นาพรุใหญ่เนื้อที่มีทั้งหมดประมาณ 500 ไร่ปัจจุบันได้มีพลิกฟื้นผืนนาพรุใหญ่จากที่ทิ้งไว้ให้ร้างก็มีการทำขึ้นมาใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 98 ไร่ สาเหตุที่ทิ้งให้รกร้างก็คือในช่วงปี พ.ศ.2535 นายทุนเข้ามากว้านซื้อพื้นที่นาจากชาวนาเพื่อที่จะทำนากุ้ง ประกอบกับชาวนาเจอกับปัญหาหอยเชอรี่ระบาดหนัก กัดกินต้นข้าวของชาวนาที่ปลูกไว้จนหมด ชาวนาพยายามเก็บหอยเชอรี่ แต่จำนวนหอยเชอรี่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้ชาวนาเริ่มท้อแท้ และชาวนายังต้องเจอกับเหตุการณ์น้ำท่วมนาข้าว ซึ่งน้ำที่ไหลมาจากทางทิศเหนือของนาพรุใหญ่ ไหลผ่านที่ทิ้งขยะของหมู่บ้าน ไหลเข้ามาในคันทาของชาวนา ทำให้ชาวนาเริ่มประสบปัญหา เกิดอาการคัน เป็นผดผื่นแดงตามผิวหนัง เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ชาวนาเกิดความวิตกกังวล กลัวเป็นโรคผิวหนัง จึงทำให้ชาวนาเริ่มขายที่นา และเริ่มหยุดการทำนาไปทีละเจ้า ในที่สุดนาพรุใหญ่ ก็ถูกปล่อยให้เป็นนาข้าวร้างมาตั้งแต่ปี 2538 จากพื้นที่นาร้างค่อยๆถูกแทนที่ด้วยสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น เมื่อชาวบ้านประสบปัญหามากขึ้นได้มีการพูดคุยกัน และได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรพื้นฟูนาข้าว (นาพรุใหญ่) ตำบลกำแพงน มาจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อปี พ.ศ.2551 โดยนายหรรณภิพล คชสและครอบครัว ได้รวมตัวกันกับกลุ่มเกษตรกรนาข้าวหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ต.กำแพงน อ.สุขสำราญ จ.ระนอง กว่า 20 คน ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำนาข้าว ซึ่งเคยเป็นอาชีพที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนกว่า 120 หลังคาเรือน และต้องการอนุรักษ์นาข้าวพรุใหญ่เพื่อเป็นมรดกให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ เห็นความสำคัญของวิถีชีวิตแบบชาวนาซึ่งอาจจะสูญหายไป จากการเปลี่ยนนาข้าวเป็นสวนยาง สวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในปัจจุบัน

กลุ่มเกษตรกรนาข้าวนาพรุใหญ่ ได้รับการสนับสนุนในการจดทะเบียนจัดตั้งและการให้คำปรึกษาโดยเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ดินจังหวัด เจ้าหน้าที่ อบต.กำแพงน มูลนิธิมลมิตรไทย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน(กศน.)

4.2 พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว

4.2.1 พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว

ก่อนการทำนามีการกำจัดวัชพืชหรือหญ้าในพื้นที่สำหรับเพาะกล้า โดยการถางหรือเผา เมื่อกำจัดวัชพืชหมดก็มีการปรับพื้นที่นาให้เหมาะสม จากนั้นมีการเตรียมพันธุ์ข้าวที่จะเพาะกล้า โดยการนำพันธุ์ข้าวประมาณ 1 ถึง มาแช่น้ำไว้ 1 คืน หลังจากนั้นยกข้าวที่แช่น้ำไว้อีก 3 วัน โดยใส่ในกระสอบ รอให้ข้าวงอกเมื่อข้าวงอกได้เต็มที่แล้ว ก็นำไปหว่านในพื้นที่เพาะกล้าที่เตรียมเอาไว้ ก่อนที่จะมีการหว่านข้าวนั้น ก็จะมี ความเชื่อทางศาสนาอิสลาม นั่นคือ การอ่านคุอา ขอพรจากพระเจ้า เมื่อทำพิธีกรรมเสร็จก็หว่านข้าวได้เลย

และจะต้องขุดดินกลบ เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ยข้าวที่หว่านไว้ ซึ่งระยะเวลาในการหว่านกล้าทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน เพื่อรอให้มันโตเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์ ในระยะ 1 เดือน ก็มีการใส่ปุ๋ย 15 วันต่อครั้ง

ขณะที่รอให้ต้นกล้าเติบโตจนครบ 1 เดือนนั้น ก็มีการเริ่มไถนา โดยใช้ควายหรือรถไถก่อนที่จะมีการไถนา ก็มีพิธีกรรม การรับขวัญควาย โดยการนำพวงมาลัยคล้องไว้ที่คอ ในการเหยียบนา ก่อนที่จะมีการเหยียบนา ก็มีการอ่านคุดา เมื่ออ่านคุดาเสร็จก็เริ่มเหยียบนาได้เลย การเหยียบนาเพื่อให้ดินหน้าตายเหยียบถมกันไปมาจนกว่าหน้านาเปียกจนหมดหลังจากนั้น ก็ทำหว่านา เพื่อเป็นที่กักเก็บน้ำ ให้น้ำขังอยู่ในพื้นที่เป็นการหล่อเลี้ยงต้นข้าวให้เจริญเติบโต และก็ปิดหว่านา ขังน้ำไว้เมื่อครบกำหนดการเพาะกล้า 1 เดือน ต้นกล้าเติบโตได้พอเหมาะแก่การปลูก ต้องไปถอนกล้ามาเพื่อที่จะนำมาดำนา แต่ก่อนอื่นก่อนที่จะถอนกล้า ต้องมีการอ่านคุดา ขอบคุนพระเจ้าที่ช่วยดูแลต้นกล้า ให้รอดพ้นจากการถูกกัดกินจากแมลงต่างๆ (ความเชื่อ) หลังจากนั้นก็เริ่มลงมือถอนกล้าเมื่อถอนกล้าเสร็จก่อนที่จะดำนา จะต้องดูวัน เวลา ข้างขึ้นหรือข้างแรม ที่เหมาะแก่การดำนา (ความเชื่อ) และอ่านคุดา ขอบคุนจากพระเจ้า ให้ข้าวที่ปลูกปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนู นก และเพลี้ย เป็นต้น อย่าให้มีอุปสรรคใดๆ ในการปลูกข้าว และตอนที่ดำนา ขณะที่นำต้นกล้าปักลงดินนั้น ใช้หัวแม่มือกดทับรากของต้นกล้าลงไปและตอนที่ปักให้หยุดหายใจ (ความเชื่อ) เมื่อดำนาเสร็จก็รอให้ข้าวเจริญเติบโต ออกรวงสุกเต็มที่ ก็ถึงฤดูกาลการเก็บเกี่ยวข้าว ในการเก็บเกี่ยวข้าวก็มีพิธีกรรม คือ การผูกข้าว-ขวัญข้าว ในการทำก็หาข้าว 3 รวง ที่ออกรวงหันหน้าเข้าหากัน เรียกว่า ขวัญข้าว นำข้าว 3 รวงมาผูกติดกันเป็นข้อๆ ในแต่ละข้อก็จะมีใบร่มข้าว ดอกไม้ ใบโกสน และต้นหมากผู้ นำมาผูกเข้าด้วยกัน ทำเป็น 4 มุม และอ่านคุดาขอบคุนพระเจ้าที่ช่วยดูแล คุ้มครองต้นข้าวให้มีความเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ รอดพ้นจากการถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนู นก และเพลี้ย เป็นต้น จนได้ข้าวออกรวงสุกจนได้เก็บเกี่ยวในวันนี้ และลงแรงร่วมกันเก็บเกี่ยวข้าวส่วนอื่นให้เสร็จจนหมดก่อน ตรงที่มีการทำขวัญข้าวในวันไว้เก็บที่หลังเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ก็ขนข้าวมาไว้ที่ปักข้าว เรียกว่า เฝิงข้าวหรือหนานา เพื่อป้องกันไม่ให้ข้าวโดนฝนเค็ดขาด เพราะถ้าหากข้าวที่เก็บมานั้นโดนฝนจะทำให้ราได้ง่าย และจะทำการขนข้าวที่เก็บมานั้นตอนช่วงหน้าแล้ง อยู่ประมาณ เดือนสี่ หรือช่วงเดือนมีนาคม ขนข้าวกลับมาบ้านไว้ที่ขังข้าว(เปาะข้าว) เอามาวางไว้ 2 กอง เรียกว่า กบข้าว

วิธีการกอง (ความเชื่อ) ให้วางไว้ทางทิศตะวันตกก่อนแล้วจึงนำไปวางกับทิศตรงข้าม วางเรียงวนกันไป เพื่อหลอมให้เป็นแห่งเดียว ก่อนที่จะนำข้าวไปนวดนั้น ก่อนขั้นที่เก็บข้าว ขังข้าว(เปาะข้าว) นั้น (ความเชื่อ) ให้อ่านคุดาและทำการขอข้าวด้วยเพื่อที่จะนำไปนวด เพื่อจะได้บริโภค อ่านคุดาเสร็จก็ขึ้นไปเอาข้าวมาจุกลงเอนแล้วนำมานวด ฟัด ตาก และนำไปสีให้เปลือกออกหมด และนำข้าวที่สีเสร็จแล้วไปใส่ถุง

“ซอกลลลอบูหำมัด (ช.ล.) สุอาลัยวาชัลลัม บิสมิลลาฮิรเราะมานิรรอฮีม” ด้วยพระนามของอัลเลาะห์ ผู้ทรงเมตตาปรานีเสมอ “อัลหำดุลิลลาฮิรบีลาอาลามีน”

(1) (คูอาชกมือ) การสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลเลาะห์ ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลกที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ (อัลกุรอาน) อัลซอลาตุวัสสลาม อาลาซัยยิดนาโมหำมัด วาอาลาอาลี้อาเซาะบีอิลละมะอีน และขอโปรดขอความดีและความสันติสุขลงบนพระศาสดา โมหำมัดและบนญาติและเพื่อนรักทั้งหมดทั้งปวง

(2) วาสุวัลลาฮี ลังซาลาบีนิสซามา อีมาอ์ฟัลอ์กรันนา บินีนาบาคลลีซัยอิง ฟาลัศรลามินอูซุคอดีรอนครียุฮับบามูค ตารอกีเบาวามีนัค นัคลี มิวคอลลอฮิฮา อินวานุง กินวานุง คานียาคูคานียะ วาฮับบาติม มินอะนาติม อัคยิฮุนาริฎม มารมุสตามีฮา วาอ์อรอมูตาสามิ อิงซุรูฮิลา ซามารีนี อีซา อัสมารอ วายันฮิฮิ อินนาฮิ ซาลิฎม ลาอาฮาติล ลีเกามิ ชุมีนูน

(นายหมาด อบเชย/นายสาเหรัมย์ ช้างแห)

คำแปลของคูอา

“และพระองค์นั้น คือ ผู้ที่ทรงให้น้ำลงมาจากฟากฟ้า แล้วทรงให้ออกมาด้วยน้ำนั้น ซึ่งพันธุ์พืชของทุกสิ่งและเราได้ให้ออกจากพันธุ์พืชนั้น ซึ่งสิ่งที่มีสีเขียว จากสิ่งที่มีสีเขียวนี้เราได้ให้ออกมา ซึ่งเมล็ดที่ซ่อนตัวกันอยู่ (ผลทับทิม) สัมโอ เมล็ดข้าว และจากต้นอินทผลัม จั่นของมันเป็นทลายดำ (คือจั่นของมันเป็นทลายห้อยต่ำลงง่ายต่อการเก็บ) และทรงให้ออกมาด้วยน้ำนั้นอีก ซึ่งส่วนอ่อน และไซดอล และทับทิม โดยมีสภาพคล้ายกัน “พวกเราจงมองดูผลของมัน” เมื่อมันเริ่มออกผลออกราง เมื่อมันสุก แท้จริงในสิ่งเหล่านั้นแน่นอน มีสัญญาณมากมายสำหรับหมู่ชนผู้ศรัทธา”

(นายหมาด อบเชย/นายสาเหรัมย์ ช้างแห)

คำสรรเสริญให้กับพระศาสดามุหัมมัด (ช.ด.)

1	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด คอลลอานัมดะคัลลอฮัลยนา วาชาบิซซุกรูออลัยนา	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม มิลินียาคินมคาลิ มาคาลาลินลาฮิคาลิ
2	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด อัยยูซัลลัมมามาอูซุคีนาลิ กุงชาฟีอัยยาสาบีบี	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ยิตามิลอัมรินมุดอิลิ เยมารัจริงวังคิมาลิ
3	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด รอมมานาซอลลิลออลามิน วัสมีรีสรูออลัยนา	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ฮัลลาฟีคอบรินปีกออิลิ วามูฮิบังกุลลาคาลิ
4	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด คังคาลิฟุลลามิฏ ผดคาย่านลัษคาลิกออลมิ	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม วายามาอุยยามุดอิลิ มุตฟีรอคุนากีนาลิ
5	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด วาลออลิสกิน ยามิซ วาลามิสนาซาบาอิลซ	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม คัมอัลลอฮุดคิมาลิ บะดะซัลล คิลิรริกอิลิ
6	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด วีรเคาะนา ชัคยาวาซอลลิลิ วาชอาคุลลอฮาลอะมัด	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม กอบบาไอมิรริคอิลิ มาซาอาลิลาวาซาลิ
7	ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ซอลลอลลอฮูออลามูหัมมัด ยามานิสลามออลัยกา ยาสามีสลามออลัยกา ซอลลอลลอฮูออลามูคัมมัด	ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ยารอซุสสลามอัยกา ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม ซอลลอลลอฮูออลัยวาชัลลัม

ขอให้พระองค์อัลเลาะห์ประทานความดีบนท่านบิหมุฮัมมัด ขอให้พระองค์อัลเลาะห์ประทานความดีและความสันติสุขลง บนบิหมุฮัมมัด ขอลดลดอสูรอาศัยฮิวาซัลลิม

- 1 เดือนจันทร์เพ็ญ ได้ขึ้นมาแล้วบนพวกเรา มาจากด้านภูเขาวีดะฮ์
- 2 และจำเป็นบนพวกเราจะต้องขอบคุณ กับสิ่งที่ท่านได้เชิญชวนให้รู้จักกับพระเจ้า
- 3 โอผู้ที่พระเจ้าได้ส่งมาในพวกเรา ท่านคือผู้นำมาด้วยใช้ให้ทำตาม
- 4 โอผู้รักของข้าขอท่านช่วยเหลือกับข้า ในวันที่ไปร่วมกัน ณ ที่ทุ่งมะชัว (โลกใหม่ วันที่ยาวนาน)
- 5 โอพระผู้อภิบาลของเราขอโปรดพระองค์ ให้ความดีกับผู้ที่เขาอนุญาตให้อยู่ในสถานที่ ที่ดีเลิศ
- 6 ท่านนั้นแหละ อยู่ในทุกความงาม โอผู้ที่ถูกกักตึงจริงๆ ท่านทำให้เบิกให้กับหัวใจของข้า ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใสที่ไว้ผ้าคลุม
- 7 และด้วยความรักอย่างสุดซึ้งที่สวงามเหลือ ซึ่งพระเจ้าได้ประทับตราการแสดง
- 8 และเราก็ได้ไต่เลื้อยของความแข็งแรง หลังจากโยนเสื้อที่เป็นรูและเราก็ได้เลี้ยงดูให้คัมมม ก่อนหลายวันในการเลี้ยง ขอโปรดพระเจ้าประทานความดีแก่นายอะหมัด คอสิ่งที่ท่านได้พยายามเชิญชวนพระเจ้า
- 9 โอท่านบิของข้า ขอพระเจ้าทรงลดบันดาลความสันติสุขลงบนท่าน
- 10 โอท่านรอซูล ขอพระเจ้าทรงลดบันดาลความสันติสุขลงบนท่าน ขอความปลอดภัยบนท่าน
- 11 โอผู้รักข้า ความสันติสุขลงบนท่าน
- 12 ขอพระเจ้าโปรดลดบันดาลลงความดีบนท่านด้วยเถิด

4.2.2 การทำนาข้าว มีขั้นตอนดังนี้

1.การเตรียมดิน การเตรียมดินสำหรับปลูกข้าวแบบปักดำ ต้องมีการไถตะ การไถแปร และ การคราด คือ การพลิกหน้าดิน ดาดินให้แห้งตลอดจนเป็นการคลุกเคล้า ฟาง วัชพืช ฯลฯ ลงไปในดิน เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นรถไถเดิมตามจนถึงรถแทรกเตอร์ การกำจัดวัชพืช ตลอดจนการทำให้ดินแตกตัว และเป็น เทือกพร้อมที่จะปักดำได้ ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นที่ทำต่อจาก ขั้นที่ 1 และขังน้ำไว้ระยะหนึ่ง เพื่อให้มีสภาพดิน ที่ เหมาะสมในการคราดหรือการใช้ถูกทูปในบางพื้นที่อาจมีการใช้โรตารี ปกติการ ไถและคราดในนาดำมักจะใช้แรงวัวควาย หรือแทรกเตอร์ขนาดเล็ก ที่เรียกว่า ควายเหล็กหรือไถยนต์เดินตามทั้งนี้เป็นเพราะพื้นที่นาหน้านั้นได้มีคันนาแบ่งกันออกเป็นแปลงเล็ก ๆ คันนามีไว้สำหรับกักเก็บน้ำหรือปล่อยน้ำทั้งจากแปลงนานาจึงมีการบังคับน้ำในนา ได้บ้างพอสมควร ก่อนที่จะทำการไถจะต้องรอให้ดินมีความชื้นพอที่จะไถได้เสียก่อนปกติจะต้องรอให้ฝนตกจนมีน้ำขังในคันนาหรือให้น้ำเข้าไปในนาเพื่อทำให้ดินเปียก เตรียมปุ๋ยหมักแห้งลงในนา หลังเก็บเกี่ยว (เดือนธันวาคม-มกราคม)อัตรา 100 กก.ต่อ ไร่ 1กระสอบปุ๋ยประมาณ 20 กก. แล้วไถกลบ ถ้าไม่ได้หัวนานปุ๋ย

หมักแห้งหลังเก็บเกี่ยวก็ให้หว่านในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา 150 กก. ต่อไร่ และเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม นำน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบ โดยใช้ น้ำ 4 ปีบต่อ 1 ไร่ ใช้ น้ำหมักชีวภาพ ปีบละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปีบละ 2 ช้อน

2. การเตรียมกล้า หรือการตกกล้า หมายถึง การเอาเมล็ดไปหว่านในแปลงและเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นต้นกล้า เพื่อเอาไป ปักดำ การเตรียมต้นกล้าให้ได้ต้นที่แข็งแรง เมื่อนำไปปักดำก็จะได้ข้าวที่เจริญเติบโตได้รวดเร็วและมีโอกาสให้ผลผลิตสูง ต้นกล้าที่แข็งแรงดีต้องมีการเจริญเติบโตและความสูงสม่ำเสมอทั้งแปลงมี กาบใบสั้น มีรากมากและรากขนาดใหญ่ ไม่มีโรคและแมลงทำลาย มีขั้นตอนดังนี้

3. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ที่ใช้ตกกล้าต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์ ปราศจาก สิ่งเจือปนมีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง (ไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์)

4. การแช่และหุ้มเมล็ดพันธุ์ นำเมล็ดข้าวที่ได้เตรียมไว้บรรจุในภาชนะ นำไปแช่ในน้ำสะอาดนานประมาณ 30-48 ชั่วโมง จากนั้นนำเมล็ดพันธุ์ขึ้นมาวางบนพื้นที่น้ำไม่ขังและมี การถ่ายเทของอากาศดี นำกระสอบป่านชุบน้ำจนชุ่มมาหุ้มเมล็ดพันธุ์โดยรอบ รดน้ำทุกเช้าและเย็น เพื่อรักษาความชุ่มชื้น หุ้มเมล็ดพันธุ์ไว้เวลานประมาณ เมล็ดข้าวจะงอกขนาด “คืบตา (มียอดและรากเล็กน้อยโดยรากจะยาวกว่ายอด) พร้อมทั้งจะนำไปหว่านได้ การแช่เมล็ดพันธุ์ข้าว ในอัตรา 20 กก. ต่อไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้ น้ำ 1 ปีบ เติมน้ำหมักชีวภาพปีบละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปีบละ 2 ช้อนแช่พันธุ์ข้าว 30 นาที นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมไว้เมื่อครบอายุที่กำหนดไว้ก็ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง 20 กก. ต่อไร่ นำน้ำหมักชีวภาพมาฉีดพ่น โดยใช้ น้ำ 4 ปีบ เติมน้ำหมักชีวภาพปีบละ 2 ช้อนและกากน้ำตาลปีบละ 2 ช้อน เมื่อต้นกล้าอายุได้ 20 วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง 20 กก. ต่อไร่ฉีดพ่นตามอัตราส่วนที่กำหนด เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า เมื่อครบ 25-30 วันเริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

5.การตกกล้า การตกกล้ามีหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์

1. การตกกล้าในสภาพเปียก หรือการตกกล้าเพื่อถนอม
2. การตกกล้าในสภาพดินแห้ง
3. การตกกล้าใช้กับเครื่องปักดำข้าว

ส่วนการปลูกข้าวแบ่งออกได้ 3 วิธีด้วยกัน ดังนี้ การปลูกข้าวในนาดำ เรียกว่า การปักดำซึ่งวิธีการปลูกแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน 1) การตกกล้าในแปลงนาในแปลงนาขนาดเล็ก 2) การถอนต้นกล้าเอาไปปักดำในนาพื้นที่ใหญ่

6. การปักดำ การปักดำเมื่อต้นกล้ามีอายุประมาณ 20-30 วันจากการตกกล้าในดินเปียก หรือการตกกล้าในดินแห้ง ก็ จะไดพอที่จะถอนเอาไปปักดำได้ขั้นแรกให้ถอนต้นกล้าขึ้นมาจากแปลงแล้วมัดรวมกันเป็นมัด ๆ ถ้าต้นกล้าสูงมากก็ให้ตัดปลายใบทิ้งสำหรับต้นกล้าที่ได้มาจากการตกกล้าในดินเปียกจะต้อง

สลัด เอาดินโคลนที่รากรอกเสียด้วยแล้วเอาไปปักค้ำในพื้นดินที่ได้เตรียมไว้ การปักค้ำจะต้องปักค้ำ ให้เป็นแถวเป็นแนวและมีระยะห่างระหว่างกอมากพอสมควร โดยทั่วไปแล้วการปักค้ำมักใช้ต้นกล้า จำนวน 3-4 ต้นต่อกอ

7. การดูแลรักษาต้นข้าว ในระหว่างการเจริญเติบโตของต้นข้าวตั้งแต่ การปักค้ำต้นข้าว ต้องการน้ำและปุ๋ยสำหรับการเจริญเติบโตในระยะนี้ต้นข้าวอาจถูกโรคและแมลงศัตรูข้าวหลายชนิดเข้ามาทำลายต้นข้าว ผู้ปลูกจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวที่ปลูกไว้เสมอ ๆ โดยแปลงกล้าและแปลงปักค้ำจะต้องมีการใส่ปุ๋ยมีน้ำเพียงพอกับความ ต้องการของต้นข้าว และพ่นยาเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว นอกจากนี้ชาวนาจะต้องหมั่นกำจัดวัชพืช ในแปลงปักค้ำอีกด้วย เพราะวัชพืชเป็นวัชที่แย่งปุ๋ยไปจากต้นข้าว

8. การเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อดอกข้าว ได้บานและมีการผสมเกสรแล้วหนึ่งสัปดาห์ก็จะเริ่มเป็นแป้ง เหลวสีขาว สัปดาห์ที่สอง แป้งเหลวนั้นก็จะแห้งกลายเป็นแป้งค่อนข้างแข็งสัปดาห์ที่สามแป้งก็จะแข็งตัวมากขึ้นเป็นรูปร่างของ เมล็ดข้าวกล้อง สัปดาห์ที่สี่นับจากวันที่ผสมเกสรจึงเป็นที่เชื่อถือได้ว่าเมล็ดข้าวแก่พร้อมเก็บเกี่ยวออกดอกแล้วประมาณ 28-30 วัน โดยทางกลุ่มชาวนาพหุใหญ่จะใช้แคะสำหรับเก็บเกี่ยวข้าว ลักษณะของแคะ คล้ายๆกับเรือมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือกระดานแคะ ดาแคะ หลอดแคะ หรือด้ามแคะ การทำแคะส่วนใหญ่ใช้ไม้ต้นเปิด ทำเป็นรูปสามเหลี่ยมคางหมูความยาวประมาณ 5-6 เซนติเมตร ความยาวตอนล่างประมาณ 8-9 เซนติเมตร กว้างประมาณ 9 เซนติเมตร ทำเป็นแผ่นหนาเส้นผ่านศูนย์กลางครึ่งของกระดานการใช้งาน เอาแคะใส่ในระหว่างนิ้วกลางกับนิ้วนาง จับรวงข้าวมาทาบกับรวงแคะ คัดที่คอรวงข้าวแต่ละราวไปจนหมดส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับรวงข้าวทำต่อไปแล้วนำข้าวมาผูกเป็นรวงให้แน่นประโยชน์จากแคะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บเกี่ยวข้าว ได้ละเอียดกว่า เมล็ดข้าวไม่ร่วงหล่น สามารถแยกรวงข้าวได้

9. การนวดข้าว การตาก การฟัดข้าว

การนวดข้าว หมายถึง การเอาเมล็ดข้าวออกจากรวงขั้นแรกจะต้องชนข้าวที่เกี่ยวจากนา ไปกองไว้บนลานสำหรับนวด การกองข้าวสำหรับนวดก็มีหลายวิธี แต่หลักสำคัญมีอยู่ว่าการกองจะต้องเป็นระเบียบถ้ากองไม่เป็นระเบียบมัดข้าวจะอยู่สูง ๆ ต่ำ ๆ ทำให้เมล็ดข้าวได้รับความเสียหายและ คุณภาพต่ำปกติชาวนามักจะนวดข้าวหลังจากที่ได้ตากข้าวให้แห้งเป็นเวลา 5-7 วัน การนวดข้าวก็ใช้แรงสัตว์ เช่นวัว ควายขึ้นไปเหยียบย้ำเพื่อขยี้ให้เมล็ดหลุดออกจากรวงข้าวเรียกว่า ฟางข้าวที่กล่าวนี้เป็นวิธีหนึ่งของการนวดข้าวซึ่งที่จริงแล้วการนวดข้าวมีหลายวิธี เช่น การนวดแบบฟาดก้าข้าวการนวดแบบใช้ค้ำขำ การนวดแบบใช้ควายขำการนวดโดยใช้เครื่องทุ่นแรงขำ แต่ส่วนใหญ่ทางกลุ่มชาวนาพหุใหญ่จะใช้กระดังเป็นภาชนะเครื่องสานใช้สำหรับฟัดข้าว สานเป็นวงกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 50-80 เซนติเมตร ขอบปากทำด้วยไม้ไผ่ เมื่อดำข้าวจนเปลือกออกหมดแล้วเมล็ดข้าวเรียกว่าข้าวสาร ส่วนเปลือกเรียกว่าแกลบ แยกเปลือกกับเมล็ดออกจากกันโดยดักข้าวในครกออกมาใส่รวมในกระดังเพื่อฟัดเปลือกออกไป การตากข้าว เพื่อรักษาคุณภาพเมล็ดข้าวให้ได้มาตรฐานอยู่เป็นเวลานานๆ หลังจากนวดและทำความสะอาดเมล็ดแล้วจึงจำเป็นต้องเอาข้าวเปลือกไปตากอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะ

เอาไปเก็บไว้ในถังฉางข้าว การตากข้าวในขณะนี้ควรตากบนลานที่สามารถแผ่กระจายเมล็ดข้าวให้ได้รับแสงแดดโดยทั่วถึงกัน และควรตากไว้นานประมาณ 3-4 แดด เพื่อลดความชื้นในเมล็ดให้เมล็ดข้าวผ่านอากาศร้อน ส่วนวิธีฟัดข้าว จะดักข้าวที่ผ่านการดำแล้วใส่ในกระด้ง ผู้ที่ทำหน้าที่ฟัดข้าวจะถือกระด้งที่ขอบใช้มือทั้ง 2 ข้างแล้วร่อนโยนข้าวขึ้น ลง บนอากาศเป็นจังหวะ เปลือกข้าวก็จะลอยออกไปจากกระด้งเองเหลือแต่ข้าวสาร และปลายข้าวหลังจากนั้นเทข้าวสารและปลายข้าวลงในเทียง (มีรูปแบบคล้ายกับกระด้ง ใช้ตีข้าวเปลือกให้ร้อนออกจากเมล็ด เรียกว่าข้าวกลิ้ง แล้วนำมาใส่ครกตำข้าวเป็นข้าวสาร เครื่องตีข้าวจะสานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปทรงกระบอก มีขอบสูง มีส่วนประกอบ 5 ส่วน คือ ท่อนพื้นบน ท่อนพื้นล่าง แขนหมุน ไม้กระดาน และคันโยกครกไม้) เพื่อร่อนเอาปลายข้าวออกจากข้าวสาร ปลายข้าวสารเรียกว่า ข้าวเปลือก (ปลายสาร) และครกไม้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าครกซ้อมมือ ครกตำข้าว (การทำครกไม้ ตัดไม้ยาว 1 เมตร ตัดท่อนท้ายให้เรียบเสมอกัน เพื่อเวลาตำจะได้ไม้กระดก จากนั้นเจาะตรงกลางด้านบนของท่อนไม้ให้ลึก และตกแต่งไปเรื่อยๆ ให้ลึกประมาณ 50 เซนติเมตรใช้ตำข้าวเปลือก) การดำมี 2 วิธี 1) ดำสากมือ ชนิดไม้เนื้อแข็ง ใช้ไม้ท่อนเคี้ยวกลมๆ ยาวประมาณ 2 เมตร เหลาให้ตลอดตรงกลางเพื่อจับสาก ดำได้ทั้งบนและล่าง 2) สากชนิดไม้ 2 ท่อน คือท่อนหนึ่งสำหรับดำ อีกท่อนหนึ่งสำหรับมือจับเรียกว่าสากโยนหรือส่วนใหญ่สมัยก่อนใช้เพื่อดำข้าวเปลือกเป็นหลัก เพราะไม่มีโรงสีข้าวในปัจจุบัน ชาวบ้านส่วนใหญ่หาวิธีการดำข้าวเปลือกเพื่อให้เมล็ดข้าวสารไว้หุงกิน การทำครกไม้จะใช้ไม้แข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้พะค่า ไม้พะยอม เป็นต้น

10. การเก็บรักษาข้าว

หลังจากชาวนาได้ตากเมล็ดข้าวจนแห้งและมีความชื้นในเมล็ดแล้ว นั้นชาวนาก็จะเก็บข้าวไว้ในถังฉาง เพื่อ ไว้บริโภคและแบ่งขาย เมื่อข้าวมีราคาสูงและอีกส่วนหนึ่งชาวนาจะแบ่งไว้ทำพันธุ์ ฉะนั้นข้าวพวกนี้จะต้องเก็บไว้เป็นอย่างดีโดยรักษาให้ข้าวนั้นมีคุณภาพได้มาตรฐานอยู่ตลอดเวลาและไม่สูญเสียความออกข้าวพวกนี้ ควรเก็บไว้ในถังฉางที่ดี ซึ่งทำด้วยไม้ยกพื้นสูงอากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อจะได้ระบายความชื้นและความร้อนออกไปจากถังฉาง นอกจากนี้หลังคาของฉางจะต้องไม่รั่วและสามารถกันน้ำฝนไม่ให้หยดลงไปในฉางได้ก่อนเอาข้าวขึ้นไปเก็บไว้ในถังฉางจำเป็นต้องทำความสะอาดถังฉางเสียก่อน

ตารางแสดงปฏิทินการทำนา

ช่วงเดือน	กิจกรรมการทำนา
เดือนมิถุนายน	เตรียมพื้นที่นา ไถนา เปิดน้ำเข้านา แฉ่งคันนา เปิดน้ำออก
เดือนกรกฎาคม	คราดนา หว่านเมล็ดข้าว
เดือนสิงหาคม	ช่วงข้าวงอก หลังจากหว่านประมาณ 10 วัน
เดือนตุลาคม	ข้าวเริ่มแตกกอ ช่วงที่ชาวนาใส่ปุ๋ยชีวภาพ แฉ่งคันข้าว
เดือนพฤศจิกายน	ข้าวเริ่มตั้งท้อง ประมาณ 1 เดือน เริ่มออกรวง
เดือนธันวาคม	ช่วงเก็บเกี่ยวข้าว ก่อนเก็บเกี่ยวจะมีการอ่านคู้าเก็บเกี่ยวข้าว

ที่มา: กลุ่มฟื้นฟูนาข้าว นาพรุใหญ่ กำพวน

4.3 การรวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน และลักษณะประจำพันธุ์

ข้าวเป็นอาหารหลักเชิงคู่ชีวิตวิถีไทย เราจะกินข้าวทุกมื้อ บางภาคกินข้าวเจ้า บางภาคกินข้าวเหนียว ปัจจุบันเป็นยุคข้าวขางหมากแพง เงินหายากแต่ใช้ง่าย ข้าวมีราคาแพง ราคาข้าวเหนียวกับข้าวเจ้าไม่ต่างกันมากนัก ข้าวสารขายกันเป็นลิตรหรือเป็นกิโลกรัม ต่อไปในอนาคตเราจะต้องซื้อข้าวเป็นกิโลกรัมหรือแพ็คเกจสูงๆ ถุงละ 1 กิโลกรัม และ 5 กิโลกรัม ลิตรที่ใช้สวนข้าวหรือการดวงข้าวเปลือกจะหายไป เหมือนกับในอดีตที่ชาวนาใช้ควายไถนา ก็เปลี่ยนมาเป็นรถไถนา หรือรถแทรกเตอร์ ชาวนาที่เคยใช้เคียวเกี่ยวข้าว ยุ่งฉางย้ายไปอยู่รีสอร์ท โรงสีข้าวในหมู่บ้านล้มหายจากจาก แต่ก่อนเมื่อข้าวสารหมดชาวนาก็จะเอาข้าวเปลือกไปสีที่โรงสีในหมู่บ้าน ได้ข้าวสารกลับมาพร้อมกับปลายข้าวและรำข้าวนำมาใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนชั้นดีที่ไม่ต้องไปหาซื้อตามท้องตลาดเหมือนในปัจจุบัน และในอนาคตตลาดสดก็จะหายไปเป็นรูปเปอร์มาเก็ตมาแทนที่

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังมีชาวนาบ้านกำพวน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการทำนา ซึ่งจากเดิมพื้นที่นาพรุใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่นาข้าวผืนใหญ่ของคนในตำบลกำพวน ถูกปล่อยทิ้งเป็นนาร้างนานกว่าสิบปี ชาวนาบ้านกำพวนภายใต้การรวมกลุ่มฟื้นฟูนาข้าวนาพรุใหญ่ ได้พลิกฟื้นผืนนาแห่งนี้ ปัจจุบันได้ขยายพื้นที่ทำนา มากกว่า 50 ไร่

4.3.1 พันธุ์ข้าวพื้นบ้านและลักษณะประจำพันธุ์

จากการได้ศึกษารวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นบ้านและพันธุ์ข้าวจากพื้นที่อื่นมาปลูกในพื้นที่นาพรุใหญ่ จำนวน 15 สายพันธุ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงสายพันธุ์ข้าวท้องถิ่นและลักษณะประจำพันธุ์

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
1.	ข้าวลูกหวาย 	ข้าวเจ้า	ลักษณะของลำต้นจะอวบ มีสีม่วงลายของลำต้น คล้ายกับสีลายลูกหวาย ต้นข้าวมีความสูง 150-160 ซม. ในส่วนของใบข้าวลูกหวายจะมีสีเขียวเข้มมีเส้นขรุขระ ความกว้างของใบประมาณ 2 ซม. และความยาวของใบยาวประมาณ 62 ซม. คอรวงข้าวยาวประมาณ 18-19 ซม. ความยาวของรวงข้าวประมาณ 32 ซม. รวงจะเป็นสีดำเมื่อออกรวงใหม่ เมื่อข้าวสุกจะเปลือกออกสีเหมือนลูกหวายสีน้ำตาลอมดำ เมล็ดข้าวจะเป็นสีแดงส้ม การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 7 เดือน
2.	ข้าวเล็บมือนาง 	ข้าวเจ้า	ความสูงของต้นอยู่ที่ประมาณ 120 ซม. ความยาวของใบประมาณ 53 ซม. และความกว้างประมาณ 1 ซม. คอรวงยาวประมาณ 30 ซม. ลักษณะของเมล็ดเรียวยาวขนท้ายดำ เปลือกสีเหลือง เมล็ดข้าวจะเป็นสีขาว การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 5 เดือน

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
3.	ข้าวเล็บนก 	ข้าวเจ้า	ความสูงประมาณ 150 ซม. ความกว้างของใบประมาณ 2 ซม. ยาวประมาณ 60 ซม. คอรวงยาวประมาณ 8 ซม. คอรวงนี้จะไม่ค่อยเหี่ยวเฉาง่าย จะมีความสคออยู่เสมอ ในส่วนของเมล็ดจะสั้น เล็กปลายจะมีสีดำ การแตกกอ 1 กอประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน
4.	ข้าวสังข์หยด 	ข้าวเจ้า	ลำต้นจะแข็งแรง ความสูงของลำต้นประมาณ 120 ซม. ลักษณะของใบจะมีสีเขียวใบเรียวยาว กว้างประมาณ 1 ซม. และมีความยาว ประมาณ 27 ซม. คอรวงยาวประมาณ 28 ซม. รวงข้าวยาว 8 ซม. ลักษณะของเมล็ดข้าวเรียวยาวปลายสีดำ เปลือกจะมีสีฟางเมล็ดข้าวจะมีสีแดงเข้ม ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 5 เดือน
5.	ข้าวนางเกิด 	ข้าวเจ้า	ลักษณะของลำต้นจะเป็นสีเขียวอ่อน ลำต้นมีความสูงประมาณ 160 ซม. ลักษณะของใบมีสีเขียวเข้มความกว้างของใบประมาณ 1.5 ซม. ยาวประมาณ 60 ซม. คอรวงยาวประมาณ 7 ซม. เปลือกของเมล็ดข้าวเมื่อออกรวงจะเป็นสีเขียวอมม่วง ลักษณะของเมล็ดข้าวจะเล็กปลายสีดำ คล้ายกับข้าวเล็บนก ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวประมาณ 6-7 เดือน

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
6.	ข้าวสามสายพันธุ์ 	ข้าวเจ้า	ลักษณะของลำต้นจะเป็นสีเขียวอมขาว คอปล้องสีน้ำตาล ความสูงของลำต้นสูงประมาณ 160 ซม. ใบจะมีสีเขียวกว้างประมาณ 2 ซม. และความยาวของใบประมาณ 50 ซม. คอรวงข้าวสีเขียวอมเหลือง ความยาวคอรวง 38 ซม. เปลือกเมล็ดข้าวสีเหลือง ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน
7.	ข้าวเหนียวดำ 	ข้าวเหนียว	ลักษณะของลำต้นเป็นปล้องสีน้ำตาล ความสูงประมาณ 100 ซม. ใบจะมีสีเขียวเข้มดำ และเรียวยาว ประมาณ 37 ซม. เมื่อข้าวออกรวงมีเป็นสีดำเข้ม เมื่อข้าวสุกเต็มที่เปลือกจะเป็นสีน้ำตาลอมดำ เมล็ดข้าวเป็นสีดำ ระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3 เดือน
8.	ข้าวดอกขำแดง 	ข้าวเจ้า	ลักษณะลำต้นเป็นปล้องสีน้ำตาล ความสูงประมาณ 100 เซนติเมตร ใบสีเขียวอมเหลือง แดกกอ 1 กอประมาณ 3 ต้น

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
9.	ข้าวดอกขำขาว(ข้าวขาวไร่) 	ข้าวเจ้า	แตกกอ 1 กอประมาณ 3-5 ต้นลักษณะความสูง 60 ซม.
10.	ข้าวหอมปทุม 	ข้าวเจ้า	แตกกอ 1 กอประมาณ 5-6 ต้น ลำต้นสูง 60 เซนติเมตร
11.	ข้าวอยุธยา 	ข้าวเจ้า	แตกกอ 1 กอประมาณ 5-6 ต้น ความสูงลำต้น 60 เซนติเมตรลำต้นกลม ใบชูบน ความกว้างของใบ 2.3 ซม. รวงข้าวสีเหลืองอ่อน เม็ดข้าวสีขาว เป็นข้าวอ่อน ระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3-4 เดือน

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
12.	ข้าวดอกพะยอม 	ข้าวเจ้า	ลำต้นสูงประมาณ 150 เซนติเมตร เป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสงอย่างอ่อน มีอายุเก็บเกี่ยว ถ้าปลูกช่วงเดือนมิถุนายน เก็บผลผลิตเดือนตุลาคม ถ้าปลูกปลายเดือนสิงหาคม เก็บผลผลิตเดือนมกราคม (อายุประมาณ 145-150 วัน) ลำต้นเขียว ใบยาวค่อนข้างแคบ ชูรวงดี เมล็ดเรียวยาว ข้าวเปลือกสีฟางก้นจุด มีระยะพักตัวของเมล็ดประมาณ 2 สัปดาห์ เมล็ดข้าวเปลือก ยาว*กว้าง*หนา=7.3*2.2*1.8 มิลลิเมตร ผลผลิตประมาณ 250 กิโลกรัมต่อไร่ ลักษณะเด่น คอรวงยาวสามารถปลูกเป็นพืชแซมยางได้ดี มีความต้านทานโรคไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคใบขีดสีน้ำตาล ข้อควรระวัง ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้งและโรคใบวงสีน้ำตาล
13.	ข้าวเหนียวสุขสำราญ 	ข้าวเหนียว	ลักษณะของลำต้นอวบใหญ่กว้างประมาณ 4 ซม. ใบยาวประมาณ 3.4 ซม. ลำต้นสูงประมาณ 100 ซม. ใบสีเขียวอมเหลืองคอรวงยาวประมาณ 5-6 ซม. เมล็ดสีส้มเมล็ดข้าวข้างในเป็นสีขาวเข้มเวลาสีข้าวกล้องจะเป็นสีขาวขุ่นเหมาะสำหรับทำเป็นขนมได้ตลอดเวลาหุงไม่ค่อขสูกง่ายเวลาสุกจัดเปลือกจะเป็นสีส้มอมน้ำตาล ระยะเวลาที่เก็บเกี่ยว 5-6 เดือนแตกกอประมาณ 5-8 ต้น

ลำดับ	ชื่อข้าว	ชนิด	ลักษณะประจำพันธุ์
14.	ข้าวเหนียวนาพรุใหญ่ 	ข้าวเหนียว	ลักษณะต้นใหญ่ข้าวจะเป็นสีเขียวความสูงประมาณ 100 ซม. ลำต้นกลมอวบ-ใบกว้าง 3.4 ซม. เป็นขนใบสีเขียวอมเหลืองคอรวงยาว 5 ซม. เมล็ดใหญ่ข้าวจะเป็นสีขาวเปลือกสีเหลืองเข้ม
15.	ข้าวเหลืองภูเขาทอง 	ข้าวเจ้า	ลำต้นจะมีสีเหลือง ความสูงของลำต้นประมาณ 165 เซนติเมตร ลักษณะของใบจะมีสีเหลืองความกว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตร และมีความยาวประมาณ 60 เซนติเมตร คอรวงยาวประมาณ 8 เซนติเมตร เปลือกของเมล็ดจะมีสีเหลืองลักษณะของเมล็ดข้าวสีขาวน่านม การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 15 ต้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว 7 เดือน

อย่างไรก็ตามพันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่ทางผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนได้ออกเล่าเรื่องข้าว ในอดีต 30 ปีที่ผ่านมาคนกำแพงส่วนใหญ่มิอาจมีอาชีพทำนา และข้าวที่ปลูกกันในสมัยนั้น คือข้าวลูกหาวยกำแพง “ข้าวลูกหาวย” คือชื่อของข้าวรวงลาย โดยได้หึงฮิดเป็นผู้ที่ได้ตั้งชื่อนี้ขึ้นมา สาเหตุที่ได้ตั้งชื่อว่าลูกหาวย เพราะข้าวสีคล้ายกับลูกหาวย ข้าวข้างรวงข้างปลูกใกล้เคียงกับข้าวเหนียวดำ เกิดพันธุ์ข้าวในแปลงพันธุ์ข้าวขึ้นมา 1-2 รวงทุกครั้ง แล้วเก็บรวงข้าวไว้รวมกัน แล้วเอามาปลูกแล้วจึงเกิดเมล็ดขึ้นมาเป็นสีขาวเม็ดเป็นสีส้ม และเปลือกออกมาดูของขูดดูในรวงข้าวมีบางเมล็ด มีสีข้าวเหมือนนม บางเมล็ดเป็นข้าวเจ้า และนำมาเป็นข้าวซ้อมมือ เมื่อเอาลงมาปลูก 3 ที่นา ½ ไร่ สำหรับไว้กินเอง แต่ลูกหลานไม่ชอบกินเพราะมันเป็นสีแดง ตอนแรกที่เราไม่ได้กินข้าว จะกินเหมือนข้าวเหนียว ทำให้มีรสชาติ และได้หึงฮิดได้ใส่ข้าวใน 1 ไร่ มาเรื่อย ๆ ทุกปี แล้วเอามากองแยกไว้เพื่อทำพันธุ์ไว้สำหรับปลูก และเมื่อนำมาหุงแล้วจะมีลักษณะเป็นสีแดง แต่ได้หึงฮิดเอาไว้กินเองแม้ลูกหลานไม่ชอบ ต่อมาญาติของได้หึงฮิดก็นำไปปลูกที่บางหิน เป็นระยะเวลา 2 ปี ทำให้มีพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้น แล้วนำเอามาปลูกเพิ่ม และมีสีส้มเหมือนที่เคยกิน จึงได้ตั้งชื่อว่าข้าวลูกหาวย และก็รู้สึกภูมิใจที่ข้าวลูกหาวยเป็นข้าวประจำท้องถิ่น ต่อจากนั้นก็ได้นำมาขยายพันธุ์เพิ่ม โดยได้ผลผลิตสีขาวเหมือนข้าวเหนียว ได้ทดลองปลูกมาเรื่อยๆ จนถึง

ปัจจุบันนี้ และจะมีการทดลองผสมพันธุ์ข้าว 5 เดือน เพาะข้าวลูกหวาย 7 เดือน เท่ากับข้าวรวงยาว ข้าวเหนียว 5 เดือน และได้ทดลองปลูกข้าวรวงยาว 5 เดือน เมื่อปลูกใกล้ๆ กันจึงเกิดพันธุ์ผสมขึ้นมา บางครั้งก็เกิดมาจากข้าว เถ็บ จึงเก็บพันธุ์มาเพื่อเอามาใช้ทำพันธุ์ ซึ่งเมล็ดยาวเหมือนข้าวตราช้าง (ชื่อข้าวเถ็บนกจากบางหิน) เกี้ยวข้าว ไวโนและเอามาปลูกเพิ่มในพื้นที่ จึงเกิดข้าวลูกหวายขึ้นมา

4.4 สาเหตุการเกิดปัญหาร้างและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา

จากการสัมภาษณ์เจ้าของนาข้าวแล้วได้ขอความคิดเห็นต่างๆ และได้ข้อสรุปทุกคน ก็ยังรักพื้นที่ นาข้าวกันทุกคน แต่ทำเองไม่ไหว หวังอยากให้ลูกหลาน และคนรุ่นหลังที่มีกำลังหันมาทำนากันไป และ อยากให้รักษาพื้นที่นาให้ถึงในอนาคตข้างหน้า เมื่อข้าวยากมากแพง และสิ่งที่ต้องการของทุกคน คือ เครื่องสี ข้าวควรมีอยู่ในชุมชนบ้าง เพราะสาเหตุของการหยุดทำนา คือ ไม่มีเครื่องสีข้าว และกำจัดน้ำเสียจากกองขยะ และในช่วงหน้าแล้งมีน้ำใช้ไม่เพียงพอต่อการเกษตร

หากย้อนกลับไปอดีต เมื่อก่อนชาวบ้านกำแพงทำนาทำกันทุกบ้าน ไม่ต้องซื้อข้าวกิน ส่วน ครอบครัวที่มีนาเล็กๆ เช่าที่นาเขาทำ ผู้ที่ไม่มีนาก็ทำนารับจ้างค่านา เก็บข้าว ค่าจ้าง จ่ายเป็นข้าวเก็บไว้กินแทน เงิน บางทีคนไทยพลัดถิ่นเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านไปนาไปช่วยเก็บข้าวเขาให้ข้าว ไปกินแทน หรือให้(ชากาด) เป็นการให้ทานกับคนที่ไม่มีข้าวกิน มีการลงแขกเก็บข้าวพลัดเปลี่ยนกันไปช่วยเก็บข้าวกันทุกวัน ทุกคนที่ทำนา จนเก็บหมดทุกเจ้า เมื่อเก็บหมดก็ช่วยกันหาบขนข้าวกลับบ้าน ช่วยนวดข้าว ตากข้าว บ้างเจ้าเก็บไว้ทั้งฟาง เมื่อเอามาถึงบ้านก็นับจำนวนข้าวที่มากเท่าไร ก็ทำการออกชากาด 40 ถัง ออกชากาด 4 ถัง ข้าวเปลือก ทำให้ทุกคนในชุมชนอยู่กันอย่างพอเพียง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อของใครไม่พอก็แบ่งปันกัน

การทำนาในหมู่บ้านเริ่มลดลง เมื่อนายทุนเริ่มเข้ามาซื้อที่นาข้าว มีนายหน้าเริ่มซื้อที่นาจากอ่าว จากที่ติดกับหาดประพาส นาในหลังโรงเรียนกำแพง นานอกหน้าถนนปั๊มน้ำมันหน้าโรงเรียนบ้านภูเขาทอง และที่ใกล้ๆ โปร์ (สุสานคนอิสลาม) และนาริมถนนหน้าภูเขาทอง (ที่ขุดถูกปิด) และนาที่ทางท่ากลาง (ปัจจุบัน เป็นนาทุ่งหมดแล้ว) และนาท่าคึกฤทธิ์ที่ใกล้เขากล้วย ก็เป็นนาทุ่งเช่นกัน นายทุนเริ่มซื้อที่นามาจนหมดทำเป็น นาทุ่ง

นาपुरใหญ่เริ่มมีปัญหา เกิดหอยเชอรี่ระบาด ในที่นา เดิมหอยเชอรี่ไม่เคยมีในผืนแผ่นดินบ้าน กำแพง อาจจะไม่รู้จักชะด้วยซ้ำ ลักษณะตัวมันเป็นอย่างไร? ในท้องนาจะมีแต่หอยข้าว หอยขม (นางสาวเสาวีระ คงยศเล่าความว่า : ซึ่งตอนเด็กเราเก็บหอยขมก่อนไปโรงเรียนเพื่อที่จะเก็บไปขายที่ตลาดนัด วันอาทิตย์กับวันพุธเท่านั้น ขายก็โลกรับแค่ 5-7 บาทเท่านั้น ซึ่งเงินที่ได้มานั้นเราก็เก็บเอาไว้เป็นค่าขนมไปโรงเรียน)

ตั้งแต่มีการซื้อนาข้าวหอยเชอร์รี่กระบวนักัดกินดินข้าวของชาวนาที่ได้ปลูกไว้จนหมด
ซ่อมแซมทำไร่ให้หมด จนทำให้ชาวนาเริ่มท้อแท้ และมีเหตุการณ์น้ำท่วมนาข้าว จนทำให้ร่องน้ำนั้นดินแข็ง
และน้ำที่ไหลมาจากกองขยะนั้นชาวนาเริ่มมีอาการคันตามมือตามขา เนื่องจากข้างบนนั้นมีกองขยะเป็นที่ทิ้ง
ขยะของ อบต. น้ำเสียจากกองขยะไหลผ่านเขื่อนของชาวนา ส่งผลกระทบต่อผู้ทำนา (สาเหตุ อบต.รุ่นก่อนๆ
ได้ซื้อที่นาทำเป็นกองขยะของหมู่บ้าน พุดง่ายก็คือ ตรงนั้นเป็นเหมือนคันน้ำ เมื่อน้ำที่ไหลลงมาจากกองขยะทำ
ให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน เพราะความคิดของคนเห็นแก่ตัวและเห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองทำให้
สร้างปัญหาแก่ชาวนา ชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และได้ทำลายชีวิตของคนในชุมชนและชาวนาใน
หมู่บ้านให้ตายเร็วขึ้น เพื่อตัวเองจะได้มีความสุขคนเดียว โดยที่มันไม่ได้มองความหายนะของผู้อื่น เป็นสิ่ง
ธรรมดา เพราะพวกมันไม่มีความเดือดร้อนสักนิด ไม่ว่าใครจะได้เป็นนายก อบต.หรือ ผู้ใหญ่ กำนันหรือ
นายอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานก็ไม่มีปัญหาที่จะแก้ไข มีความรู้แต่ไม่มีปัญญาที่จะทำให้แผ่นดินเกิดของ
ตนเองนั้นดีขึ้นมีแต่จะทำให้เลวร้ายลงทุกครั้งที่ชาวบ้านไปบอกให้รับรู้ช่วยแก้ปัญหาให้ก็ปฏิเสธทุกครั้ง (ยัง
พูดออกมาได้ว่าไม่ใช่รุ่นนี้ รุ่นก่อนโน้นแหละที่ซื้อนาทำกองขยะ เขาเพียงแค่ทำต่อไป) แล่นี่หรือคนที่
ทำงานเป็นตัวแทนของชาวบ้านชาวนา ชาวชุมชนตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ ฝั่งซีกม้นก็ว่าสำราญแล้ว
แต่ฆ่าลูกหลานของพวกเขาทุกวันให้ตาย

เริ่มจากนาถึกที่เป็นแหล่งปลูกข้าวที่งามที่สุดของนาพริใหญ่ก็เริ่มทำนาไม่ได้ เริ่มหยุดการ
ทำนาไปที่ละเจ้า สืบเนื่องจากปัญหาหอยเชอร์รี่ที่มากแล้วยังไม่รู้จักรักษากำจัดมัน และปัญหาน้ำเสียจากกอง
ขยะที่ไหลผ่านเข้ามาในนาข้าวก็ตามมา (นางสาวเสาว์ คชยศ เล่าว่า น้ำเสียจากกองขยะทำให้เกิดผื่นคันตาม
แขนและขาเมื่อก่อนใหญ่คำ ถ้าปัจจุบันใครเห็นเขาก็กว่เป็นโรคเอดส์ แต่จริงแล้วไม่ใช่ แค่ผื่นคันที่มาจากน้ำกอง
ขยะนั่นเอง)

เมื่อปี พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านการประกอบ
อาชีพทางการประมง การเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งมีทั้งหมด 25 ห้าง ปลาจำนวน 1,000 ตัว ก็ไปกับน้ำหมด
จึงทำให้ชาวบ้านที่ประสบภัยไม่รู้ที่จะไปทำอะไร เกิดภาวะการว่างงาน ไม่มีรายได้เลี้ยงครอบครัว

มีครอบครัวหนึ่งที่หยุดการทำนา คือครอบครัวของนายอุ้มมาด คชยศ จนมาถึงปลายปี
พ.ศ. 2547 อบต.ได้งบประมาณมาสร้างถนน ในช่วงจังหวะนี้ข้าวที่ปลูกกำลังตั้งท้องพอดี รวงข้าวเริ่มจะออก
เมล็ดข้าว อบต.ก็ตัดถนนผ่านนาข้าวของนายอุ้มมาด คชยศ และของคนอื่นอีกและถมดินที่นาข้างบนซึ่งเป็นทาง
ไหลของน้ำคาหุด โดยที่ธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถทำได้ ทำให้นาข้าวที่ออกรวงเกิดข้าวลีบไม่มีเมล็ด จึงไป
ร้องเรียนให้เขาหยุดทำถนน เพราะเขาไม่ได้บอกให้รู้ว่าจะมาสร้างถนน ชาวนาจึงไม่สามารถทำนาได้ ผลผลิต
จากการทำนาในปีนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ปลูก 10 ไร่ ได้ข้าวแค่ 200 ถัง เมื่อ พ.ศ. 2548-2550 ครอบครัวของนายอุ้ม
มาด คชยศ ก็เลยหยุดการทำนา 3 ปีเต็ม

จนปี พ.ศ.2551 ได้มีการพูดคุยกันว่าจะทำนา น่าจะฟื้นฟูนาร้างมาปลูกข้าว เพราะข้าวสารทุก
วันนี้แพงขึ้น จากเดิมถึงละ 200 บาท แต่เดี๋ยวนี้อันละ 400-500 บาท ทำให้เกิดการเข้าใจมากขึ้น พ่อค้าคนกลาง
รวยขึ้น แต่ชาวนาอย่างเรานี้จึกกลับจนลง เพราะไม่มีข้าวกิน ทุกคนจำเป็นต้องกินข้าว ถึงแม้ราคาข้าวสารจะ

แพงขนาดไหนทุกคนก็ต้องซื้อต้องกินกันทั้งนั้น เพื่อให้ชีวิตนั้นอยู่รอด ซึ่งได้ยกตัวอย่างครอบครัวหนึ่ง เป็นครอบครัวของนายอุ๋นมาด คงยศ ในแต่ละปีหนึ่งเขาต้องข้าวสารประมาณ 40,000 บาทต่อปี เมื่อคิดเป็นจำนวนเงินแล้วค่าใช้จ่ายในการซื้อข้าวสารนั้นมากมายเหลือเกิน ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายอื่นๆอีก

ได้มีการพูดคุยและซักชวนกันทำนาดีกว่า ก็เลยชวน (คุณสุไลหมาน หาญจิตร) ทำนา เริ่มหาพันธุ์ข้าวมาจากเกาะยาว เพราะที่กำแพงนพันธุ์ข้าวที่นั่นสูญหายหมดแล้ว ช่วงแรกจะทำนาแค่ 2 ครอบครั้ว ไม่มีใครกล้าทำนาเพราะไม่มีที่สีข้าว โรงสีข้าวไม่มี ได้มีการทดลองปลูกข้าวในปี 2551 ได้ข้าว 400 ถัง แคนา 6 ไร่ สองครอบครั้วนี้ได้ทำนาข้าว ก็พบว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายได้เยอะพอสมควร มีข้าวกินอย่างเพียงพอตลอดปี ได้เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เพื่อเป็นอาหาร ก็เกิดความรู้สึกว่า “อยากให้คนที่มีความรู้ที่มากกลับมาทำนาข้าวอีก และอยากให้อนุรักษ์นาข้าวไว้เพราะนาข้าวเริ่มจะไม่มีไว้ให้คนรุ่นหลังได้เห็น ได้รู้จักนาข้าวอีก” (นึกคิดถึงอดีต ตอนยังเป็นเด็ก ในขณะที่ปะมะไม่มีข้าวสาร ไม่มีข้าวให้ลูกๆกิน ปะดัมมะพริ้วอ่อนกับข้าว 1 ถังมือให้ลูกกิน ตอนเช้าๆปะบอกกับมะว่าจะไปซื้อข้าวสารที่อำเภอเกาะเปอร์ ในสมัยนั้นไม่มีรถโดยสาร ถนนหนทางนั้นลำบาก ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร เส้นทางคดเคี้ยวเป็นถนนลูกรัง ส่วนใหญ่ชาวบ้านไปกับรถจักรยานยนต์ ต้องไปเช่าแถวซื้อข้าวสาร ชื่อน้ำตาลเพื่อเอามากิน แต่พอปะกลับมาต้องพบกับความว่างเปล่าในมือไม่มีข้าวสาร ปะได้แต่สายหน้าไปมาบอกว่าวันนี้เราไม่ได้ข้าวสาร ต้องไปพุงนี่อีกตอนรุ่งเช้า กว่าจะได้ข้าวสารต้องคอยเฝ้าถึง 3 วันกว่าจะได้ ได้มาก็แค่ 3 กิโลกรัมเท่านั้น ได้มาก็ต้องนำมาต้มผสมกับมะพริ้วอ่อนอีก ต้องประหยัด กว่าจะได้มาอีก ก็ต้องรอประมาณ 1 – 2 เดือน จนบางครั้งไม่มีข้าวสารกรอกหม้อ มะต้องบากหน้าไปขอืมข้าวสารของเพื่อนบ้านที่เขาปลูกข้าวมีข้าวเยอะๆมา แล้วแลกกับข้าวที่ยังไม่สุกที่ปลูกไว้ก่อน เมื่อข้าวสุกได้เวลาเก็บเกี่ยวค่อยคืนกลับ ด้วยความรู้ของปะมะที่แค่จบ ป.2-ป.4 นั้นมีเพียงน้อยนิด ไม่สามารถใช้ความรู้ได้นั้นได้นอกจากทำงานใช้กำลัง ตกปุ่ค่า กิโลกรัม 3 บาท ได้มามากน้อยแค่ไหน ก็เอาไปซื้อของกินของใช้ในครั้วเรือนหมด)

เมื่อสมาชิกเพิ่มขึ้นก็มีปัญหาตามมาอีกนั่นก็คือ ปัญหาโรงสีข้าว เครื่องสำหรับสีข้าวไม่มี ปีแรกที่ทำนา ก็ใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม คือการตำข้าวกับครก เก็บข้าวไว้กินเอง พอปีที่ 2 ก็เริ่มหาเครื่องสีข้าวแบบโบราณ ได้มาก็สีข้าวไม่พอับความต้องการของสมาชิกที่เพิ่มขึ้น ได้แต่สีพอได้กินกันเท่านั้น หลังจากนั้นได้ซื้อเครื่องสีข้าวไฟฟ้า เคมีเคยจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังได้คนละ 15,000 บาท ให้คืน 30% เป็นทุนในกลุ่มกระชังปลา ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิวมมิตรไทย และได้ซื้อเครื่องสีข้าวไฟฟ้าขนาดเล็กราคา 30,000 บาท สีข้าวได้ประมาณวันละ 6 ถัง รับจ้างสีข้าวจากสมาชิก กิโลกรัมละ 4 บาท ด้วยสมาชิกเพิ่มขึ้นเครื่องสีข้าวขนาดเล็กเกิดความเสียหาย ชำรุด จึงทำให้มีปัญหา เนื่องจากในท้องถิ่นนั้นไม่มีอะไหล่ซ่อมเครื่อง ต้องส่งบริษัทโดยตรงเกิดความล่าช้าในการสั่งซื้อ

จากการเก็บข้อมูลพบว่า เจ้าของนาพริ้วใหญ่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่เหลืออยู่ จำนวน 56 ราย และนายทุนที่เข้ามาซื้อที่นา เปลี่ยนจากที่นาเป็นสวนยางพาราและสวนปาล์มจำนวน 11 ราย รายชื่อผู้ทำนาปัจจุบัน ที่ยังไม่ได้ขาย 45 ราย

อาจกล่าวโดยสรุปจากการสอบถามเจ้าของนาที่ไม่ได้ทำนาได้ว่าสาเหตุของนาร้าง และจะได้รู้สาเหตุปัญหาของแต่ละครอบครัว ว่าสาเหตุที่นาร้าง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความคิดเห็น แตกต่างมากมาย มีปัญหาหลายด้าน ส่วนใหญ่ปัญหาเกิดจาก สาเหตุแรกคือไม่มีเครื่องสีข้าว สาเหตุต่อมาคือน้ำเสียจากกองขยะ หอยเชอรี่และปัญหาน้ำดิน ตามผิวหน้า และน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ และการซื้อนาของนายทุนมีเพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน จึงทำให้ต้องมีการขายที่นาไป บางครอบครัวก็เกียจทำนา เด็กวัยหนุ่มสาวออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น บางครอบครัวสนับสนุนให้ลูกทำงานที่มีตำแหน่ง จึงนำที่นาไปหาเลี้ยงหรือนำไปเป็นทุนเพื่อไปประกอบอาชีพ ที่ดีกว่าการทำนา บางคนขายนาเพื่อซื้อรถ ซื้อบ้าน หรือทำอาชีพที่มีเกียรติกว่าชาวนา จนลืมไปว่าอดีตเคยลำบาก ซึ่งทุกคนก็กินข้าว ไม่ได้กินอาหารที่มาจากกตัตถาการ หรืออาหารจากสวรรค์ และที่ได้มีตำแหน่งงานทุกวันนี้ก็เพราะเงินที่มาจากการทำนากินข้าว นั่นเอง และที่ได้อยู่อย่างสุขสบายก็มาจากการขายผืนนาที่ปู่ย่า ตายายได้สร้างไว้

4.5 กระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ผ่านมิปัญญการทำนา

โลกของความเป็นจริงมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาและไม่มีวันที่สิ้นสุด หากเราถือว่าการเรียนรู้คือชีวิต และชีวิตคือการเรียนรู้ การดำรงชีวิตของมนุษย์จึงต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นครรลองของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตตั้งแต่ปฏิสนธิ จนกระทั่งสิ้นชีวิต เรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย “นาแห่งการเรียนรู้” เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนเกษตร เยาวชน ภาควิชาชุมชน” เริ่มจากการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนสถาบันศาสนา แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ กว้างไกล ครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก

จากกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของการฟื้นฟูภูมิปัญญการทำนาข้าว นาพสุใหญ่ พบว่า การรวมคน โดยทางที่มิวิจัยได้ประสานชาวนา และผู้ที่เกี่ยวข้อง มาร่วมทำกิจกรรมลงแขกดำนา และลงแขกเก็บเกี่ยวข้าวเป็นประจำทุกปี ซึ่งจากการมาร่วมทำกิจกรรม ทุกคนได้เล็งเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักว่าทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกันแต่ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ในแต่ละช่วงของฤดูกาลทำนา ทางกลุ่มฟื้นฟูนาข้าว นาพสุใหญ่ ได้ประสานงานความร่วมมือจากภาคีต่างๆเพื่อจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่เด็กเยาวชนในเรื่องของคุณค่าของข้าว ความสำคัญของการทำนา โดยมีคณะครูอาจารย์ และนักเรียนจาก โรงเรียนดำรงศาสตร์วิทยา โรงเรียนบ้านกำแพง และโรงเรียนบ้านภูเขาทอง สับเปลี่ยน หมุนเวียนมาเรียนรู้จากฐานสู่ฐานติดต่อกันกว่า 6 ปี เด็กนักเรียนและคณะผู้เข้าร่วมให้ความสนใจร่วมกันดำนา เก็บเกี่ยวข้าว มีการนวดข้าว ตากข้าว ฝัดข้าวด้วยกระด้งและสีข้าวด้วยเครื่องสีข้าวโบราณ และ

ซ่อมข้าวด้วยสาก ทุกคนให้ความสนใจ กิจกรรมนี้ เด็กได้รู้จักคันข้าว เมล็ดข้าว โดยทางโรงเรียนให้ความสนใจต่อกิจกรรมนี้มาก จึงให้จัดกระบวนการขั้นตอนการดำนา การปลูกข้าวนั้นเป็นอย่างไร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชาวนาเป็นอย่างไรในอดีต เพราะปัจจุบันนี้เด็กในท้องถิ่นไม่เคยเห็นคันข้าว ไม่เคยสัมผัส เพราะผู้ปกครองไม่ทำนา เด็กรุ่นหลังจึงไม่รู้จักคันข้าวว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร

ครั้งหนึ่งจากคำบอกเล่าของคุณเสาะะ คงยศ (ความรู้สึกในการจัดกิจกรรมปลูกข้าวของชุมชนมาเมื่อได้ขึ้นเคียวพุดกันว่า คันข้าวเป็นอย่างไรเองหรือ และรวงข้าวเป็นแบบนี้เอง เพราะเด็กๆได้เห็นตอนที่เห็นข้าวสาร ตนเองรู้สึกใจหายวูบทันทีที่เด็กรุ่นหลังไม่รู้จักคันข้าว นาข้าว ตนจึงอยากให้เรียนรู้การทำนา และรู้จักวางแผนพื้นที่นาข้าว เพราะตอนนี้พื้นที่นาข้าวเริ่มจะหมดไป เพราะมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม ในนาข้าวเป็นบางส่วนแล้ว นี่เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งของชาวนาเช่นกัน เมื่อมีการปลูกปาล์มขึ้นเริ่มจะมีหนูออกมากัดกินคันข้าว รวงข้าว นอกจากจะมีหนูแล้วก็มีฝูงนกมากินข้าวเช่นกัน)

การร่วมคิดของชาวนาผู้ใหญ่ที่ผ่านมา นางสาวเสาะะ คงยศ เล่าให้ฟังอีกว่า การที่ครอบครัวของตนเองและพี่น้องชาวนาหันกลับมาทำนาอีกนั้น เพราะพื้นที่นากำลังจะหมดไป หายไปจากตำบลกำพวน เพราะเขาแปรเปลี่ยนจากเดิมเป็นที่นาหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจแทนข้าวที่พวกเขากินทุกวันทุกมื้อ เขาไม่ได้คิดพิจารณาสักนิดว่า การที่พวกเขาปลูกปาล์ม ปลูกยาง พวกเขาต้องกินข้าวนั้นแหละ เงินที่ได้มาก็ต้องนำไปซื้อข้าวสารนั้นอยู่ดี เพราะคนเราเติบโตมาด้วยข้าว ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย ป๊ะเล่าให้ฟังว่า เมื่อสมัยสงครามญี่ปุ่นขึ้นเมืองมาที่กำพวน สมัยนั้นลำบากมาก ไม่มีอะไรกิน ได้แต่ขูดหัวมัน หัวเผือก หัวบอนคำกินในสมัยนั้นมีเยอะมาก แต่ปัจจุบันไม่มีให้หากินแล้ว และยังบอกอีกว่า แม้แต่ข้าวสาร น้ำตาล เหลือ ก็หากินยาก เพราะออกไปไหนไม่ได้ต้องคอยหลบถูกระเบิด ที่เขาตกลงมา ระเบิดแต่ละครั้งแผ่นดินสะเทือน ต้องหลบอยู่ในบ่อน้ำร้าง ต้องอยู่ในที่มืด โดยที่ไม่มีแสงไฟ ในบ่อน้ำร้างนั้นมีขุมและรินต้องทนอยู่อย่างทรมาณ อยู่กัน 7-8 คน ในนั้นก็จะมีหัวมันนี้ (มันสับปะหลัง) และมะพร้าวอ่อนเป็นทล่ายๆ เอาไว้กินยามหิว เพราะไม่มีหุงข้าว ทุกครั้งที่ปะนิกภาพสมัยนั้นไม่เคยลืม เพราะเหตุการณ์ที่ฝังใจมาจนถึงทุกวันนี้)

ปัจจุบันนี้ ทุกคนได้ลืมเหตุการณ์เหล่านั้นไปหมดแล้ว คิดถึงความสบายอย่างเดียวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่า จึงลืมไปว่าต่อไปเด็กรุ่นหลังมันยังมีอยู่ไม่ได้สอนให้รู้จักความลำบากและไม่สอนให้ช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือครอบครัว จึงไม่เห็นคุณค่าของการทำนา การทำไร่ เพราะทุกวันนี้สอนให้ถูกรักความสบายพร้อมกับเอาเปรียบและเห็นแก่ตัว ไม่ค่อยมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เมื่อได้ฟังคำพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว เรื่องน้ำ เรื่องป่าไม้ เรื่องพลังงาน เรื่องนาข้าว เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องการเกษตร เช่น มะพร้าวตอนนี้ก็เริ่มจะสูญหายและมีราคาแพงขึ้น เพราะคนไทยเรานั้นทำอาหารมาจากมะพร้าวกันทั้งประเทศ ท่านจึงอยากให้อนุรักษ์และปลูกมะพร้าวเพิ่มขึ้น และปัญหาเสพติดในปัจจุบันผู้ใหญ่ เด็กเยาวชนของชาติได้ติดสารเสพติดที่ทำลายตนเอง ต่อไปในอนาคตข้างหน้าหากเกิดสงครามจะไม่มีทหารคอยปกป้องประเทศชาติ เพราะเดี๋ยวนี้ยาเสพติดเริ่มจากเด็กประถมกันแล้ว

ตอนที่ท่านได้พูดคำพระราชดำรินั้น ในหมู่บ้านกำพวนยังไม่มีสิ่งเหล่านี้ แต่ปัจจุบันทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์ท่านพูด ได้ปรากฏชัดแจ้งทุกอย่างและทรัพยากรทางทะเลเริ่มลดลง เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ทำมาหากินก็ลำบากขึ้น ถ้าหากมนุษย์ยังเห็นแก่ตัว ทำลายสิ่งแวดล้อมอยู่อีก หากไม่มีการแก้ไขต่อไป มนุษย์ทุกคนจะยากจน กลับไปลำบากหากินก็ยากขึ้น

เรื่องสุขภาพ เรื่องที่ดิน เรื่องศาสนา ที่ดินทำกินที่ขายให้นายทุน เรื่องการศึกษา เรียนมาแต่ "ไม่ได้เอามาใช้ประโยชน์ในทางที่ดี เรื่องความสามัคคี เมื่อไม่มีความสามัคคีกันทุกคนก็ไม่มีความสุข คนตกงานไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ ไม่มีที่ทำมาหากิน อาจเกิดสงครามการแย่งชิงทางอาหาร และการเสียดสละ เมื่อทุกคนไม่มีการเสียดสละและทุกคนก็อยู่กัน ไม่ได้กับเพื่อนในสังคม และประเทศชาติจะเป็นอย่างไรในอนาคต

กระบวนการเรียนรู้ควรมีส่วนจากภาคีต่างๆ สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน เช่น เกษตรอำเภอสุดทราย อำเภอสุดทราย ได้เข้ามาให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนในการทำนาข้าว มีการแนะนำให้จัดตั้งกลุ่มและจดทะเบียนเกษตรกร จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษา ด้านวิชาการให้คำแนะนำในการทำปื๋อหมักใส่ข้าวพัฒนาที่ดิน จ.ระนอง มูลนิธิมวลมิตรไทย กองทุนฟื้นฟูเกษตรกร จ.ระนอง สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น /สสส.สำนัก 6 มูลนิธิมวลมิตรไทย เข้ามาสนับสนุนและให้คำแนะนำ ส่งเสริมการทำนาข้าว พาไปศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้จังหวัดพัทลุงและเกาะกลาง จังหวัดกระบี่ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต.เกาะฆวน้อย จ.พังงา ศึกษาการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดแครง และการปลูกพืชไร่ดิน การทำผ้าบาติก และการทำผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยที่จังหวัดกระบี่ การจัดตั้งกองทุนอาเภอดุสิตและธนาคารมูลนิธิสฤตธรรมจังหวัดกระบี่ การอบรมแพทย์ การมีสัจจะและกฎระเบียบกลุ่มและการวางแผนการบริหารกลุ่มของธนาคารมูลนิธิสฤตธรรม ดูงานที่กลุ่มไม้ประดับ ต.ทับปrik อ.เขาพนม จ.กระบี่ และดูงานการปลูกพืชผสม สวนปาล์ม สวนยางพารา ของคุณประสิทธิ์ อ.กะเปอร์ และปัจจุบันมูลนิธิมวลมิตรไทย ให้การสนับสนุนให้เปิดร้านค้าชุมชน เพื่อขายผลผลิตจากการทำเกษตรนาข้าว เป็นการขายข้าวเปลือก ข้าวสาร ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือหรือสินค้าอื่นๆ และทางโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา โรงเรียนบ้านกำพวน และโรงเรียนบ้านภูเขาทอง บทเรียนและการเปลี่ยนแปลงของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยรู้จักการแก้ไขปัญหาคู่หน้าร่วมกัน
2. รู้จักการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น และการวางแผนและมอบหมายบทบาทหน้าที่ของทีมงานจึงเป็นหัวใจสำคัญ ของกระบวนการทำงาน
3. รู้จักการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกจนสามารถดึงงบประมาณเข้ามาสู่หมู่บ้านด้วยระหว่างการดำเนินงานโครงการที่ออกมาเรียนรู้กับ เครือข่ายนอกชุมชน จนสามารถเชื่อมโยงประโยชน์สู่กันและกันอย่างเป็นธรรมชาติ สังคมกว้างขึ้น มีการคิดอย่างเป็นระบบ
4. นักวิจัยมีความคิด กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น
5. นักวิจัยในทีมงานจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชน

การเปลี่ยนแปลงของชุมชน

1. นาพรุใหญ่ผืนนาแห่งสุดท้ายของคนอำพวนได้ถูกฟื้นกลับคืนเขียวขจีมาอีกครั้ง
2. มีชาวบ้านหลายคนกลับมาทำนาอีกครั้ง มีการขยายพื้นที่นา มากกว่า 50 ไร่ ในปัจจุบัน
3. นำภูมิปัญญาของผู้เฒ่าผู้แก่ในอดีตมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการ ถ่ายทอดข้อมูลสู่ลูกหลานของชุมชน และคาดหวังที่จะเกิดการ อนุรักษ์ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าว(นาปรังใหญ่)เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น หมู่ที่ 4 ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เรียนรู้พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว ได้เรียนรู้สายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่า และลักษณะประจำพันธุ์ ได้เรียนรู้สาเหตุการเกิดปัญหานาร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเพื่อการฟื้นฟูการทำนา และได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนผ่านเรื่องภูมิปัญญาตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทักษะ กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบของทีมงานวิจัย เกิดกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวสู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

5.1 สรุป อภิปรายผล

5.1.1 วิถีชีวิต ภูมิปัญญาการทำนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

นาปรังใหญ่เดิมเคยทำนาจากที่อื่นมาก่อนและเมื่อทำนาปรังใหญ่ พ.ศ. 2000 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 และไม่มีการอพยพมาจากภูเก็จ คนที่เข้ามาคนแรก คือ แรกที่ทำนา นาบ้าน นาคลองเขาน้อย นาดัน ท่อม นาเกาะถึง นาปรังใหญ่ คนแรกที่เข้ามาทำนาปรังใหญ่ คือ 1 หลวงริน อยู่หมู่ที่ 3 ทำนาบ้านก่อนทำนาปรังใหญ่ มีนากำลังพลเยอะและแต่ละพื้นที่กล้าปักชนกันมา 3 คนพี่น้อง มีโต๊ะหมาดสิน โต๊ะปรังโต๊ะโฮย เป็นโต๊ะทำโต๊ะเส้นกลาง มาทำนาต้นตึกในนาปรังใหญ่ ชุดแรกที่เข้ามาทำนาปรังใหญ่ โต๊ะนาฟู มาจาก สตูล (เมืองละงู มีทั้งหมด 5 คน 1. โต๊ะนาฟู โต๊ะหมาด โต๊ะฟู มาโนช เป็นโต๊ะ โต๊ะผา โต๊ะคำราย มาโนช เป็นโต๊ะของโต๊ะชาเรียะ มาโนช โต๊ะคำหญิงนามสกุลสาตี โต๊ะคือลูกคนสุดท้าย มีโต๊ะคำชายทำนาคนแรก นามสกุลสาตี โต๊ะแพท สาตี เป็นแพทย์ประจำตำบล ลูกหลานโต๊ะขุนเทศ สาตีและผู้ที่เข้ามาอยู่ก่อนมีทั้งหมด 4 ตระกูล สาตี มาโนช กำลังพล กลาง ช่วยชาติ มาทีหลังชาวแพ หาญจิตร คงยศ พินิจ บำรุง ลักจันทร์ หวานเย็น สมหวัง สำนัก และก็ไม่มีมีการขยายเพิ่มขึ้น จากเริ่มแรกเข้ามาต้องมีการขุดดินถมคลองร่องน้ำลึก เพราะมีร่องน้ำลึกมาก ต้องมีการขุดดินใส่เรือเพื่อถมคลองให้ดินและขุดดินขึ้นทำเป็นคันนา และขุดต่อไม้ที่ละคัน เพราะมีคันไม้ใหญ่มากและมีการลับดินที่ละวา 2 วา คนงานเป็นพันแล้วเอาควายเข้าคอกเพื่อให้มันคัน เทือกนา โดยวิธีควายผูก และใช้ควายแกล้งนา โดยสมัยก่อนใช้จอบใช้เหล็กขุดดินขุดต่อไม้และเรือ และบั้งก็สานด้วยหวาย ขนดินได้ส่งเรือ และเอาขวาน มีคพร้าตัดไม้ก่อนไม้ที่ละคันๆ เพราะเป็นพื้นที่มีพรุดันไม้ต้นหวายต้นกำมาก และมีสัตว์เสือ และก็มีแรด นอนเป็นปลักจึงขุดดินถมที่ลึกๆเพื่อให้ดินขึ้น และที่ร่องน้ำมีจระเข้มากจึงมีการล่าจระเข้เสียก่อน และมีการปักขาน เพื่อนได้มาอยู่ร่วมกันและช่วยกันบุกเบิกนาและขยายนา

ให้กว้างขึ้นไครชนันมากก็ได้มาก และขยายพื้นที่นาเพราะมีภูเขาล้อมรอบทั้ง 4 ทิศจึงขยายจรดเขาทั้งหมด โดยได้มีเพื่อนๆ ได้มาอยู่กันและได้ช่วยเหลือกัน และแบ่งปันกัน จนได้มีการทำนาข้าวได้ข้าวผลผลิต 1 ถึงเท่า 100 ถึง คนที่มีนามากก็แบ่งปันกัน คนที่มีนายน้อยกินไม่พอก็ยืมเพื่อนกิน บางคนก็เอาคืน บางคนก็ไม่คืน คนที่จนไม่มีนาก็แลกปลาด้วยข้าวหรือไม่เขาให้มากินโดยไม่เอาคืนและเมื่อพื้นที่นาเพิ่มมากขึ้นก็มีลูกหลานเพิ่มขึ้น ส่วนวิธีเก็บเกี่ยวสมัยก่อนใช้แกะ เณอแขวน เหว ก่อนจะไปใส่กระสอบ และวิชาเก็บรักษาดูแลเมื่อเก็บข้าวเสร็จตากออกข้าวให้แห้งแล้วเอามากองวางเป็นเสปียงแล้วขนกลับบ้านเพื่อเอาไปไว้ที่เปาะข้าว วิธีการข้าวก็เมื่อตากออกข้าวแห้งแล้วเอามาเรียงเป็นแถว 4 ด้านแล้ววางเท่ากันจนสูงทั้ง 4 ด้าน เมื่อต้องการจะเอามากินก็เอามาขนาดด้วยเท้า แล้วเอามาตีด้วย เครื่องตีมือแล้วคำด้วยครกเพื่อจะมาผัดด้วยกระดัง

จากคำแนะนำของผู้สูงอายุในชุมชน ที่เคยทำนา เห็นด้วยเกือบทุกคนที่คนรุ่นหลังยังทำนาอยู่อีก และต่อไปอยากให้มีการรักษานาข้าวเอาไว้ เพราะว่าต่อไปนาข้าวนาพริใหญ่อาจจะเริ่มสูญหายไปจนหมด จากอดีตที่คนรุ่นก่อนๆ ได้พยายามบุกเบิกจากเป็นป่าพรุต้นไม้ใหญ่ และมีร่องคลองลึกมาก กว่าจะทำให้ร่องน้ำที่ลึกๆ ทำให้ดินเป็นนาได้ คนรุ่นแรกๆ พวกเขาลำบากมากกว่าจะได้บึงนาแต่ละบึงและได้มีข้าวกินเป็นอยู่ข้าวอยู่ น้ำของคนกำพวนสมัยก่อน 200 – 300 ปีมาแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกหุดหุดใจที่คนรุ่นหลังไม่เห็นคุณค่าของค่านานาข้าว นาพริใหญ่ที่เลี้ยงคนได้หมดทั้งหมู่บ้านจะเลือนหายไปกับอดีตและคนรุ่นเก่าที่เสียชีวิตไปแล้ว อยากให้ลูกหลานทำนาต่อไป เพื่อว่าเขาจะได้รับส่วนบุญส่วนกุศลจากหยาดเหงื่อของพวกเขาที่ได้บุกเบิกมานั้นจะได้ไม่สูญหาย แต่ก็ไม่สามารถพูดได้ เพราะลูกหลานไม่ค่อยเห็นคุณค่าของนา เพราะเงินเป็นปัจจัยสำคัญ พวกเขาสามารถคิดว่าเงินซื้อได้ทุกอย่าง เงินซื้อข้าวได้โดยไม่ต้องลงแรงก็สามารถเอามากินได้แล้ว โดยส่วนมากนิยมขายให้กับนายทุน เมื่อเขาได้เขาปลูกปาล์มน้ำมันปลูกยางพาราแทนนาข้าว เพราะพวกเขาคิดว่าทำนาไม่สามารถรวยได้ ปลูกยางรวดเร็วและไม่เหนื่อยไม่ลำบาก สามารถมีเงินเป็นกอบเป็นกำกินอยู่แบบสุขสบายได้โดยไม่ต้องคิดก่อนว่าไม่มีข้าวกิน และคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันนั้นพวกเขาพูดด้วยความไม่สามารถรู้คุณค่าความเป็นคนความอดทนสมัยก่อนรุ่นใดระๆ แนะนำพวกเขา คนรุ่นใหม่ๆ เขามองและบอกว่า การทำนาเป็นสิ่งที่ตกต่ำสำหรับพวกเขา หากเป็นไปได้ไม่อยากจะให้มีนาและสนับสนุนให้เขามาถมดินปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกยางพาราแทนนาข้าวว่ายังหลงเหลืออยู่ ทำให้เกิดความรู้สึกสะท้อนในลึกๆ ว่าคนเรานี้เป็นชาตินิยมที่หลงลืมตัว หลงลืมความเป็นคนเสียเหลือเกิน บางคนก็รู้สึกเสียใจลึกๆ ที่ลูกหลานที่ตนอุทิศทำให้ที่นาเพื่อได้ทำนาเพื่อกินข้าวที่บริสุทธิ์โดยไม่ต้องผ่านความขี้โกง ความหลอกลวงด้วย ต้องการฉ้อโกงโกหก และที่ขาดศีลธรรมในจิตได้สำนึกที่ดีๆ นั้นได้สูญหายสูญสลายไปหมดแล้วและบางคนก็พูดด้วยความรู้สึกที่เจ็บปวดว่ายังมีอยู่อีกหรือไม่ที่ลูกหลานยังเห็นคุณค่าของนาข้าวนาพริ และเมื่อทีมวิจัยได้ไปพูดคุยและสอบถามเรื่องราวและความ เป็นมาของนาพริใหญ่ พวกเขาก็รู้สึกใจมากและคนชราที่อยู่ในพื้นที่เดิมก็รู้สึกยินดีและพวกเขาก็เล่าเรื่องราวจากอดีตที่ทุกคนได้ประสบมาและได้มีการเล่าต่อๆ มาจนถึงรุ่นของทำนนั้น ก็เล่าให้ฟังไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเพราะความรู้สึกที่อยู่ในหัวใจและสิ่งที่มีความรู้สึกดีและมีความสุขไม่ลืมจากอดีตที่ผ่านมาและได้มีการรื้อฟื้นความทรงจำที่มีมานั้นบางคนก็จำได้บ้างและไม่ได้บ้างก็สามารถบอกเล่าประติศประต่อเรื่องแทนการที่จะเล่าให้ลูกหลานฟังได้มันก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดแล้วสำหรับทีมวิจัยที่ได้ลงไปในพื้นที่และได้สัมผัส

ความรู้สึกที่ดีและความคันตันใจกับเรื่องที่พวกท่านได้เล่ามาให้กับทีมวิจัยนั้น บางครั้งไม่สามารถจะเขียนบันทึกได้หมดและก็สามารถเข้าใจและความรู้สึกของพวกท่านเหล่านั้นได้และได้ตามติดความรู้สึกและความตั้งใจที่จะทำนาข้าวที่ยังมีเหลืออยู่อีกหรือ พยายามชักชวนผู้ที่ยังรักษา ให้หันมาทำนาข้าวกัน และอย่าให้มีการขายนาอีก หากต้องการจะขายก็ขอให้ขายกับคนที่เขาทำนาหรือมีใจรักในการทำนาต่อไป

ทั้งหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ทางทีมวิจัยได้แต่ขอพรและขอให้เหล่าคนชราช่วยขอความเมตตาจากพระเจ้าผู้ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างในโลก และให้มนุษย์ทุกคนหันมาสนใจการทำนาข้าว มีความหวงแหนแผ่นดินนาพรุใหญ่อย่างยั่งยืนตลอดไป ผืนนากำพวนเป็นแห่งแรกที่ได้เล็กรุ่นหลังได้สัมผัสผืนนาที่มีอยู่จริง ไม่ใช่เพียงนิทาน

5.1.2 พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับข้าว และการทำนาข้าว

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล รวบรวมพิธีกรรม ความเชื่อ ขั้นตอนการทำนาในรอบปี เตรียมพื้นที่สำหรับทำนา กำจัดวัชพืชที่มีในพื้นที่นั้นปรับพื้นที่นาให้เหมาะสม อดิคมมีการขุดดินทำที่นา แล้วใช้ควายไถนาประมาณ 10-20 ตัว ใช้พื้นที่สำหรับหว่านต้นกล้าใช้พื้นที่ดอนเพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึง ก่อนหว่านกล้าให้เลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อให้ต้นงอกงาม แฉ่น้ำ 1 คืบ แล้วเอามาตากไว้ในตะแกรง 3 วัน เพื่อให้เมล็ดงอกหน่อ เมื่อข้าวงอกก็เอาไปหว่านลงพื้นที่กล้าให้เต็มพื้นที่ ก่อนจะมีการหว่านข้าวนั้นจะมีความเชื่อทางศาสนาอิสลาม นั่นคือ การขอคุอา ขอพรจากพระเจ้า เมื่อทำพิธีเสร็จก็หว่านข้าวได้เลย และจะต้องขุดดินกลบ เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ยข้าวที่หว่านไว้ ระยะเวลาทิ้งไว้ 1 เดือน เพื่อรอให้มันโตเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์ ในระยะ 1 เดือน ก็มีการใส่ปุ๋ย 15 วันต่อครั้ง เมื่อต้นกล้าอายุ 1 เดือน ก็เริ่มดำนาโดยใช้ควายหรือรถไถ ก่อนที่จะมีการไถนา ก็มีพิธีกรรมการรับขวัญควายโดยการนำพวงมาลัยคล้องไว้ที่คอในการเหยียบนาก็มีการอ่านคุอา เมื่ออ่านคุอาเสร็จก็เริ่มเหยียบนาได้เลย การเหยียบนาเพื่อให้ดินหญ้าตายเหยียบถมกันไปมาจนกว่าหญ้าเน่าเปื่อยจนหมด หลังจากนั้นก็เริ่มทำหว่านา เพื่อเป็นที่กักเก็บน้ำ ให้น้ำขังอยู่ในพื้นที่เป็นการหล่อเลี้ยงต้นข้าวให้เจริญเติบโต และก็ปิดหว่านา ขังน้ำไว้ เมื่อครบกำหนดการเพาะกล้า 1 เดือน ต้นกล้าเติบโตเต็มที่ก็ได้พอเหมาะแก่การปลูก ต้องไปถอนกล้ามาเพื่อที่จะนำมาดำนา แต่ก่อนอื่นก่อนที่จะถอนกล้า ต้องมีการอ่านคุอา ขอบคุนพระเจ้าที่ช่วยเหลือดูแลต้นกล้า ให้รอดพ้นจากการถูกกัดกินจากแมลงต่างๆ (ความเชื่อ) หลังจากนั้นก็เริ่มลงมือถอนกล้า เมื่อถอนกล้าเสร็จก่อนที่จะดำนาจะต้องดู วัน เวลา ข้างขึ้นหรือข้างแรม ที่เหมาะแก่การดำนา (ความเชื่อ) และการอ่านคุอา ของพรจากพระเจ้า ให้ข้าวที่ปลูกปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนอน และเพลี้ย เป็นต้น อย่างมีอุปสรรคใดๆ ในการปลูกข้าว พื้นที่สำหรับดำนาไม่ควรจะมีวัชพืชต่างๆควรที่จะทำลายให้สิ้นซาก ต้นกล้าที่เตรียมไว้ควรที่จะตัดปลายใบออก เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นกล้าล้มเมื่อโดนลมแรงๆ จากนั้นนำต้นกล้ามาดำ เมื่อดำเสร็จแล้วก็เปิดน้ำทิ้งไว้ เพื่อให้ต้นกล้าปรับสภาพ เมื่อต้นกล้าที่ปลูกมีระยะเวลาได้ 15 วัน ก็ควรที่จะใส่ปุ๋ยเพื่อให้ลำต้นแข็งแรง มีการแตกกอได้หลายต้น และ

ตอนที่ดำเนินาขณะที่ทำคันกล้าปักลงดินนั้นใช้หัวแม่มือกดทับรากของคันกล้าลงไป และตอนที่ปักให้หยุดหายใจ (ความเชื่อ) เมื่อดำเนินาเสร็จก็รอให้ข้าวเจริญเติบโตเต็มที่ ก็จะเริ่มมีการตั้งท้องลำต้นจะกลม ควรใส่ปุ๋ยชีวภาพ ข้าวจะได้ออกรวงสมบูรณ์ เมล็ดจะออกรวงสุกเต็มที่ ก็ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว การเก็บนั้นจะลงแขกช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าว หรือไม่ก็เก็บเอง บางที่อาจจะมีการจ้างเก็บเกี่ยว ในส่วนของการเก็บเกี่ยวนั้นใช้แคะหรือเคียวก็ได้ ในการเก็บเกี่ยวข้าวก็มีพิธีกรรม คือ การผูกข้าว ขวัญข้าว ในการทำก็หาข้าว 3 รวง ก็ออกรวงหันหน้าเข้าหากัน เรียกว่า ขวัญข้าว นำข้าว 3 รวงมาผูกกันเป็นช่อๆ ในแต่ละช่อก็จะมีใบร่วมข้าว ดอกไม้ ใบโกสน และคันหมากผู้นำมาผูกเข้าด้วยกัน ทำเป็น 4 มุม และอ่านคณาขอบคุณพระเจ้า ที่ช่วยดูแล ค้ำครองคันข้าวให้มีความเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ รอดพ้นจากการถูกหอยเชอรี่กัดกิน หนู นก เพลี้ยและแมลงเป็นต้น จนได้ข้าวออกรวงสุก จนได้เก็บเกี่ยวในวันนี้ และลงแรงร่วมกันเก็บเกี่ยวข้าวส่วนอื่นให้เสร็จจนหมดก่อน ตรงที่มีการทำขวัญข้าวนั้น เว้นไว้เก็บทีหลัง เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วก็ขนเข้ามาไว้ที่พักข้าว เรียกว่า เฝิงข้าวหรือหนานา เพื่อป้องกันไม่ให้ข้าวโดนฝนเค็ดขาด เพราะถ้าหากข้าวที่เก็บมานั้นโดนฝนจะทำให้เกิดราได้ง่าย และจะทำการขนข้าวที่เก็บมานั้นตอนช่วงหน้าแล้ง อยู่ประมาณเดือนสี่ หรือช่วงเดือนมีนาคม ขนข้าวกลับมาบ้านไว้ที่ขังข้าว (เปาะข้าว) เอมาวางไว้ 2 กอง เรียกว่า กบข้าว วิธีการกอง (ความเชื่อ) ให้วางไว้ที่ทางทิศตะวันตกก่อนแล้วจึงนำไปวางกับทิศตรงข้าม วางเรียงปนกันไป เพื่อหลอมให้เป็นแห่งเดียว ก่อนที่จะนำไปนวดนั้นก่อนขั้นที่เก็บข้าว ขังข้าว (เปาะข้าว) นั้น (ความเชื่อ)ให้อ่านคณาและทำการขอข้าวด้วยเพื่อที่จะนำไปนวด เพื่อจะได้บริโภค อ่านคณาเสร็จก็ขึ้นไปเอาข้าวมาจุใส่เเผอแล้วนำมานวด ฟัด ดาก และนำไปสีให้เปลือกออกหมด และนำข้าวที่สีเสร็จแล้วไปใส่ถุง

5.1.3 สายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน คุณค่าและลักษณะประจำพันธุ์

พันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่ทางผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนได้บอกเล่าเรื่องข้าว ในอดีต 30 ปี ที่ผ่านมามีคนกำพวนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และข้าวที่ปลูกกันในสมัยนั้น คือข้าวลูกหวายกำพวน “ข้าวลูกหวาย” คือชื่อของข้าวรวงลาย โดยโด้ะหญิงฮิดเป็นผู้ที่ได้ตั้งชื่อนี้ขึ้นมา สาเหตุที่ได้ตั้งชื่อว่าลูกหวาย เพราะข้าวสีคล้ายกับลูกหวาย ข้าวข้างรวงข้างปลูกใกล้กับข้าวเหนียวดำ เกิดพันธุ์ข้าวในแปลงพันธุ์ข้าวขึ้นมา 1-2 รวงทุกครั้ง แล้วเก็บรวงข้าวไว้รวมกัน แล้วเอามาปลูกแล้วจึงเกิดเมล็ดขึ้นมาเป็นสีขาวเมล็ดเป็นสีส้ม แคะเปลือกออกมาดูลองชูดูในรวงข้าวมีบางเมล็ด มีสีข้าวเหมือนนม บางเมล็ดเป็นข้าวเจ้า และนำมาเป็นข้าวซ้อมมือ เมื่อเออลงมาปลูก 3 ที่นา ½ ไร่ สำหรับไว้กินเอง แต่ลูกหลานไม่ชอบกินเพราะมันเป็นสีแดง ตอนแรกที่เราไม่ได้กินข้าว จะกินเหมือนข้าวเหนียว ทำให้มีโรคชาติ และโด้ะหญิงได้ใส่ข้าวโนโน 1 ไร่ มาเรื่อย ๆ ทุกปี แล้วเอามากองแยกไว้เพื่อทำพันธุ์ไว้สำหรับปลูก และเมื่อนำมาหุงแล้วจะมีลักษณะเป็นสีแดง แต่โด้ะหญิงฮิดเอาไว้กินเองแม้ลูกหลานไม่ชอบ ต่อมาญาติของโด้ะหญิงฮิดก็นำไปปลูกที่บางหิน เป็นระยะเวลา 2 ปี ทำให้มีพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้น แล้วนำเอามาปลูกเพิ่มและมีสีส้มเหมือนที่เคยกิน จึงได้ตั้งชื่อว่าข้าวลูกหวาย และก็รู้สึกภูมิใจที่ข้าวลูกหวายเป็นข้าวประจำท้องถิ่น ต่อจากนั้นก็ได้นำมาขายพันธุ์เพิ่ม โดยได้ผลผลิตสีขาวเหมือนข้าวเหนียว ได้ทดลองปลูกมาเรื่อยๆจนถึง

ปัจจุบันนี้ และจะมีการทดลองผสมพันธุ์ข้าว 5 เดือน เพราะข้าวลูกหวาย 7 เดือน เท่ากับข้าวรวงยาว ข้าวเหนียว 5 เดือน และได้ทดลองปลูกข้าวรวงยาว 5 เดือน เมื่อปลูกใกล้ๆ กันจึงเกิดพันธุ์ผสมขึ้นมา บางครั้งก็เกิดมาจากข้าวเล็บ จึงเก็บพันธุ์มาเพื่อเอามาใช้ทำพันธุ์ ซึ่งเมล็ดยาวเหมือนข้าวตราช้าง (ชื่อข้าวเล็บนกจากบางหิน) เกี่ยวข้าวไรในและเอามาปลูกเพิ่มในพื้นที่ จึงเกิดข้าวลูกหวายขึ้นมา ข้าวลูกหวายถือว่าเป็นข้าวสายพันธุ์พื้นบ้านของคนกำปวน ซึ่งมี ลักษณะประจำพันธุ์ ลำต้นจะอวบ มีสีม่วงลายของลำต้นคล้ายกับสีลายลูกหวาย ต้นข้าวมีความสูง 150-160 ซม. ในส่วนของใบข้าวลูกหวายจะมีสีเขียวเข้มมีเส้นขรุขระ ความกว้างของใบประมาณ 2 ซม. และความยาวของใบยาวประมาณ 62 ซม. คอรวงข้าวยาวประมาณ 18-19 ซม. ความยาวของรวงข้าวประมาณ 32 ซม. รวงจะเป็นสีดำเมื่อออกรวงใหม่ เมื่อข้าวสุกจะเปลือกออกสีเหมือนลูกหวายสีน้ำตาลอมดำ เมล็ดข้าวจะเป็นสีแดงส้ม การแตกกอ 1 กอ ประมาณ 10 ต้น ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 7 เดือน

5.1.4 สาเหตุของการเกิดปัญหานาร้าง

จากผลการศึกษาสาเหตุของการเกิดปัญหานาร้าง ชาวนาพรุใหญ่ได้สะท้อน เนื่องมาจาก

- 1) หอยเชอรี่ระบาดหนักมากกับน้ำคือนที่น้ำท่วม หอยเชอรี่ขยายพันธุ์เร็วมาก ทำให้ไม่สามารถกำจัดได้ให้หมดไปได้ กัดกินต้นข้าวหมด
- 2) ปัญหาน้ำกองขยะไหลผ่านลงแปลงนาข้าวของชาวนา ทำให้ชาวนาประสบปัญหาอาการคันเกิดผดผื่นแดงตามผิวหนัง เพราะขยะที่ทิ้งอยู่เหนือน้ำและส่งกลิ่นเหม็น รบกวนชาวบ้านที่อาศัยและชาวนา ที่ทำนาอยู่ใกล้บริเวณนั้น เกิดวิกฤตตามมาทำให้ชาวนาต้องหยุดการทำนาไปส่วนมาก

วิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมามีคือการเก็บหอยเชอรี่มาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ที่นำมาผสมกับสาร

พด.2 นำน้ำมาใช้ใส่ทำปุ๋ย โดยการใช้ในพื้นที่นาข้าวแทนปุ๋ยเคมี โดยการฉีดยาไปที่ลำต้นหรือใบของต้นข้าว เก็บหอยเชอรี่ มาทำเป็นอาหารใช้เลี้ยงเป็ด เป็นการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส จะเห็นได้ว่า การที่เป็ดกินหอยเชอรี่นั้นทำให้เป็ดมีการเจริญเติบโตเร็วมาก สามารถออกไข่ได้เพิ่มขึ้น เป็ดมีน้ำหนักดีขายได้ราคา และปัญหาน้ำที่ไหลจากกองขยะ ใช้วิธีการขุดลอกคลองสาธารณะประโยชน์ให้ไหลผ่านออกไป ทางลำคลอง แล้วใช้น้ำจากคลองอีกสายหนึ่งที่ขุด เปิดน้ำมาในนาข้าว เพื่อต้องการล้างน้ำที่มาจากกองขยะไหลผ่านออกจากนาข้าว เป็น การแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

5.1.5 การเรียนรู้ของเด็กเยาวชนผ่านเรื่องภูมิปัญญาตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทักษะ

1. ได้รู้ประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่และการทำนาในอดีต-ปัจจุบัน
2. ได้รู้จักเครือข่ายนักวิจัยวิจัย
3. ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง
4. ได้รู้จักพันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่มีอยู่ในอดีตและปัจจุบัน

5. ได้รู้กระบวนการเรียนรู้งานวิจัยท้องถิ่น

6. ได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มผ่านกระบวนการเรียนรู้ ประวัติความเป็นมาของโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม

7. ได้ไปศึกษาดูงานของกลุ่มอื่นๆและแนวทางในการนำประยุกต์ใช้กับทางกลุ่มให้เกิดประโยชน์

8. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ภูมิปัญญาการทำนาพริใหญ่

9. การให้มุมมองความคิดเห็น คำแนะนำ จากที่ปรึกษา

10. ได้รู้พิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับข้าวและการทนข้าว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

11. ได้ถ่ายทอดกระบวนการทำนาให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. การสนับสนุนโครงการแต่ละโครงการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2. คนในชุมชนทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแล รักษาทรัพยากรในชุมชนไว้ซึ่งการดำรงชีวิตของลูกหลานในอนาคต

3. ส่งเสริมประกอบอาชีพในชุมชน

4. อยากให้มีการฟื้นฟูการทำนาอีกครั้ง เพื่อต้องการให้เยาวชนรุ่นหลังได้หันมาสนใจในการทำนามากขึ้น

5. หาแนวทางการแก้ปัญหากองขยะให้มากยิ่งขึ้น

6. อยากให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือหน่วยงานอื่นๆช่วยแก้ปัญหากองขยะ

7. อยากให้เยาวชนได้เรียนรู้กระบวนการงานวิจัยเพิ่มขึ้น

8. อยากให้พี่น้องอยู่กับคนเก่าจนตลอดไป

9. อยากให้หน่วยงานส่งเสริมอาชีพการทำนาข้าว ผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ เป็นอาชีพค้าขาย และด้านการตลาด

10. การทำงานจะต้องมีความร่วมมือกันถึงจะประสบผลสำเร็จและมีความสามัคคีร่วมกัน

11. ควรมีกระบวนการติดตามประเมินผลของหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

12. การทบทวนการทำงานและพัฒนางานไปเรื่อยๆจนประสบผลสำเร็จและอย่าท้อในการทำนา

13. สร้างคุณค่าและประโยชน์ให้กับชุมชน

14. การเชื่อมร้อยของค์ความรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เข้ามาเรียนรู้

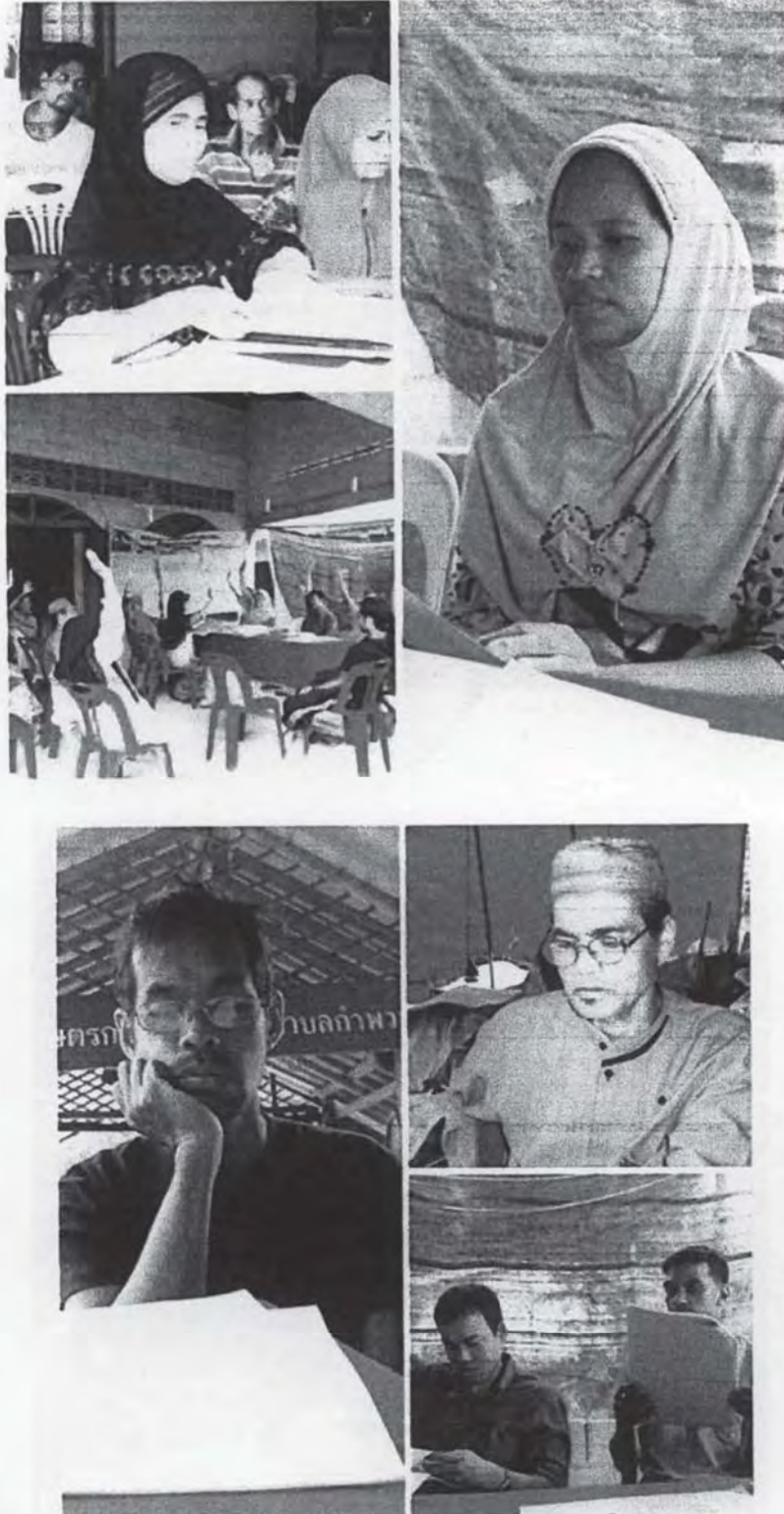
15. ชุมชนต้องดูแลและปรับปรุงนาข้าวให้เพิ่มมากขึ้น

16. การประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดกิจกรรมการทำนาและเก็บเกี่ยวข้าว ปีละ 2 ครั้ง

ภาคผนวก

ประมวลภาพกิจกรรม

ประชุมทีมวิจัยประจำเดือนละ

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำงานข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.กำแพง อ.สุพรรณบุรี จ.ระนอง

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.กำพวน อ.สุขตาราม จ.ระนอง

สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของนาปรังใหญ่จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

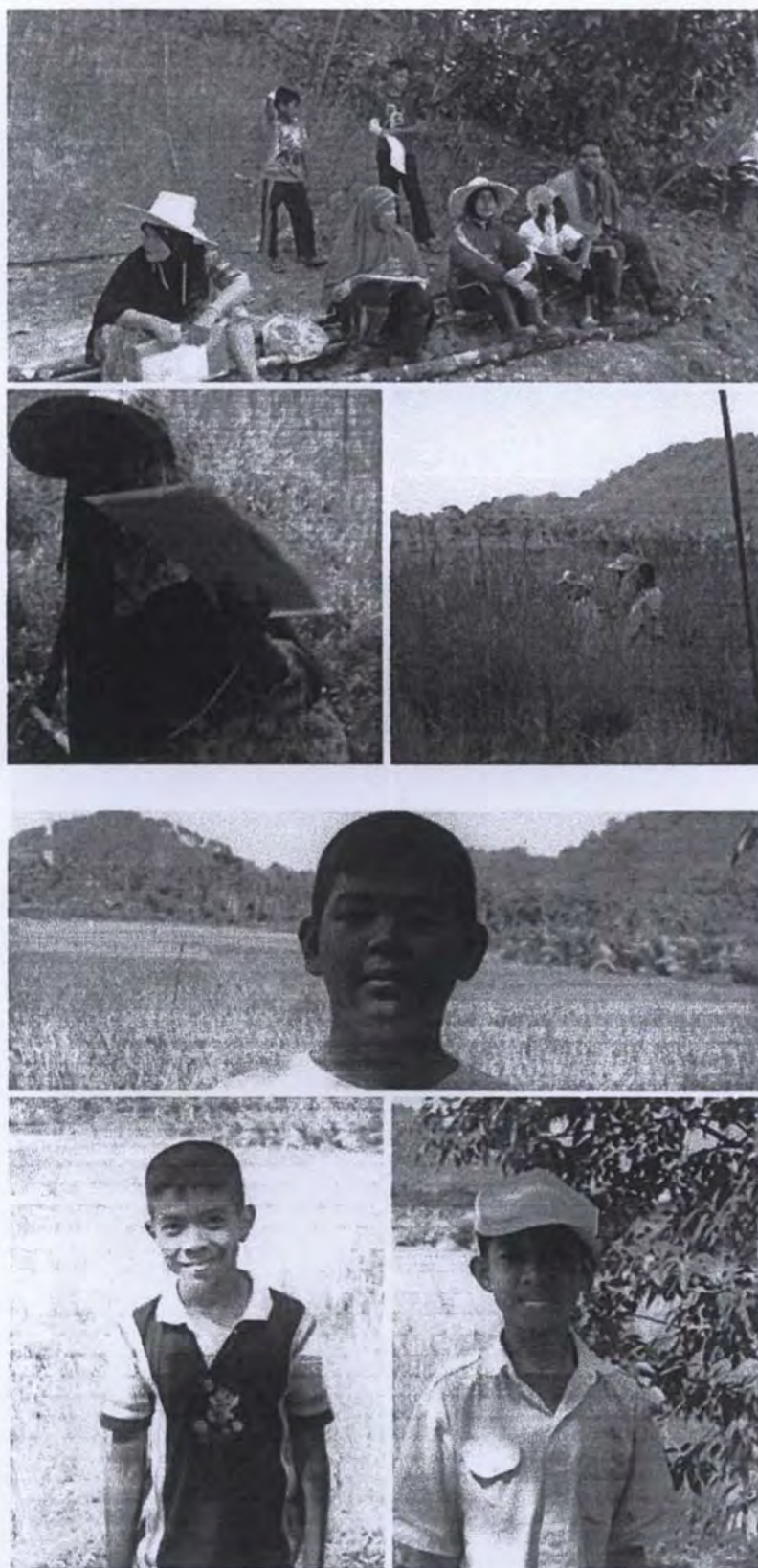

สำรวจพื้นที่นาปรุใหญ่ เพื่อจัดทำแผนที่นาข้าว ทีมวิจัยร่วมกับเด็กเยาวชน

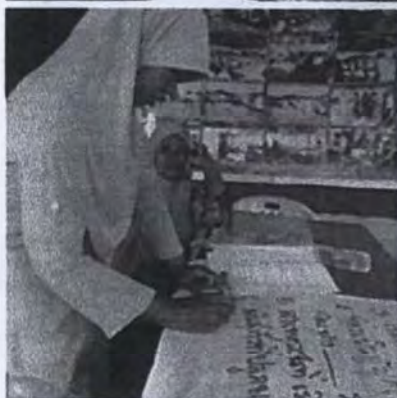

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.คำพวน อ.ตุษตะราญ จ.ระนอง

สัมภาษณ์ภูมิปัญญาการทำนา ขั้นตอนการทำนา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.คำพวน อ.กุสุมาลย์ จ.ระนอง

เวทีย้อนอดีต 30 ปี ชาวนากำปวน เพื่อถ่ายทอดประวัติศาสตร์การทำนาข้าวนาปรุใหญ่

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.กำปวน อ.ศุขตาราญ จ.ระนอง

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำนาข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.กำแพง อ.สุพรรณบุรี จ.ระนอง

โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำข้าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กเยาวชนในท้องถิ่น บ้านภูเขาทอง
หมู่ที่ 4 ต.ลำพวน อ.สูงเม่น จ.พะเยา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้คณะทำงานจาก สวก.ปัตตานี

สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำนาข้าว

กิจกรรมถ่ายทอดความรู้

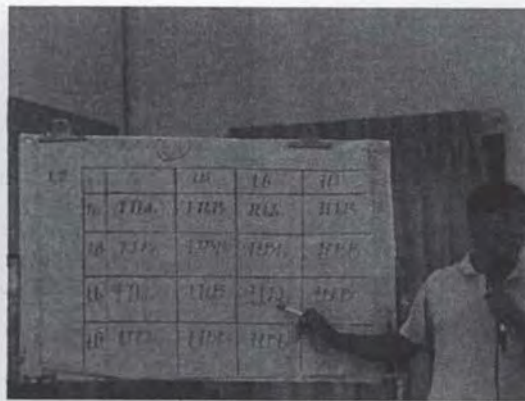
เวทีนำเสนอผลงานวิจัย

กิจกรรมศึกษาฐาน

แบบสำรวจประวัติความเป็นมาของนาพรุใหญ่ (บ้านกำแพง)

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล นาย/นาง/นางสาว(ผู้ตอบแบบสำรวจ)
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
อายุ.....ปี เพศ.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ 2 : สอบถามความเป็นมานาพรุใหญ่

1. ที่มาของการทำนาพรุใหญ่ กว่าจะมาทำนาที่นาพรุใหญ่มีการทำนาที่ไหนบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ก่อนที่จะมาเป็นนา เมื่อก่อนนาพรุใหญ่มีพื้นที่เป็นลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ทำไมจึงเรียกพื้นที่นี้ว่า “นาพรุใหญ่”

.....

.....

.....

4. เริ่มการบุกเบิกพื้นที่นาพรุใหญ่ปีพ.ศ.อะไร

.....

แล้วใครเป็นผู้บุกเบิกการทำนาก่อน ใครบ้าง (ช่วยระบุชื่อ-สกุล)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แล้วเริ่มทำนาปี พ.ศ.ไหน

.....

5. ในอดีตพื้นที่นาพรุใหญ่มีกี่ไร่

.....

6. อดีตเจ้าของนามีกี่คน ใครบ้าง

.....

.....

และปัจจุบันเจ้าของพื้นที่นามีกี่คน ใครบ้าง

.....

.....

.....

7. ในอดีตใช้เครื่องมือเครื่องมืออะไรในการทำนา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. พันธุ์ข้าวที่ปลูกมีการนำเอาพันธุ์ข้าวมาจากที่ไหน ใครเป็นคนเอามา

.....
.....
.....

แล้วมีกี่พันธุ์ข้าว มีชื่อเรียกว่าอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ข้าวที่นิยมปลูกมากที่สุดในนาปรังใหญ่ คือพันธุ์ข้าวอะไร

.....
.....

9. วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวมีกี่วิธีและใช้เครื่องมืออะไรเก็บเกี่ยว

.....
.....
.....

10. ครั้งแรกในการปลูกข้าวใช้พันธุ์ข้าวจำนวนเท่าไรในการปลูก

.....

และได้ผลผลิตกลับคืนมาจำนวนเท่าไร

.....

11. ผลผลิตของข้าวที่ได้มา มีการเก็บรักษาอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. ในอดีตขายข้าวในราคาเท่าไร

.....

ขายให้กับใคร

.....

.....

13. ปัญหาอุปสรรคในการทำนาเมื่อครั้งอดีตประสบปัญหาอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ-สกุล (ผู้สำรวจข้อมูล).....

วันที่สำรวจ.....

รายชื่อผู้เฒ่าผู้แก่ที่ทีมวิจัยต้องไปสัมภาษณ์

1. โต๊ะย่าโกบ สาลี
2. โต๊ะย่าโกบ หวานเย็น
3. อุหมาก คงยศ
4. โต๊ะลียะ คงยศ
5. โต๊ะลีมีะ คงยศ
6. โต๊ะอามีนะ สมหวัง
7. โต๊ะเผียะ
8. โต๊ะฮัมคะ
9. โต๊ะมีเกียะ
10. โต๊ะย่าคราย
11. โต๊ะสาหรับ

ชื่อพันธุ์ข้าว	ลักษณะของลำต้น	ความสูง	ลักษณะของใบ	ความยาว	ลักษณะของเมล็ดข้าว และรวงข้าว	ระยะเวลาเก็บเกี่ยว